

**Analýza nástrojov podpory
priemyslu so zameraním na energeticky náročné podniky
v podmienkach SR**

**Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
január 2026**

OBSAH

OBSAH	2
ZOZNAM SKRATIEK.....	4
Úvod.....	7
1. Politika EÚ.....	9
1.1 Systém energetickej pomoci Európskej únie v roku 2025 a jeho význam pre priemysel	11
2. Podpora priemyslu s dôrazom na ENP – prehľad v európskych krajinách.....	14
2.1. Francúzsko	14
2.2. Nemecko	27
2.3. Rakúsko	31
2.4. Česká republika.....	32
2.5. Maďarsko.....	36
2.6. Poľsko	40
2.7. Taliansko.....	44
2.8. Španielsko.....	45
3. Analýza návrhov podpory v SR.....	46
3.1. Stabilizácia cien elektriny	47
3.2. Zvýhodnenie investícií.....	51
3.3. Aktuálna podpora zo strany úradu	52
3.3.1. Individuálna sadzba tarify za prevádzkovanie systému	52
3.3.2. Individuálna sadzba tarify za systémové služby	53
3.4. Aktuálna podpora zo strany štátu.....	54
3.4.1. Daňové úľavy.....	54
4. Technické riešenia zamerané na znižovanie nákladov na energie	54
4.1. Príklady technických riešení na zvýšenie energetickej efektívnosti a zníženie prevádzkových nákladov	55
4.2. Partnerstvo medzi ENP a výrobcami elektriny vo vlastníctve štátu	56
5. Možnosti riešenia problematiky vysokých nákladov za energie prostredí SR.....	60
5.1. Navrhované opatrenia v kompetencii úradu	60
5.1.1. Zavedenie poplatku za dodávku elektriny do sústavy, ktorú nie je možné kontinuálne riadiť	60
5.1.2. Prehodnotenie a diverzifikácia poplatkov za TPS a TSS.....	60
5.1.3. Zavedenie tolerancie odchýlky pri posudzovaní nároku na iTSS.....	61
5.1.4. Úprava výšky platby za odchýlky.....	62
5.1.5. Diferenciácia poplatku za rezervovanú kapacitu	62
5.1.6. Poskytovanie nefrekvenčných podporných služieb	63
5.1.7. Rozšírenie podpory o veľkých spotrebiteľov plynu.....	63

5.2. Opatrenia mimo kompetencie úradu	64
5.2.1. Uzatváranie zmlúv o dodávke elektriny s výrobcami, ktorí sú vo vlastníctve štátu v zmysle francúzskeho mechanizmu CAPN	64
5.2.2. Poskytnutie štátnych záruk pri dodávke elektriny pre podniky	64
5.2.3. „Decoupling“ cien elektriny od cien plynu.....	64
5.2.4. Zmeny v odvode do národného jadrového fondu	65
5.2.5. Zvýhodnenie investícií do energetickej efektívnosti.....	65
5.2.6. Maximálne využitie nepriamych kompenzácií CO ₂	66
5.2.7. Odstránenie byrokratizácie v zelenom audite pozastavením, alebo zrušením vykonávania smernice 2022/2464 CSRD.....	66
5.2.8. Energetické využitie odpadov	66
Záver.....	67

ZOZNAM SKRATIEK

ACER	Agentúra EÚ pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky
AEAP	Akčný plán pre cenovo dostupnú energiu
BNetzA	Bundesnetzagentur (federálna agentúra pre siete Nemecko)
CCS	Technológia na zachytávanie a trvalé ukladanie oxidu uhličitého
CID	Clean Industrial Deal
CISAF	Clean Industrial Deal State Aid Framework
CRE	French Energy Regulatory Commission (Francúzsky regulačný úrad)
DSO	prevádzkovateľ distribučnej sústavy
EDF	Electricité de France
EIB	Európska investičná banka
EK	Európska komisia
ENP	energeticky náročný podnik
EnWG	Energiewirtschaftsgesetz (Nemecký zákon o dodávke elektrickej energie a plynu)
ERÚ	Energetický regulačný úrad (Český regulačný úrad)
ESG	Environmental, Social, Governance
EU ETS	Systém obchodovania s emisnými kvótami
EÚ	Európska únia
Grids Package	Európsky balík pre siete
HDP	hrubý domáci produkt
HPH	hrubá pridaná hodnota
IRA	Inflation Reduction Act (Zákon o znížení inflácie schválený kongresom USA v roku 2022)
JAVYS	Jadrová a vyrad'ovacia spoločnosť, a.s.
KGJ	kogeneračná jednotka
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MSP	malý a stredný podnik
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NJF	Národný jadrový fond
OZE	obnoviteľné zdroje energie
PPA	Power Purchase Agreement - zmluvy o dodávke elektriny
vPPA	virtuálne Power Purchase Agreement
cPPA	Corporate Power Purchase Agreement
RDS	regionálna distribučná sústava
RK	rezervovaná kapacita

SE, a.s.	Slovenské elektrárne, a.s.
SEPS, a.s.	Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s.
SR	Slovenská republika
VÚKVET	vysoko účinná kombinovaná výroba elektriny a tepla
VV	Vodohospodárska výstavba, štátny podnik
TPS	tarifa za prevádzkovanie systému
iTPS	individuálna tarifa za prevádzkovanie systému
TSS	tarifa za systémové služby
iTSS	individuálna tarifa za systémové služby
TURPE	Tarifa za prenos elektrickej energie vo Francúzsku
Úrad/ÚRSO	Úrad pre reguláciu sieťových odvetví
Vyhláška StromNEV	Electricity Network Charges Ordinance (vyhláška o poplatkoch za elektrickú sieť Nemecko)
Vyhláška č. 154/2024 Z. z.	Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v znení neskorších predpisov
Vyhláška č. 207/2023 Z. z.	Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou, obsahové náležitosti prevádzkového poriadku prevádzkovateľa sústavy, organizátora krátkodobého trhu s elektrinou a rozsah obchodných podmienok, ktoré sú súčasťou prevádzkového poriadku prevádzkovateľa sústavy
Vyhláška č. 147/2024 Z. z.	Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia regulovaných činností v plynárenstve a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v plynárenstve
Vyhláška ministerstva	Vyhláška Ministerstva hospodárstva SR č. 106/2019 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam oprávnených priemyselných odvetví, rozsah a štruktúra správy a spôsob poskytovania kompenzácie podnikateľom
ZEVO	Zariadenia na energetické využitie odpadu
Zákon o dani z príjmov	Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
Zákon o Environmentálnom fonde	Zákon č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde
Zákon o energetike	Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Zákon o energetickej efektívnosti	Zákon č. 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti
Zákon o obchodovaní s emisnými kvótami	Zákon č. 414/2012 Z. z. o obchodovaní s emisnými kvótami
Zákon o odpadoch	Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon o podpore	Zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie	Zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA)
Zákon o regulácii	Zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov
Zákon o rozpočtových pravidlách verejnej správy	Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy
Zákon o spotrebnej dani	Zákon č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a o zmene a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov
Zákon o účtovníctve	Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov
Zákon o verejnom obstarávaní	Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní v znení neskorších predpisov

Úvod

Významnú úlohu v hospodárstve SR, najmä z hľadiska zamestnanosti, exportu a stability priemyselnej výroby, zohráva energeticky náročný priemysel. Výrazný nárast cien energií v posledných rokoch však spôsobil, že sa ich nákup stal významnou nákladovou položkou, ktorá výrazne ovplyvňuje konkurencieschopnosť a finančnú stabilitu na regionálnej aj globálnej úrovni. Účelom podpory priemyslu v SR je udržať jeho prevádzku, zachovať pracovné miesta a podporiť stabilitu v napojených subdodávateľských podnikoch a zachovať jeho konkurencieschopnosť.

Cieľom analýzy je identifikovať a posúdiť nástroje podpory priemyslu v podmienkach SR so zohľadnením platného legislatívneho rámca a pravidiel štátnej pomoci v súlade s podmienkami EÚ, s dôrazom na špecifiká a potreby energeticky náročných podnikov.

Energeticky náročné odvetvia v EÚ čelia dvom hlavným výzvam, a to vysokým cenám energie a prechodu na dekarbonizovanú výrobu. Zvýšené náklady na energiu významne zvyšujú prevádzkové náklady, ktoré podniky nie sú schopné preniesť do cien výrobkov, nakoľko pôsobia v globálnej konkurencii s krajinami mimo EÚ, a nie sú vystavené rovnakému rozsahu nákladov, sú menej nákladovo konkurencieschopné a strácajú podiel na globálnom trhu.

Faktory konkurenčného tlaku, ktorým čelí európsky priemysel:

1. Vysoké ceny energie.
2. Obmedzený prístup k cenovo dostupnej energii.
3. Vysoké náklady na CO₂.
4. Vysoká investičná náročnosť dekarbonizácie.
5. Nárast byrokratizácie.

Týmito piatimi faktormi sú ovplyvnené všetky energeticky náročné odvetvia, no ich význam sa líši podľa sektora. Napríklad na oceľiarsky, chemický a hlinikárenský sektor majú najväčší vplyv ceny energie a dostupnosť energie, zatiaľ čo v cementárskom priemysle majú najväčší vplyv vysoké náklady na CO₂ a investičná náročnosť dekarbonizácie. Strata konkurencieschopnosti spôsobená týmito faktormi zasiahla takmer celý európsky priemysel. Treba si uvedomiť, že v minulosti bola klimatická politika vnímaná najmä cez energetiku a dopravu, v súčasnosti sa ukazuje posun k priemyslu. Ťažký priemysel, najmä výroba ocele, cementu a chemikálií, je kľúčový z hľadiska emisií – produkuje až 20 % celkových emisií EÚ, ale aj z hľadiska konkurencieschopnosti EÚ, keďže prispieva k HDP až 16 %.

Podpora priemyslu zo strany štátnych inštitúcií sa realizuje rôznymi nástrojmi, realizované podpory zo strany štátov sú napríklad:

- **Finančné stimuly a dotácie** na investície do energetických úspor, modernizáciu technológií alebo využívanie OZE. Tieto stimuly môžu zahŕňať znižovanie daní, granty na nákup efektívnejších technologických zariadení alebo dotácie na inovácie.
- **Regulačné opatrenia** motivujúce ENP k zlepšeniu svojej energetickej efektívnosti, normy alebo ciele týkajúce sa energetickej efektívnosti, ktoré musia podniky splniť a v prípade neplnenia prijatých opatrení sú zavedené sankcie.

Jednotlivé štáty posilňujú podporu priemyslu v rôznych oblastiach:

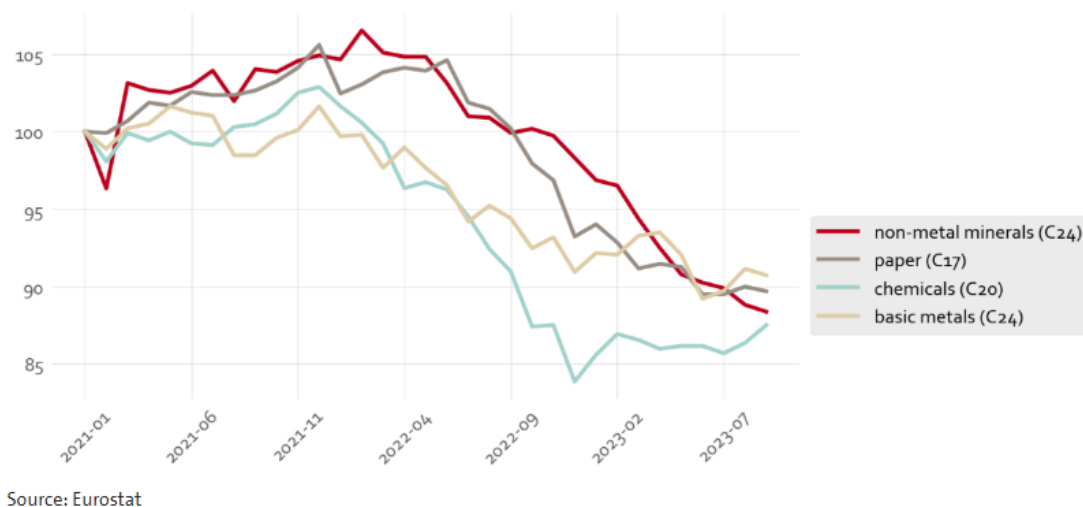
- a) Výskum a vývoj - štáty môžu investovať do výskumu a vývoja v oblasti energeticky náročných odvetví s cieľom podporiť inovácie a vývoj nových technológií, ktoré by mohli zlepšiť energetickú efektívnosť týchto podnikov.
- b) Vzdelávanie a odborná príprava - podpora vzdelávacích programov, odbornej prípravy zamestnancov v oblasti energetického manažerstva, úspor energie a environmentálnych otázok.
- c) Podpora infraštruktúry a technológií formou investovania do sieťovej infraštruktúry, ako sú energetické sústavy a dopravná infraštruktúra.
- d) Zavádzanie nových technológií - podpora pre vývoj a nasadenie nových technológií, ktoré by mohli zlepšiť ich energetickú efektívnosť.
- e) Partnerstvá a spolupráca medzi priemyslom, vládnyimi orgánmi, výskumnými organizáciami a ostatnými zainteresovanými stranami na zdieľaní know-how, inovácií a najlepších praktík v oblasti energetiky.

Všetky opatrenia môžu pomôcť podnikom zvýšiť svoju konkurencieschopnosť, znížiť náklady na energie, prispieť k udržateľnejšiemu hospodárskemu rozvoju tak, aby sa výroba takýchto podnikov nepremiestnila mimo krajiny EÚ. Zároveň akákoľvek forma pomoci tohto typu bude musieť byť notifikovaná EK. Výnimku tvoria opatrenia poskytované formou nepriamych kompenzácií CO₂ z Environmentálneho fondu, ktoré môžu byť realizované okamžite. V SR je tento inštitút využitý doteraz na 6,4 %, hoci EK odporúča až **25 %**. Je to v plne v rukách **vlády SR**. Konkrétne riešenia by mali byť vopred komunikované a nastavené spôsobom, ktorý vytvára energeticky náročnému priemyslu možnosti podpory a energetickým podnikom nevytvára nové povinnosti, prípadne ich nenúti systém financovať. Situácia v energeticky náročných odvetviach v SR je kritická – podniky sú v dôsledku vysokých cien elektriny a plynu v neporovnateľne nevýhodnej pozícii voči konkurencii v iných krajinách EÚ aj mimo nej. Bez rýchlych a systematických opatrení hrozí ďalšie oslabovanie slovenského priemyslu a strata pracovných miest.

1. Politika EÚ

Ambiciózny klimatický cieľ EÚ do roku 2040 si vyžaduje zásadnú zmenu v postoji k energeticky náročnému priemyslu, ktorý čelí výzvam, ako sú vysoké ceny energie a zelená transformácia, a ktorý tvorí základ európskej výrobnjej základne. Pokiaľ nebude existovať celosvetová dohoda o jednotných pravidlách v oblasti klimatických cieľov, **EÚ by pri tvorbe stratégií mala uprednostniť ochranu vlastnej ekonomiky, priemyslu a pracovných miest a mala by sa zamerať na stabilizáciu cien energií a odstránenie systémových deformácií, revíziu EU ETS a jeho väzby na ceny elektriny, prehodnotiť alebo prípadne odložiť príliš ambiciózne klimatické ciele do obdobia, keď budú technologicky a ekonomicky dosiahnuteľné** a zároveň sa prioritne zamerať na posilnenie priemyselnej konkurencieschopnosti a energetickej bezpečnosti. Javí sa, že ďalšie napĺňanie klimatických cieľov bude finančne čoraz náročnejšie a ťažšie realizovateľné a bude mať negatívny dopad nielen na ceny energií, ale aj na ostatné náklady vstupujúce do každodenného života spoločnosti.

Veľkoobchodné ceny elektriny a plynu v lete 2022 sa postupne korigovali zo svojich vrcholov, naďalej však zostávajú vysoké a očakáva sa, že v rámci EÚ zostanú vyššie ako v iných regiónoch sveta (USA, Čína). Vysoké ceny energií znížili výrobu v ENP v EÚ, zvýšili nezamestnanosť a delokalizáciu výroby v Európe.

Obrázok 1 Celková produkcia energeticky náročných odvetví EÚ, indexovaná na 100 % v januári 2021¹

Obrázok 1 znázorňuje celkovú produkciu vybraných energeticky náročných odvetví EÚ, ktorá má klesajúcu tendenciu.

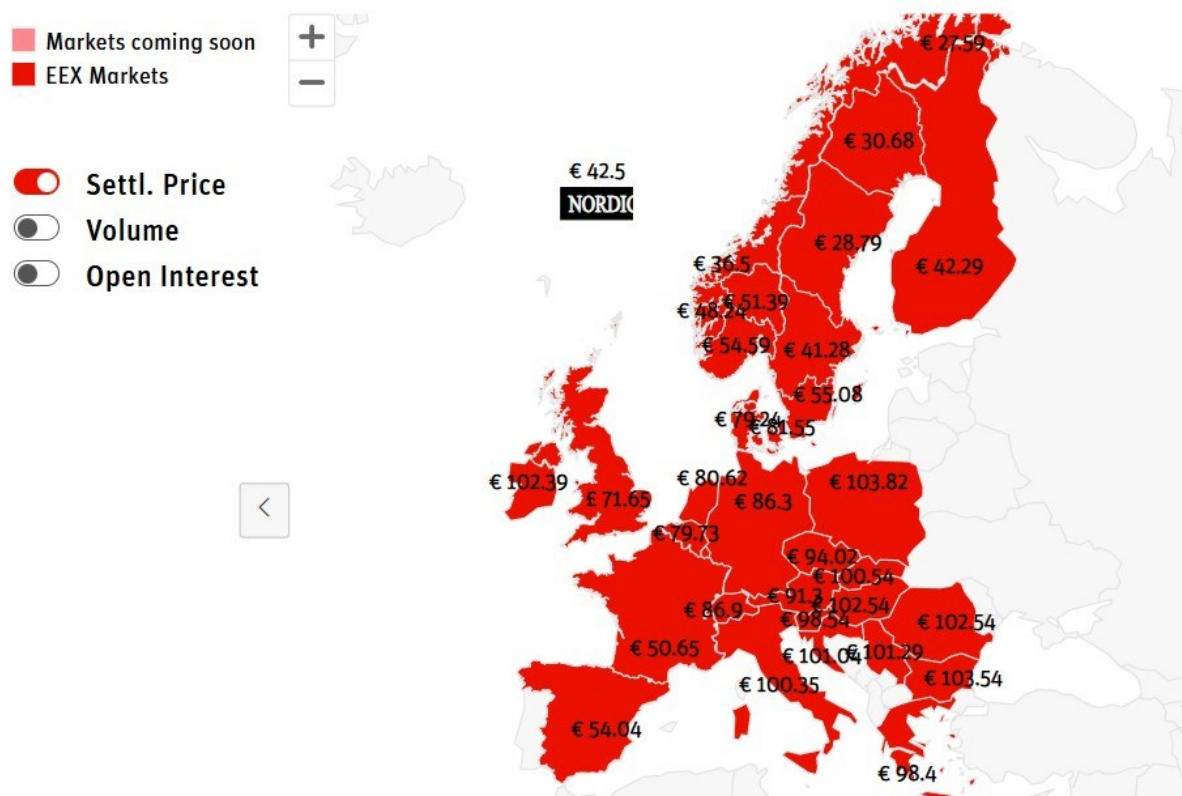
V prípade energeticky náročných priemyselných odvetví v EÚ môžu zvýšené ceny energie ohroziť ich prežitie v budúcnosti. Ďalším problémom, ktorý členské štáty považujú za hrozbu, je „deindustrializácia“ a prechod na ekologickú výrobu, t. j. na čisté výrobné procesy, ktoré predstavujú ďalší nákladový faktor, pričom štáty (napr. USA, India, Čína), ktoré konkurujú priemyslu v EÚ, nemajú žiadnu motiváciu takúto nákladnú ekologickú výrobu zaviesť.

¹ [EU policy for energy-intensive industries \(delorscentre.eu\)](https://delorscentre.eu/policy-for-energy-intensive-industries)

Zásadným zdôvodnením cielenej podpory energeticky náročného priemyslu v EÚ je:

- prospech pre celé hospodárstvo,
- predchádzanie riziku prerušenia alebo nedostatku dodávok energeticky náročných výrobkov,
- klimatický efekt, ak podpora vyvolá nákladovo efektívny prechod na ekologické procesy pri výrobe.

Na nasledujúcom obrázku je vidieť rozdiel cien komodity v jednotlivých členských štátoch EÚ zo dňa 15.1.2026.

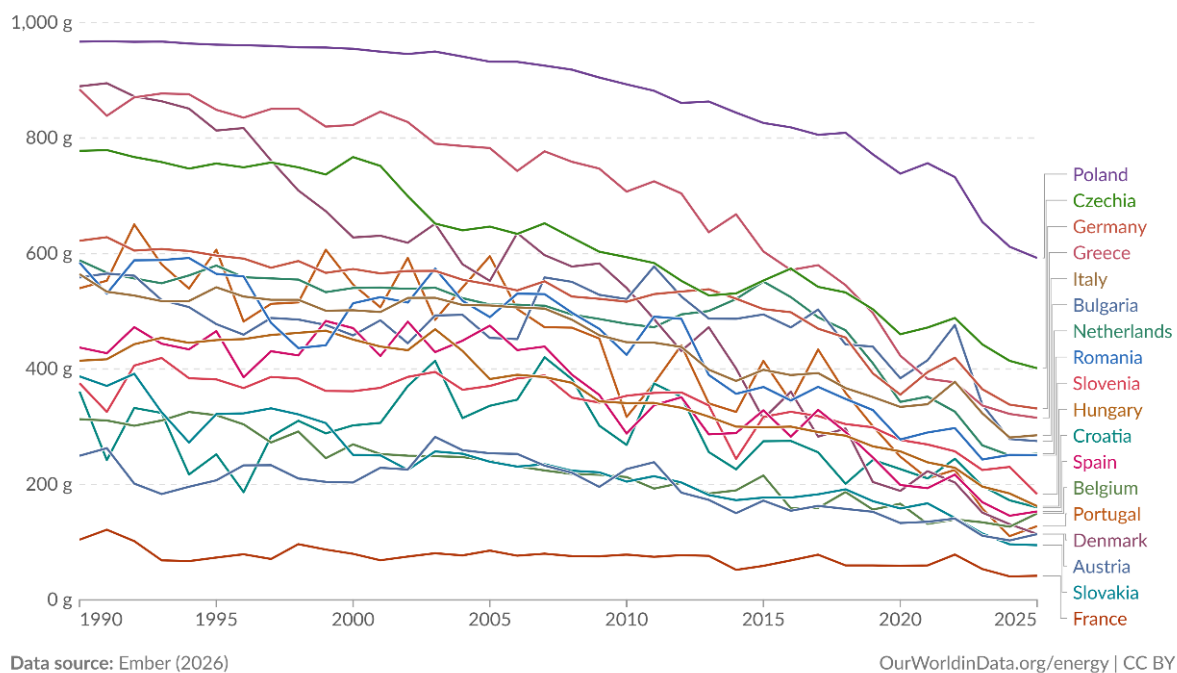
Obrázok 2 Znáozornenie ceny komodity (elektrina) v členských štátoch EÚ²

Obrázok 2 znázorňuje cenu elektriny v Eur/MWh v jednotlivých členských štátoch EÚ, napr. cena v Taliansku je 100,35 Eur, Francúzsko 50,65 Eur., Španielsko 54,04 Eur., Írsko 102,39 Eur, Nemecko 86,3 Eur, Slovensko 100,54 Eur. Z obrázku je zrejмый výrazný rozdiel medzi cenami elektriny v SR a najmä škandinávskymi krajinami.

V SR je výrazne vyššia cena elektriny aj oproti cene vo Francúzsku a v Španielsku. Tento jav je nepochopiteľný, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že SR vyrába skoro najčistejšiu elektrinu (95 gramov CO₂e/kWh). Pred nami je len Francúzsko (42 gramov CO₂e/kWh).

Napríklad Nemecko vyrába elektrinu s produkciou 332 gramov CO₂e/kWh, Rakúsko 114 gramov CO₂e/kWh a Česká republika 401 gramov CO₂e/kWh. Ceny elektriny na trhoch tomu však nezodpovedajú.

² Zdroj European energy exchange AG (EEX)

Obrázok 3 Uhlíková intenzita životného cyklu elektriny, 1990 až 2025³

Obrázok 3 popisuje uhlíkovú intenzitu životného cyklu elektriny v jednotlivých krajinách počas obdobia rokov 1990 až 2025. Graficky znázorňuje prehľadnejšie poradie niektorých krajín v produkcii CO₂ na vyrobenú kWh elektrickej energie, napr. cyklus v Grécku ma klesajúcu tendenciu, rovnako ako v Maďarsku alebo Slovinsku. Tento praktický príklad ukazuje zlyhanie neviditeľnej ruky trhu a najmä nesprávnej orientácie EÚ na bezhlavé presadzovanie politiky green – deal.

1.1 Systém energetickej pomoci Európskej únie v roku 2025 a jeho význam pre priemysel

Na úrovni EÚ bol v roku 2025 predstavený a postupne prijímaný komplexný súbor opatrení v oblasti energetickej pomoci, kľúčovú úlohu pri jeho návrhu a implementácii zohrávala EK. Cieľom je reagovať na pretrvávajúcu energetickú krízu, zmierniť dopady vysokých cien energií na domácnosti a podniky a zároveň podporiť dlhodobú transformáciu hospodárstva smerom ku klimatickej neutralite. Tento systém kombinuje krátkodobé cenové intervencie s dlhodobými štrukturálnymi reformami v oblasti energetiky, priemyslu a infraštruktúry.

Akčný plán pre cenovo dostupnú energiu (Affordable Energy Action Plan)

Základným pilierom energetickej pomoci je Akčný plán pre cenovo dostupnú energiu (AEAP), ktorý EK predstavila 26. februára 2025. Tento plán predstavuje hlavný strategický nástroj zameraný na znižovanie nákladov na energiu pre domácnosti a podnikateľský sektor v celej EÚ. Odhaduje sa, že už v roku 2025 by jeho implementácia mala priniesť úspory vo výške približne 45 miliárd eur na úrovni EÚ.

³ Lifecycle carbon intensity of electricity, 1990 to 2025

Medzi kľúčové opatrenia patria najmä znižovanie daňového zaťaženia elektrickej energie, reforma sieťových poplatkov a systematická podpora dlhodobých zmlúv o nákupe elektriny (Power Purchase Agreements – PPA). Tieto zmluvy majú zásadný význam pre podniky, keďže im poskytujú **stabilitu cien energií** a znižujú ich vystavenie cenovej volatility na veľkoobchodných trhoch.

Význam AEAP pre SR

AEAP umožňuje SR znižovať náklady na energiu pre domácnosti a priemysel, zvyšuje konkurencieschopnosť slovenských podnikov, podporuje integráciu obnoviteľných zdrojov a energetickú efektívnosť a zároveň posilňuje energetickú bezpečnosť a stabilitu dodávok elektriny a plynu. SR môže tieto ciele dosiahnuť prostredníctvom investícií do modernizácie a digitalizácie elektrizačnej sústavy, rozumného rozvoja obnoviteľných zdrojov, podpory úsporných technológií v priemysle, verejnej správe a domácnostiach, využívania štátnych a európskych finančných nástrojov, kompenzačných mechanizmov a aktívnou účasťou v európskych projektoch na zlepšenie cezhraničnej energetickej infraštruktúry. Pre ich úspešnú realizáciu je potrebné využiť aktuálny legislatívny a regulačný rámec podporujúci tieto investície, zabezpečiť prepojenie s európskymi iniciatívami a monitorovať efektívnosť prijatých opatrení.

Priemyselné podniky môžu priamo využiť AEAP tým, že získajú podporu na znižovanie svojich nákladov na energiu a na prispôbenie sa regulačným požiadavkám EÚ. Konkrétne to znamená, že môžu investovať do modernizácie výrobných technológií a energeticky úsporných riešení, využívať programy a mechanizmy štátnej pomoci na kompenzáciu časti nákladov spojených s emisnými kvótami, zlepšovať efektívnosť spotreby elektriny a tepla a zároveň sa zapojiť do projektov integrácie obnoviteľných zdrojov. Vďaka týmto opatreniam môžu podniky znížiť prevádzkové náklady, zvýšiť konkurencieschopnosť a zároveň pomôcť splniť klimatické a energetické ciele definované EÚ, čím sa môžu stať odolnejšími voči výkyvom cien energií.

Rámec štátnej pomoci pre čistý priemysel (CISAF)

Druhým kľúčovým nástrojom je Rámec štátnej pomoci pre čistý priemysel (Clean Industrial State Aid Framework – CISAF)⁴, ktorý bol prijatý 25. júna 2025. Tento rámec nahrádza dočasné krízové pravidlá (Temporary Crisis and Transition Framework – TCTF) a bude platiť do 31. decembra 2030. Jeho hlavným cieľom je umožniť členským štátom poskytovať cieleňú a právne udržateľnú podporu energeticky náročným priemyselným podnikom s cieľom predísť deindustrializácii spôsobenej vysokými cenami energií.

CISAF umožňuje poskytovanie štátnej pomoci najmä na investície do obnoviteľných zdrojov energie, dekarbonizáciu priemyselných výrobných procesov, zvyšovanie energetickej účinnosti a rozvoj výrobných kapacít v oblasti čistých technológií, ako sú batérie, úložiská nefosílnych zdrojov energie, tepelné čerpadlá, veterné turbíny, solárne panely či elektrolyzéry.

Osobitnú pozornosť venuje rámec podpore cien elektriny pre energeticky náročných odberateľov. Členské štáty môžu poskytnúť dočasnú cenovú podporu podnikom v odvetviach, ktoré sú výrazne vystavené medzinárodnej konkurencii. Táto podpora sa spravidla realizuje

⁴ [Clean Industrial Deal State Aid Framework \(CISAF\) - European Commission](#)

formou zníženia veľkoobchodnej ceny elektriny pre presne vymedzený podiel spotreby, pričom oprávnenosť je striktno viazaná na splnenie kritérií EÚ v oblasti hospodárskej súťaže a obchodnej otvorenosti.

Význam rámca CISAF pre SR

Rámec štátnej pomoci CISAF má pre SR zásadný význam najmä v oblastiach priemyslu, energetiky a investícií do čistých technológií. Slovenské podniky pôsobiace v energeticky náročných odvetviach, ako sú najmä hutníctvo, chemický priemysel, výroba cementu alebo iné odvetvia, môžu prostredníctvom tohto rámca získať štátnu pomoc na zníženie nákladov na elektrinu, čo je kľúčové pre zachovanie ich konkurencieschopnosti na globálnych trhoch.

CISAF zároveň umožňuje financovať modernizáciu výrobných procesov, vrátane prechodu na vodíkové technológie, zachytávania a ukladania uhlíka (CCS) alebo elektrifikácie výroby. Významným prínosom je aj podpora rozvoja výrobných kapacít v oblasti čistých technológií, čo môže prispieť k prilákaní nových investícií, tvorbe pracovných miest a regionálnemu rozvoju.

Zjednodušené administratívne pravidlá a možnosť kombinovať štátnu pomoc podľa CISAF s ďalšími nástrojmi EÚ, ako sú Modernizačný fond, Fond spravodlivej transformácie alebo program InvestEU, výrazne zvyšujú dostupnosť finančných zdrojov na realizáciu strategických projektov v oblasti energetickej transformácie.

Energeticky náročné priemyselné podniky môžu profitovať z CISAF-u tým, že získajú štátnu podporu na znižovanie emisií a energetickej náročnosti výroby. V praxi to znamená, že môžu získať finančné prostriedky alebo kompenzácie na investície do modernizácie výrobných technológií, zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, zlepšenie energetickej efektívnosti a optimalizáciu spotreby energie. SR má vypracovaný CISAF, avšak do dnešného dňa nebol predložený na notifikáciu.

Európsky balík pre siete (Grids Package)

Ďalším významným opatrením je Európsky balík pre siete (Grids Package), ktorý bol schválený 10. decembra 2025. Tento balík sa zameriava na výstavbu ôsmich tzv. „energetických diaľnic“, ktoré majú prepojiť národné elektrizačné sústavy a umožniť efektívny cezhraničný prenos elektriny, najmä z obnoviteľných zdrojov energie.

Grids Package nadväzuje na predchádzajúce strategické iniciatívy, ako je Grid Action Plan, a obsahuje súbor legislatívnych aj nelegislatívnych opatrení zameraných na zlepšenie plánovania, zrýchlenie povolovacích procesov a podporu digitalizácie energetickej infraštruktúry. Jeho cieľom je uvoľniť investície, urýchliť realizáciu infraštruktúrnych projektov, zefektívniť cezhraničnú spoluprácu a zabezpečiť spravodlivejšie rozdelenie nákladov medzi členskými štátmi.

Okrem rozvoja fyzickej infraštruktúry balík zahŕňa aj odporúčania v oblasti digitalizácie, inovácií a inteligentného riadenia sietí, ako je zavádzanie inteligentných meracích systémov, čím prispieva k vyššej odolnosti a flexibilitě energetických sústav v podmienkach rastúcej elektrifikácie a zvyšujúceho sa dopytu po elektrickej energii.

Význam pre SR

Grids Package má pre SR význam najmä v tom, že vytvára rámec pre urýchlenie investícií do prenosovej a distribučnej sústavy, ktoré sú nevyhnutné pre pripájanie obnoviteľných zdrojov, elektromobility, ale najmä nových odberateľov. SR môže Európsky balík pre siete konkrétne využiť modernizáciou a digitalizáciou elektrizačnej sústavy, čo umožní efektívnejšie riadenie distribúcie a lepšie využitie infraštruktúry, uľahčenie pripájania obnoviteľných zdrojov energie tam, kde to má význam, posilnenie cezhraničných prepojení so susednými krajinami pre stabilnejšie dodávky a obchodovanie s energiou, a tým podporou konkurencieschopnosti energeticky náročného priemyslu.

Priemyselné podniky v rámci Grids Package budú profitovať zo zlepšenej dostupnosti, spoľahlivosti a flexibility elektrizačnej sústavy. Modernizácia a rozvoj prenosových a distribučných sústav umožní podnikom efektívnejšie využívať elektrinu, pripájať vlastné obnoviteľné zdroje a lepšie plánovať spotrebu v čase výkyvov cien. Zároveň cezhraničné prepojenia a stabilnejšia infraštruktúra znižujú riziko výpadkov a preťažení, čo zvyšuje bezpečnosť prevádzky, predvídateľnosť nákladov a konkurencieschopnosť slovenských energeticky náročných podnikov. Toto opatrenie však naráža na limity, a to najmä z dôvodu nekoordinovanej výstavby OZE. V každej krajine narastá počet dní s negatívnymi cenami, čoho dôsledkom je minimalizácia prevádzky stabilných zdrojov elektriny (točivé zdroje), odstavovanie napríklad jadrových zdrojov a prevádzkovanie drahých OZE. Zároveň narastajú požiadavky na podporné služby, ktoré zvyšujú cenu elektriny pre konečného spotrebiteľa.

Praktické využitie tohto balíka a jeho prínos pre EÚ je diskutabilný. V prvom rade je potrebné zabezpečiť zdrojovú sebestačnosť jednotlivých členských štátov a následne sa venovať jednotlivým opatreniam na strane sieťovej infraštruktúry. Inak sa stane neželaný efekt a to, že krajiny bez zdrojovej primeranosti budú negatívne vplyvať na trh a dvíhať ceny elektriny.

2. Podpora priemyslu s dôrazom na ENP – prehľad v európskych krajinách

2.1. Francúzsko

Podniky s vysokou spotrebou elektriny majú možnosť využívať niekoľko systémov podpory slúžiacich na zníženie nákladov za energie. V závislosti od špecifických vlastností ich spotreby sa na takéto podniky vzťahuje znížená sadzba poplatkov za používanie verejnej elektrizačnej sústavy (TURPE) a čiastočné alebo úplné oslobodenie od spotrebnej dane z elektriny a uhlíkovej kompenzácie. Tieto mechanizmy sa medzi sebou môžu kombinovať. Cieľom je zabezpečiť konkurencieschopnosť podnikov vo vzťahu k medzinárodnej konkurencii.

TURPE

TURPE⁵ je poplatok, ktorý sa uplatňuje pre spotrebiteľov elektriny na financovanie prenosu elektriny od výrobcov k spotrebiteľom. Aj ENP môžu využívať zníženie poplatkov TURPE,

⁵ TURPE: Ekonomický základ a tarifa ~ Sirenergies

podľa platnej legislatívy a pravidiel Commission de Régulation de l'Énergie. Nezávislý regulátor CRE stanovuje pravidlá na základe dopredu schváleného biznis plánu prevádzkovateľov sústavy. Aktuálne je platný TURPE 7⁶, ktorý ustanovuje tarifu za používanie sústavy pre obdobie 2025–2028, vrátane nových mechanizmov užitočných aj pre ENP, a ktorý je platný od 1. augusta 2025 na štyri roky.

Spotrebiteľia, ktorí sú „elektro-intenzívni“, spotreba > 50 GWh/rok, môžu získať zľavu 20 % až 90 % z TURPE, ak majú certifikáciu ISO 50001 a predložia plán energetickej výkonnosti (PPE) schválený príslušným úradom.

Podniky využívajúce systém znižovania poplatkov TURPE sú povinné vypracovať a implementovať politiku energetickej hospodárnosti. Tá musí zahŕňať implementáciu systému energetickeho manažmentu certifikovaného podľa ISO 50001, ako aj plán energetickej hospodárnosti. Zavedením politiky energetickej hospodárnosti podniky znižujú vplyv nákladov na energiu na svoje prevádzky. Zvyšujú tak svoju konkurencieschopnosť a zároveň znižujú spotrebu a následne aj svoju uhlíkovú stopu.

Spotrebná daň z elektriny

Spotrebnú daň z elektriny - Accise sur électricité (Taxe sur la Consommation Finale d'Électricité) platia všetci koneční odberatelia elektriny. Od 1. januára 2023 je v spotrebnej dani zahrnutá aj miestna daň, tzv. departementálna daň (département je územná jednotka vo Francúzsku, ekvivalent okresu), ktorá sa pridáva príslušným miestnym orgánom podľa množstva spotrebovanej elektriny na príslušnom území. Ďalej sú zavedené znížené sadzby spotrebnej dane za elektrinu, ktoré boli schválené EK s cieľom chrániť konkurencieschopnosť podnikov. Znížené sadzby spotrebnej dane pre podniky sa odvíjajú od elektrointenzity, ktorá sa vypočíta ako pomer medzi ročnou spotrebou elektriny a výškou pridanej hodnoty.

Tabuľka 1 Sadzby zníženej spotrebnej dane

Typ podniku	Elektrointenzita			
	vyššia ako 6 kWh/eur pridanej hodnoty	vyššia ako 3 kWh/eur pridanej hodnoty	medzi 1,5 a 3 kWh/eur pridanej hodnoty	menej ako 1,5 kWh/eur pridanej hodnoty
ENP		2 eur/MWh (minimálna úroveň elektrointenzity 6,75 %)	5 eur/MWh (minimálna úroveň elektrointenzity rovná 3,375 %)	7,5 eur/MWh (minimálna úroveň elektrointenzity rovná 0,5 %)
Podniky s rizikom úniku uhlíka		1 eur/MWh (minimálna úroveň elektrointenzity sa rovná 6,75 %)	2,5 eur/MWh (minimálna úroveň elektrointenzity sa rovná 3,375 %)	5,5 eur/MWh (minimálna úroveň elektrointenzity sa rovná 0,5 %)
Veľmi ENP, ktorých miera vystavenia medzinárodnej konkurencii presahuje 25 %	0,5 eur/MWh (t. j. minimálna úroveň elektrointenzity sa rovná 13,5 %)			

⁶ Rokovanie č. 2025-78 z 13. marca 2025 o tarife za používanie verejných distribučných sietí elektrickej energie (TURPE 7 HTA-LV) - Légifrance

Od 1. februára 2022 až do súčasnosti bola znížená spotrebná daň z elektriny pre veľmi energeticky náročné podniky na 0,5 eur/MWh.⁷

Štátna záruka na zmluvy o dodávke energií⁸

Od 1. marca 2023 vo Francúzsku funguje verejný záručný fond, ktorý umožňuje podniku, ktorý spĺňa kritériá veľkého odberateľa plynu alebo elektriny, požiadať banky, poisťovne alebo finančné spoločnosti o využitie záruk čiastočne garantovaných štátom na zmluvy o dodávke energií. Štátna záruka nahrádza kauciu, ktorú požadujú dodávatelia energií pri podpisovaní alebo obnovení zmlúv o dodávke elektriny a plynu.

Podmienky pre využívanie štátnej záruky:

- a) Podnik musí mať uzatvorenú zmluvu o dodávke elektriny alebo plynu po 31. auguste 2022 s platnosťou do roku 2023, maximálne do 31. decembra 2024.
- b) Kaucia musí byť obmedzená na sumu, ktorá je nižšia alebo sa rovná sumám splatným za tri mesiace dodávky plynu alebo elektriny.
- c) Podnik musí uzavrieť zmluvu s bankou, poisťovňou alebo finančnou spoločnosťou, ktorá podpísala implementačnú zmluvu s Centrálnym zaisťovacím fondom, povereným zavádzaním tohto systému v mene štátu.
- d) Podnik musí byť registrovaný vo Francúzsku.
- e) Zmluva o dodávke energie musí predstavovať objem väčší ako 1 GWh ročne v prípade elektriny alebo 2 GWh ročne v prípade plynu.

Exeltium⁹

Exeltium je konzorcium, ktoré združuje 27 energeticky náročných francúzskych podnikov, ktoré podliehajú globálnej konkurencii, s cieľom poskytnúť veľké množstvo energie počas 24 rokov za konkurencieschopnú a stabilnú cenu. Všetci členovia majú uzatvorenú s Exeltiom zmluvu typu „take-or-pay“, na základe ktorej má kupujúci povinnosť buď prevziať tovar od predávajúceho, alebo zaplatiť predávajúcemu stanovenú pokutu za jeho neprevzatie. Ustanovenie zmluvy typu „take-or-pay“ prináša výhody obom zmluvným stranám tým, že zdieľajú riziko, uľahčujú obchod a znižujú transakčné náklady.

Ako vznikalo Exeltium

Po výzve na predkladanie ponúk, ktorá bola vyhlásená v roku 2006, EDF a Exeltium podpísali 5. apríla 2007 tzv. „podmienky partnerstva“ na nákup 311 TWh elektriny na obdobie 24 rokov, pričom protihodnotu predstavovali:

- preddavok vo výške takmer 4 miliardy eur zaplatený na začiatku zmluvy,
- proporcionálna indexovaná cena, zaplatená v priebehu času, predstavujúca prevádzkové náklady jadrových elektrární EDF.

Po získaní súhlasu Európskej komisie podpísali EDF a Exeltium 31. júla 2008 zmluvu o dodávkach elektriny. Finančná kríza na jeseň 2008 a pokles dostupnej likvidity na trhoch však sťažili financovanie projektu.

⁷ <https://www.connaissancedesenergies.org/questions-et-reponses-energies/qui-sont-les-electro-intensifs>

⁸ ETI, grandes entreprises : les aides pour faire face à la hausse des prix de l'énergie | economie.gouv.fr

⁹ Le projet - Exeltium

Projekt bol rozdelený do dvoch etáp:

- prvá etapa pokrýva 148 TWh na 24 rokov, pričom záloha predstavovala 1,75 miliardy eur,
- druhá etapa pokrýva 163 TWh počas rovnakého obdobia.

Dňa 1. mája 2010 sa v zmysle prvej etapy projektu začali dodávky elektriny, kde bolo zásobovaných približne sto lokalít. Druhá etapa projektu nebola spustená podľa plánu v roku 2011. Absencia rozhodnutia o výstavbe nových jadrových reaktorov, implementácia nových zákonov a systému ARENH, slabý dopyt a pokles ceny uhlia negatívne ovplyvnili druhú fázu projektu¹⁰. Konzorcium poverilo banky - Banca IMI, BNP Paribas, CaixaBank, Deutsche Bank, Natixis a Santander Bank of Tokyo Mitsubishi, CA CIB, CIC, ING a SG CIB, poskytnutím úveru určeného na refinancovanie súčasného dlhu 1,5 miliardy eur.¹¹ s cieľom vyriešenia stavu a realizácie druhej etapy projektu.

Celkovo Exeltium zásobuje 100 priemyselných areálov v 18 regiónoch Francúzska. Tento projekt na zabezpečenie dodávok elektriny ovplyvňuje 60 000 pracovných miest nepriamo a 28 000 priamo.

Obrázok 4 Akcionári - zákazníci konzorcia Exeltium

Obrázok 4 uvádza jednotlivých akcionárov konzorcia Exeltium, ktorými sú napr. AHLSTROM MUNKSJÖ, Air Liquide, ArcelorMittal, ArjoWiggins, ARKEMA, BEFESA, Clairefontaine, SUEZ, ENI, eramet, Gascogne, INEOS, isover, Lindte, VYVOVA, Solvay, Norske Skog, nyrstar, OMYA, RioTinto, Roquette, TotalE&nergies, Vencorex.

Podmienky pre akcionárov-zákazníkov pre vstup do konzorcia

- ročná spotreba elektriny mimo špičky, t. j. v čase od 20:00 do 8:00 v pracovných dňoch, a v sobotu a nedeľu, predstavuje minimálne 55 % z celkovej ročnej spotreby elektriny; toto kritérium zabezpečuje pomerne stabilnú spotrebu;

¹⁰ Ďalej nie je oficiálna stránka aktualizovaná.

¹¹ Exeltium mandate 11 banques pour la syndication de son prêt - L'Agefi

- kritérium spotreby nad 8 000 hodín ročne (335 dní) na výrobné miesto,
- minimálne 2,5 kWh na 1 euro pridanej hodnoty; toto kritérium zabezpečuje, že náklady na elektrickú energiu majú veľký vplyv na pridanú hodnotu podniku; ide o veľmi selektívne kritérium, ktoré vylučuje odvetvia, ktoré by mohli splniť prvé dve kritériá, ale pre ktoré nie je elektrina hlavná nákladová položka (automobily, pneumatiky atď.).

Cena elektriny, ktorú Exeltium predáva svojim akcionárom-zákazníkom, pozostáva najmä z dvoch zložiek, z časti zameranej na splatenie dlhu použitého na vyplatenie zálohy EDF a z časti použitej na zaplatenie pomernej časti ceny dohodnutej s EDF. Hlavná záloha bola financovaná z 90 % úverom a 10 % vlastným imaním, ktoré poskytli akcionári. Na stránke EnerData sa spomína cena energie približne 50 eur/MWh. V roku 2014 po poklese trhových cien energie, ktoré ohrozovali konkurencieschopnosť akcionárov Exeltia, však došlo k podpisu memoranda o porozumení a nová cena sa fixovala na 42 eur/MWh.

ARENH

ARENH (Accès Régulé à l'Énergie Nucléaire Historique) bol zriadený v roku 2011 zákonom č. 2010-1488 zo 7. decembra 2010 o novej organizácii trhu s elektrinou a umožňuje alternatívnym dodávateľom¹² nakúpiť elektrinu vyrobenú vo francúzskych jadrových elektrárnach postavených pred 8. decembrom 2010 za regulovanú cenu. Tieto objemy však nemôžu presiahnuť 100 TWh za rok. V prípade, ak je objem elektriny pridelený dodávateľovi na začiatku obdobia nižší, ako skutočne odobraný objem, musí dodávateľ zásobovať svoje dodatočné dodávky za ceny na veľkoobchodnom trhu. ARENH je prechodný systém, ktorého koniec je naplánovaný na rok 2025.

Systém AREHN, ktorý bol zavedený neskôr ako Exeltium, ponúka zákazníkom možnosť získať dodávky produktu za podobných podmienok. V rámci systému ARENH boli objemy zazmluvnené cez Exeltium odpočítané, aby sa zabránilo vo výbere medzi týmito dvoma produktami (AREHN a Exeltium).

Vývoj ceny AREHN od roku 2013 do 2017 je prezentovaný v materiáli „Analýza konkurencieschopnosti energeticky náročných podnikov: porovnanie Francúzska a Nemecka“, spracovanom CRE. Výpočty vychádzajú z normatívneho predpokladu inflácie vo výške 2 % ročne. Kalendárne trhové ceny uvažovaných základných objemov sa každý rok menia o 1 % a pomer špičkových a základných cien zostáva konštantný, rovný 1,25. Všetky prevádzkové náklady sa menia v súlade s infláciou. Cena ARENH, ktorá sa v roku 2013 začínala na hodnote 42 eur/MWh, by sa potom podľa návrhu CRE mala zvyšovať o infláciu. V tabuľke č. 2 je uvedený predpoklad cenového vývoja do roku 2017, ktorý bol navrhnutý v materiáli Analýza konkurencieschopnosti energeticky náročných podnikov: porovnanie Francúzska a Nemecka.

Tabuľka 2 Cenový vývoj ceny ARENH

ROK	2013	2014	2015	2016	2017
Cena ARENH	42	42,8	43,8	44,6	45,5

¹² Vo Francúzsku sú alternatívni dodávatelia všetci dodávatelia okrem EDF a ENGIE.

CRE obdržala návrh príkazu vlády, ktorým bola stanovená cena ARENH k 1. júlu 2011 na 40 eur/MWh. Táto cenová hladina je určená priesečníkom faktorov - trhových cien a objemov pripisovaných ARENH. Od 1. januára 2012 bola cena ARENH stanovená vládou vo výške 42 eur/MWh. Vláda objasnila, že cena ARENH 42 eur/MWh zohľadňuje budúce investície potrebné na zaistenie bezpečnosti jadrových elektrární. CRE sa však vyjadrila, že nie je schopná posúdiť náklady s tým spojené a odporučila, aby sa potenciálne vplyvy na výrobné náklady v dôsledku auditov vykonaných na všetkých francúzskych jadrových elektrárnach oceňovali až vtedy, keď sa prejavia v účtovníctve EDF a následne boli integrované do ceny ARENH.

Stanovenie fixnej ceny memorandom o porozumení podľa článku L337-14 Code de l'énergie(Energetický zákonník) vo výške 42 eur/MWh¹³

Podľa Energetického zákonníka musí cena elektriny, na zabezpečenie spravodlivého príjmu pre EDF, zodpovedať hospodárskym podmienkam výroby elektrickej energie jadrovými elektrárnami uvedenými do prevádzky pred 8. decembrom 2010.

Do výpočtu nákladovej ceny určenej energetickou regulačnou komisiou vstupuje:

- a) návratnosť kapitálu pri zohľadnení povahy činnosti - kapitál viazaný v jadrových elektrárnach EDF sa uhradí pomocou aktív; pozostáva na jednej strane z pôvodne investovaných súm, ktoré ešte neboli amortizované a na druhej z kapitálu, ktorý EDF investovala, ešte musí investovať na pokrytie svojich dlhodobých nákladov ako demontáž, vyradenie z prevádzky, nakladanie s odpadom, atď.) a váženého priemeru nákladov na kapitál EDF;
- b) prevádzkové náklady
 - náklady spojené so spotrebovaným jadrovým palivom;
 - náklady spojené s prehodnotením opatrení na demontáž, dlhodobé nakladanie s rádioaktívnym odpadom;
 - nákupy uskutočnené na prevádzku a údržbu elektrární;
 - výdavky na personál pridelený priamo alebo nepriamo, na prevádzku;
- c) náklady na údržbu alebo investície potrebné na predĺženie platnosti povolenia na prevádzku;
- d) predpokladané náklady súvisiace s dlhodobým zaťažením prevádzkovateľov jadrových elektrární - náklady na demontáž zariadení, na nakladanie s vyhoretým palivom a rádioaktívnym odpadom, náklady na prepravu mimo lokality, na zatvorenie, údržbu a monitorovanie prevádzky.

Pri posudzovaní hospodárskych podmienok výroby elektrickej energie jadrovými elektrárnami sa energetická regulačná komisia opiera o dokumenty, ktoré umožňujú identifikovať všetky náklady vynaložené v rozsahu činnosti týchto elektrární podľa obvyklých metód. Komisia môže tiež požadovať, aby spoločnosť EDF na vlastné náklady predložila príslušné dokumenty na ich kontrolu nezávislým orgánom podľa vlastného výberu.

¹³ Článok L337-14 – Energetický kódex – Légifrance (legifrance.gouv.fr)

Alternatívy ARENH od 1. januára 2026

▪ **Mechanizmus cenového stropu¹⁴**

Od 1. januára 2026 má byť ARENH nahradený mechanizmom „cenového stropu“, ktorý nadobudne účinnosť „akonáhle budú ceny EDF výrazne vyššie ako priemerná rovnovážna cena elektriny 70 eur/MWh“, vyhlásila Agnès Pannier-Runacher, ministerka energetickej transformácie. Ak sa teda ceny elektriny prudko zvýšia, zisky dodávateľ a budú presmerované priamo k spotrebiteľom bez ohľadu na zvoleného dodávateľa.

▪ **Rozdielový kontrakt¹⁵**

Jedným z možných riešení konca systému ARENH je rozdielový kontrakt (contract de différence bidirectionels). Na rozdiel od obchodnej zmluvy sa rozdielová zmluva podpisuje medzi výrobcou elektriny a orgánom verejnej moci na dobu až 15 rokov. Signatári si dohodnú tarifný rozsah, v rámci ktorého sa môžu ceny elektriny voľne pohybovať. Ak trhové ceny klesnú pod toto rozpätie, štát je povinný rozdiel nahradiť výrobcovi. Na druhej strane, ak trhové ceny prekročia prahové hodnoty, štát má právo prideliť si prebytočné príjmy od výrobcu a tieto dodatočné prostriedky použiť na podporu domácností a podnikov.

▪ **Zmluvy PPA**

PPA (Power Purchase Agreements), nazývané aj zmluvy o nákupe elektriny, sú zmluvy uzatvorené medzi výrobcami elektriny a dodávateľmi, obchodníkmi alebo podnikmi. Zmluvy s pevnou cenou prinášajú cenové riziko pre dodávateľov tak, že v prípade energetickej krízy budú musieť nakupovať elektrinu za veľmi vysokú cenu a utrpia finančné straty. Táto povinnosť musí byť zmluvne ošetrená, aby sa zaručila udržateľnosť alternatívnych dodávateľov.

Zmluvy PPA

PPA sú dlhodobé zmluvy o dodávke energie, ktorá pochádzajú väčšinou z OZE. V súčasnosti rastie záujem o tento typ zmlúv u veľkých podnikov, pretože ponúkajú možnosť dekarbonizácie spotreby, nakoľko ide o zmluvy na nákup elektriny z OZE, ktoré sa realizujú v strednodobom alebo dlhodobom horizonte (od 5 do 20 rokov). Zákazníci, ktorí ich uzatvoria, získajú prístup k zelenej energii so zárukou pôvodu za vopred stanovenú a stabilnú cenu.¹⁶ (Zmluvy PPA sa nutne nevzťahujú len na obnoviteľnú energiu, viď prípad z USA alebo príklad EDF /energia z jadra/). V zmluve PPA sú podrobne uvedené podmienky predaja elektriny: množstvo, ktoré sa má dodať, dodacia lehota, dohodnuté ceny, účtovné a indexačné mechanizmy, sankcie v prípade nedodržania zmluvných podmienok. PPA zmluvy sa zameriavajú najmä na veľké podniky a priemyselné odvetvia, spotrebiteľia musia mať na jednej strane značnú spotrebu elektriny a na druhej strane ciele trvalo udržateľného rozvoja, diverzifikácie dodávok a rozpočtovej bezpečnosti.

¹⁴ France and EDF reach agreement on nuclear power prices at eur70/MWh as of 2026 | Enerdata

¹⁵ Réforme du marché de l'électricité dans l'UE : qu'est-ce qu'un contrat pour la différence ? | Euronews

¹⁶ Qu'est-ce qu'un Power Purchase Agreement ? (engie.com)

Rozlišujú sa nasledujúce typy zmlúv:

- **PPA off site**

Zariadenie na výrobu energie nie je inštalované v priestoroch zákazníka, ale zákazník sa zaviazne nakúpiť od energetickej spoločnosti určité množstvo zelenej elektriny vyrobenej v presne definovanom zariadení z obnoviteľných zdrojov.

- **PPA on site**

Zariadenie na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov je inštalované na mieste spotreby. Energetická spoločnosť v tomto prípade financuje návrh, inštaláciu a prevádzku zariadenia.

- **Virtuálna PPA zmluva**

Elektrina nie je fyzicky dodávaná do sídla odberateľa, v skutočnosti spoločnosť predáva svoju elektrinu na trhu a získava finančné výhody, potom ju získava od dodávateľa prostredníctvom klasickej zmluvy o dodávke.

Príklad využitia PPA v priemysle u spoločností BASF a ENGIE

ENGIE a BASF podpísali 25-ročnú zmluvu o nákupe energie na dodávky obnoviteľnej energie v Európe. V rámci tejto zmluvy PPA, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2022, ENGIE dodá spoločnosti BASF až 20,7 TWh obnoviteľnej elektriny. Niekoľko závodov BASF v Európe tak bude poháňaných elektrinou vyrobenou z pobrežných veterných elektrární ENGIE, ktoré sa nachádzajú v Španielsku. Táto dohoda je plne v súlade s dlhodobou stratégiou ENGIE pre rozvoj obnoviteľných zdrojov energií a spĺňa ciele BASF v oblasti ochrany klímy. Spoločnosť BASF si stanovila ambíciu znížiť do roku 2030 svoje emisie skleníkových plynov o 25 % v porovnaní s rokom 2018 a do roku 2050 dosiahnuť uhlíkovú neutralitu. Od roku 2030 chce BASF nasadiť nízkoemisné technológie, ako sú procesy výroby vodíka bez CO₂ a používanie elektrických parných krakovacích jednotiek, čím sa podstatne zvýši jej dopyt po obnoviteľnej energii.

Zmluvy PPA a malé modulárne reaktory¹⁷

Spoločnosť Equinix je americká nadnárodná spoločnosť, ktorá podpísala zmluvu so spoločnosťou Oklo, start-upom vyvíjajúcim malé modulárne reaktory novej generácie, ktoré dokážu fungovať 10 rokov bez výmeny paliva. Dohoda bola podpísaná na 20 rokov na výkon 500 MW jadrovej energie, za čo spoločnosť Oklo zaplatila 25 miliónov dolárov. Vo Francúzsku EDF vyvíja vlastný modulárny reaktor Nouvard, preto by sa v budúcnosti podobné typy kontraktov mohli uzatvárať aj vo Francúzsku.

EDF a PPA zmluvy

EDF sa snaží diverzifikovať svoje zdroje príjmov a posilniť svoje jadrové zdroje, ktoré v súčasnosti predstavujú približne 70 % jej energetického mixu. Na dosiahnutie týchto cieľov spoločnosť EDF rokuje o PPA zmluvách s ENP, ako sú napríklad oceliarske alebo hlinikárske. Tieto zmluvy umožňujú spoločnosti EDF zabezpečiť časť predaja elektriny na obdobie 5 až 20 rokov, poskytujú jej lepší prehľad o výrobných nákladoch a príjmoch,

¹⁷ <https://dcmag.fr/equinix-sengage-sur-les-premiers-ppa-nucleaires-avec-un-accord-pour-500-mw-denergie-nucleaire-smr/>

čo jej umožňuje efektívnejšie plánovať investície. Vďaka týmto kontraktom môže EDF profitovať zo zmluvnej stability a zároveň diverzifikovať svoje aktivity a znižovať svoju závislosť od výkyvov trhu. EDF už uzavrela niekoľko PPA zmlúv s veľkými priemyselnými odvetviami vo Francúzsku, ako sú napríklad ArcelorMittal, Solvay a Trimet.

Hodnotenie výkonnosti ARENH

Pozitíva

1. Zvýšenie konkurencie na trhu s elektrinou:
 - umožnil alternatívnym dodávateľom nakupovať elektrinu za regulovanú cenu (okolo 42 eur/MWh), čo im pomohlo konkurovať EDF,
 - prispel k diverzifikácii dodávateľov a lepšej cenovej transparentnosti.
2. Podpora prechodu na trhový model:
 - pomohol transformovať trh s elektrinou vo Francúzsku smerom k liberalizácii a väčšej otvorenosti.

Negatíva a výzvy

- a) Nedostatočné pokrytie dopytu:
 - kapacita jadrovej elektriny dostupnej cez ARENH bola limitovaná na 100 TWh ročne, čo často nestačilo pokryť dopyt alternatívnych dodávateľov, toto obmedzenie kapacity spôsobovalo, že alternatívni hráči museli nakupovať časť elektriny na volatilných trhoch za výrazne vyššie ceny.
- b) Nevyváženosť medzi cenou a nákladmi:
 - fixná cena okolo 42 eur/MWh bola v niektorých obdobiach nižšia ako skutočné náklady na výrobu a údržbu jadrových elektrární, čo komplikovalo financovanie EDF,
 - EDF sa ocitol pod tlakom z hľadiska investícií do bezpečnosti a modernizácie.
- c) Obmedzený vplyv na dlhodobú cenovú stabilitu
 - ARENH neposkytoval dostatočnú cenovú istotu pre priemysel, pretože veľká časť elektriny sa stále obchodovala na volatilných trhoch,
 - pre spotrebiteľov, najmä energeticky náročné podniky, to znamenalo riziko cenových šokov.

V dôsledku uvedených problémov sa francúzska vláda a EDF rozhodli ARENH ukončiť ku koncu roku 2025 a nahradiť ho flexibilnejším a udržateľnejším systémom **CAPN (Contrats d'Allocation de la Production Nucléaire)**, ktorý má lepšie zohľadniť finančné a prevádzkové potreby jadrovej výroby a zároveň priniesť dlhodobú cenovú stabilitu odberateľom.

CAPN (Contrats d'Allocation de la Production Nucléaire)

Ukončením schémy ARENH od decembra 2025 sa francúzska energetika chystá prejsť veľkou transformáciou. Pre energeticky náročný priemysel by zrušenie ARENH bez náhrady znamenalo ohrozenie konkurencieschopnosti, preto v tomto kontexte EDF zaviedla ako reakciu tzv. CAPN (Contrats d'Allocation de Production Nucléaire) - zmluvy o pridelovaní jadrovej

výroby, navrhnuté ako dlhodobú alternatívu pre energeticky náročné podniky, ktorá je pre obe strany zaujímavá a odráža súčasné požiadavky trhu.

Schému CAPN schválila EK, schválenie prebehlo v rámci pravidiel štátnej pomoci EÚ, keďže ide o zásadnú zmenu v prístupe k predaju jadrovej elektriny vo Francúzsku. Komisia pri hodnotení mechanizmu CAPN skúmala, či jeho uplatňovanie nenaruša hospodársku súťaž na vnútornom trhu, či je v súlade s cieľmi Európskeho zeleného dohovoru a či prispieva k podpore nízkouhlíkovej energetiky a posilňovaniu energetickej bezpečnosti. Schválenie bolo udelené v roku 2024, čím sa otvorila cesta pre zavedenie CAPN od 1. januára 2026, spoločnosť EDF následne spustila európsku aukciu na pridelenie kontraktov v prvej polovici 2025¹⁸.

Vzhľadom na dominantné postavenie EDF v oblasti výroby a aj dodávok elektriny je schéma CAPN podporovaná francúzskou vládou, konkrétne orgánom s právomocou dohliadať na aukcie a proces uzatvárania zmlúv, ktorým je Úrad pre hospodársku súťaž. CRE aktuálne nemá informácie o potenciálnej úlohe vo fungovaní mechanizmu CAPN.

CAPN sú dlhodobé zmluvy s trvaním 10 až 15 rokov, ktoré umožňujú určitým výrobcam prístup k vymedzenému podielu jadrovej výroby spoločnosti EDF¹⁹, ktorá bude ponúkať tieto dodávky prostredníctvom mechanizmu vzostupnej aukcie. Počas aukcie bude ponúknutý celkový výkon 1 800 MW (zodpovedá približne 10 TWh elektriny ročne), EDF si vyhradzuje právo stanoviť maximálny objem pre každého účastníka.

CAPN sa neobmedzujú len na dodávku elektrickej energie, ale vytvárajú skutočný partnerský vzťah medzi EDF a prijímajúcimi spoločnosťami. Výmenou za bezpečný prístup k bezuhlíkovej elektrine sa výrobcovia zaväzujú prevziať podiel skutočných výrobných nákladov, ako aj podiel technických alebo ekonomických rizík spojených s prevádzkou jadrových elektrární.

Prostredníctvom týchto zmlúv by sa malo prideliť približne 10 TWh ročne, čo zodpovedá 50 až 70 % potrieb dotknutých spoločností. Táto schéma podpory je určená pre približne sto energeticky náročných priemyselných podnikov, t. j. tie, ktorých spotreba presahuje 7 GWh ročne.

Cenové zložky CAPN²⁰

CAPN sú kontrakty založené na európskom aukčnom systéme, zmluvná cena má dve hlavné zložky:

- počiatočný príspevok určený vo vzostupnej aukcii, vyjadrený v eur/kW a splatný na začiatku zmluvy, táto pevná časť zmluvy zodpovedá historickým investíciám a nákladom,
- variabilná časť, indexovaná podľa prevádzkových nákladov a nákladov na palivo.

Dodávaný výkon je stanovený na základe prognóz jadrovej výroby, rozdiely medzi prognózovanou a skutočnou produkciou sú finančne regulované s tolerančnými prahmi na obmedzenie extrémnych odchýlok.

¹⁸ [edfgroup_doaat_ami-capn_presentation_202507_en.pdf](#)

¹⁹ Spoločnosť EDF je vlastnená výlučne francúzskym štátom

²⁰ [Le CAPN, suite de l'ARENH ?](#)

Oprávnení účastníci aukcií²⁰

- a) Priemyselné podniky, ktoré majú fyzický odber vo Francúzsku a ktorých ročná spotreba elektriny presahuje 7 GWh/rok.
- b) Dodávateľia elektriny, ktorí dodávajú elektrinu konečným zákazníkom vo Francúzsku.
- c) Agregátori alebo skupiny odberateľov - združenia priemyselných odberateľov alebo ich zástupcovia, čo umožňuje menším firmám, ktoré samostatne nespĺňajú hranicu 7 GWh/rok, spojiť sa a participovať prostredníctvom spoločnej zmluvy.

Podmienky účasti

- účastníci musia mať sídlo alebo spotrebu vo Francúzsku,
- prístup k výkonu je umožnený len tým subjektom, ktoré majú fyzickú spotrebu, nie čisto finančným investorom,
- kontrakty sú dlhodobé (10 – 15 rokov), na základe ktorých sa prideli podiel na jadrovej produkcii EDF v rozsahu vyjadrenom v MW alebo MWh.

Záruky požadované na počiatočný príspevok pre účasť na aukcii²¹

Aby sa účastníci mohli zúčastniť aukcie, musia poskytnúť záruky na základe svojho hodnotenia, medzi tieto záruky patria záruky materskej spoločnosti alebo banková záruka. V prípade, ak hodnotenie neexistuje, alebo je nevyhovujúce, účastníci musia poskytnúť bankovú záruku alebo záruku v hotovosti.

Záruky požadované počas trvania zmluvy

Zmluvná strana sa zaväzuje poskytnúť spoločnosti EDF najneskôr 20 dní pred začiatkom každého kalendárneho roka nezávislú bankovú záruku na prvú výzvu s platnosťou 13 mesiacov vo výške pokrývajúcej ekvivalent dvoch mesačných príspevkov. Záruku môže spoločnosť EDF uplatniť v prípade úplného alebo čiastočného neuhradenia faktúry za dodávky energie alebo akejkoľvek inej sumy splatnej podľa zmluvy po uplynutí lehoty 10 dní od dátumu splatnosti predmetnej sumy.

Ďalšie položky, ktoré sú súčasťou zmlúv

- Záruky kapacity:

EDF sa zúčastňuje na francúzskom kapacitnom mechanizme a podporuje záruky kapacity pre energiu vyrobenú referenčnou jadrovou flotilou. EDF preto prevedie na zmluvnú stranu v pomere k zmluvne dohodnutému podielu energie:

- ✓ výnosy z predaja týchto záruk kapacity,
- ✓ náklady spojené so správou, certifikáciou a deklaráciou certifikačných parametrov, ktoré znáša EDF.

- Záruky pôvodu:

EDF prevádza na zmluvnú stranu záruky pôvodu z jadrových prevádzok EDF. Záruky pôvodu sa prevádzajú výmenou za platbu sumy rovnajúcej sa nákladom na správu, ktorým bude EDF vystavená.

²¹ [edfgroup_doaat_ami-capn_presentation_202503_fr.pdf](#)

- Systémové služby:

EDF sa môže voľne zúčastňovať na rezervných mechanizmoch vrátane služieb systému regulácie frekvencie ponúkaných spoločnosťou RTE (francúzska prenosová sústava) s cieľom prispieť k stabilite francúzskej alebo európskej elektrickej sústavy. Spoločnosť EDF odpočíta z toho nevyrobené objemy a poukáže ich na zmluvnú stranu až do výšky zmluvne predplateného podielu energie:

- ✓ príjmy z rezervácie objemu energie na poskytovanie služieb regulácie frekvencie pre referenčnú flotilu,
- ✓ príjmy z aktivácie sekundárnej regulácie frekvencie na referenčnom jadrovom parku,
- ✓ pokuty a ďalšie náklady fakturované spoločnosťou RTE za tieto služby budú odpočítané od týchto príjmov.

Tabuľka 3 Hlavné rozdiely medzi schémami CAPN vs ARENH

Kritérium	ARENH (do roku 2025)	CAPN (od roku 2026)
Ročný objem	až 100 TWh	približne 10 TWh
Cena	stanovená na 42 eur/MWh	indexované podľa skutočných nákladov + ponuka
Oprávnení partneri	dodávatelia a výrobcovia	veľké priemyselné podniky (>7 GWh/rok) a niektorí dodávatelia
Trvanie	1 rok, obnoviteľné	10 až 15 rokov
Riziká	znášala EDF	zdieľané medzi EDF/zákazníkom

Príklad zmluvy CAPN²²

EDF a spoločnosť Marcegaglia podpísali v utorok v Paríži list o zámere o dodávke elektriny z jadrových zdrojov za konkurencieschopnú cenu na viac ako 10 alebo 15 rokov, určenú pre bývalú oceľiareň Ascometal vo Fos-sur-Mer, ktorú taliansky výrobca ocele kúpil v roku 2024. Tento návrh, ktorý by sa mal transformovať na zmluvu o pridelovaní jadrovej výroby (CAPN) v septembri alebo októbri, umožní spoločnosti Marcegaglia ťažiť z "dekarbonizovanej, stabilnej, dostupnej a konkurencieschopnej" elektriny, uviedol Antonio Marcegaglia, prezident skupiny počas podpisu s výkonným riaditeľom EDF zodpovedným za aktivity zákazníkov a teritórií Marcom Benayounom.

Odhadovaná výška ceny²³

Podľa informácií publikovaných na stránke Green Universe by EDF mala čoskoro oznámiť podpísanie niekoľkých zmlúv o nákupe energie s energeticky náročnými priemyselnými spoločnosťami. Dohodnutá cena zmlúv by sa k dnešnému dňu pohybovala v rozmedzí od 65 do 70 eur/MWh.

Koniec ARENH by sa nemal analyzovať výlučne z pohľadu CAPN, nakoľko existuje aj mechanizmus VNU - **Versement nucléaire universel** (univerzálna jadrová platba), ktorý zasiahne a ochráni všetkých spotrebiteľov v prípade zvýšenia cien prostredníctvom dane EDF.

²² [Electricité : EDF signe une proposition de contrat «à 10 ou 15 ans» avec l'aciériste italien Marcegaglia](#)

²³ [EDF prépare des CAPN entre 65 et 70 eur/MWh - GreenUnivers](#)

Podľa chápania CRE sú tieto dva mechanizmy AREHN a VNU kumulatívne. Podobne ako AREHN aj VNU schválila Európska komisia.

VNU- Versement nucléaire universel

Táto schéma podpory, ktorá je určená všetkým spotrebiteľom, umožní využívať priame zníženie faktúry za elektrinu bez ohľadu na profil spotreby. Výška tohto zníženia bude závisieť od príjmov generovaných jadrovou výrobou spoločnosti EDF. Financovanie tejto schémy bude umožnené zavedením novej dane pre EDF - **dane z jadrového paliva**, čím sa umožní zdieľať nadmerné zisky z jadrovej výroby elektriny so všetkými koncovými spotrebiteľmi, a to znížením koncovej ceny elektriny.

VNU a daň z jadrového paliva, známe aj ako dohoda medzi štátom a EDF po ARENH, sú konkrétne opatrenia zavedené v článku 4 zákona o financovaní z roku 2025. Zavedenými opatreniami sa stanovuje nový regulačný rámec pre historický jadrový park s tromi cieľmi: umožniť spoločnosti EDF generovať zdroje na financovanie jej budúcich investícií, stabilizovať ceny elektrickej energie pre konečných spotrebiteľov a zachovať konkurencieschopnosť francúzskeho priemyslu.

Mechanizmus VNU stanovuje, že štát vyberá časť skutočných príjmov vytvorených existujúcimi jadrovými elektrárnami postavenými v minulosti prostredníctvom dane z jadrového paliva, v prípade, ak tieto príjmy prekročia určité prahové hodnoty, ktorými sú daňová hranica a strop. Prahové hodnoty sú založené na celkových nákladoch na jadrovú výrobu, ktoré sú vypočítané CRE a určuje ich štát.

Daňový odvod stanovený štátom bude progresívny²⁴:

- Úroveň 1** - príjmy sú na úrovni alebo pod štátom stanovenou daňovou hranicou, v tomto prípade sa daň z jadrového paliva neuplatňuje.
- Úroveň 2** - príjmy sa pohybujú medzi daňovou hranicou a stropom, v tomto prípade je dodatočný príjem zdanený 50 %.
- Úroveň 3** - príjmy z jadrových elektrární sú nad stropom, dodatočný príjem je zdanený 90 %.

Úroveň týchto hraníc musí byť stanovená tak, aby EDF mohla čeliť dlhodobým finančným výzvam svojho existujúceho jadrového parku, ale aby francúzski spotrebiteľia mohli zároveň profitovať z jeho konkurencieschopnosti.

Vplyv vlastníctva EDF štátom na CAPN

Úplné vlastníctvo EDF štátom má významný vplyv na CAPN tým, že ovplyvňuje ich koncepciu, implementáciu a širší kontext energetickej politiky vo Francúzsku. Toto priame vlastníctvo umožňuje francúzskemu štátu riadiť obchodné stratégie EDF tak, aby boli v súlade s národnými cieľmi, ako je udržanie konkurencieschopnosti priemyslu a zabezpečenie energetickej suverenity.

²⁴ [De l'ARENH au Versement Nucléaire Universel : les clés pour tout comprendre - 24/06/2025 | EDF FR](#)

a) Strategické zosúladienie a vykonávanie politiky

Francúzsky štát ako jediný akcionár môže priamo poveriť EDF vykonávaním politik, ktoré slúžia národným záujmom. Zapojenie štátu zabezpečuje, že cieľom CAPN je zabezpečiť dlhodobú viditeľnosť a konkurencieschopné ceny elektriny pre energeticky náročné priemyselné odvetvia, čím podporí konkurencieschopnosť francúzskeho priemyslu a zabráni delokalizácii. To je rozhodujúce vzhľadom na obavy priemyselných združení, ako je Uniden, týkajúce sa možnej straty konkurencieschopnosti v dôsledku vyšších cien elektriny v porovnaní s bývalou tarifou ARENH .

b) Finančná stabilita a investície do jadrového parku

Štátne vlastníctvo umožňuje vláde zabezpečiť finančné zdravie EDF, ktoré je nevyhnutné pre údržbu, modernizáciu a budúci rozvoj jej jadrového parku. Zmluvy CAPN s ich dlhým trvaním (10 až 15 rokov) sú navrhnuté tak, aby zabezpečili stabilné a dlhodobé príjmy pre EDF. Táto stabilita je nevyhnutná na financovanie významných investícií vrátane výstavby nových jadrových reaktorov, ktorá je kľúčovou súčasťou francúzskej energetickej stratégie.

c) Rozdelenie rizika a zmluvné podmienky

Podľa rámca CAPN sa riziká delia medzi EDF a prijímajúce odvetvia, na rozdiel od systému ARENH, kde EDF znášala väčšinu rizík. Štátny dohľad zabezpečuje, že tieto zmluvné podmienky, vrátane počiatočného príspevku určeného aukciou a variabilnej časti indexovanej na prevádzkové náklady a palivo, sú štruktúrované tak, aby vyvážili potrebu EDF na zabezpečenie príjmov s potrebou predvídateľných cien v odvetviach. Nedávne úpravy, ako napríklad vyrovnanie zálohových platieb, poukazujú vplyv štátu na zatraktívnenie a životaschopnosť týchto zmlúv pre priemyselné odvetvia.

2.2. Nemecko

Nemecký energeticky náročný priemysel už mnoho rokov volá po nižších cenách elektriny a pravidelne poukazuje na nižšie náklady na energiu v krajinách, ako sú USA alebo Čína, aby upozornilo na riziko deindustrializácie.

Balík opatrení na pomoc priemyslu v prostredí rastúcich cien elektriny v nasledujúcich piatich rokoch²⁵

Podľa informácií publikovaných na stránkach nemeckého Ministerstva financií, Nemecko riešilo situáciu s energeticky náročným priemyslom podobne ako Francúzsko. Nemecko je spolu s Francúzskom a Luxemburskom jedným z prvých členských štátov EÚ, ktoré navrhli program pomoci pre priemysel a využili dočasný krízový program Európskej komisie (TCF). Týmto programom federálna vláda dotovala podiel dodatočných nákladov na zemný plyn a elektrinu od februára do septembra 2022²⁶.

Nemecko nedávno predstavilo masívny plán pomoci zameraný na podporu jeho energeticky náročného priemyslu, ktorý čelí mimoriadne vysokým cenám elektriny. Súbor podporných

²⁵ Q&A – Germany plans to shield industry with electricity tax breaks, subsidies | Clean Energy Wire

²⁶ Bundesfinanzministerium - 5 Milliarden Euro Hilfsprogramm für energieintensive Industrie startet

opatrení zavedených od roku 2024, ktoré pomôžu najmä energeticky náročným výrobcam, sa odhadoval na 12 miliárd eur len v roku 2024. Očakáva sa, že do roku 2028 balík dosiahne 28 miliárd eur.

Hlavnými opatreniami sú²⁷

- **Zníženie dane z elektriny** v rokoch 2024 a 2025 na minimum povolené nariadeniami EÚ, a to na 0,05 ct/kWh zo súčasných 1,537 ct/kWh. To predstavuje výdaj vo výške 3 miliárd eur ročne a opatrenie by sa mohlo predĺžiť do roku 2028, ak to federálny rozpočet umožní.
- **Päťročné predĺženie schém podpory** na kompenzáciu časti nákladov na CO₂ za elektrinu v rámci EU ETS. Od roku 2024 sa ruší pravidlo, že prvá GWh sa nekompensuje.
- **Päťročné predĺženie „super stropu“** (od roku 2024), ktorý obmedzuje celkové náklady na obchodovanie s emisiami CO₂ pre približne 90 vysoko ENP, ktorí platia cenu vo výške 30 eur/t CO₂, maximálne vo výške 1,5 % z hrubej pridanej hodnoty podniku. Ruší sa doteraz platná výnimka podľa ktorej 5 eur/t CO₂ alebo 5 % z ceny certifikátu sa nekompensuje a podniky ju museli zaplatiť.
- **Štátna dotácia na udržanie rastu poplatkov za využívanie sústavy** Podľa § 19 vyhlášky StromNEV²⁸ je dotácia poskytnutá pre „trvalé odbery“ („používatelia základného zaťaženia“ s vysokým počtom hodín používania a neustálym odberom zo sústavy). Užívateľovi je poskytnutá zľava z tarify za využívanie sústavy za predpokladu, že dosiahne odber 10 GWh a minimálne 7 000 hod. využívania sústavy za rok:
 - 80 % pri ročnom využívaní sústavy viac ako 7 000 hod.
 - 85 % pri ročnom využívaní sústavy viac ako 7 500 hod.
 - 90 % pri ročnom využívaní sústavy viac ako 8 000 hod.

Podľa rozhodnutia BNetzA budú musieť ENP, ktorým je priznaná zľava, uhradiť minimálne náklady na fiktívne priame pripojenie k ďalšej vhodnej elektrárni. Dôvodom je skutočnosť, že zľava slúži na to, aby ENP skutočne nevybudovali priame pripojenie a tým prestali prispievať k úhrade nákladov na sústavu.

Individuálny poplatok za využívanie sústavy podľa § 19 ods. 2 vyhlášky StromNEV musí primerane zohľadňovať konkrétne užívateľské správanie zákazníka a nesmie byť nižší ako 20 % zverejneného poplatku. Na odsúhlasenie poplatkov je potrebný súhlas regulačného úradu.

Konečné poplatky za prenosovú sústavu boli v roku 2025²⁹ v priemere vo výške 6,65 ct/kWh, v roku 2024 boli v priemere 6,43 ct/kWh a v roku 2023 boli 3,12 ct/kWh³⁰, a sú rovnaké pre všetkých štyroch prevádzkovateľov prenosových sústav - 50Hertz, Amprion, TenneT a TransnetBW.

²⁷ [Berlin dévoile un plan massif pour réduire les prix de l'électricité de son industrie | Connaissances des énergies \(connaissancesdesenergies.org\)](https://www.connaissancesdesenergies.org/)

²⁸ [§ 19 StromNE - Einzelnorm \(gesetze-im-internet.de\)](https://www.gesetze-im-internet.de/)

²⁹ [ÜNB veröffentlichen vorläufige Netzentgelte für 2025](https://www.netztransparenz.de/)

³⁰ [PowerPoint-Präsentation \(netztransparenz.de\)](https://www.netztransparenz.de/)

Tabuľka 4 Cenník zverejnený spoločnosťou 50Hertz³¹

Celonemecké poplatky za využívanie sústavy v roku 2025				
Doba používania	< 2500 hodín/rok		≥ 2500 hodín/rok	
Ročný výkonový cenový systém	Cena za výkon	Cena za energiu	Cena za výkon	Cena za energiu
	(eur/kW x rok)	(ct/kWh)	(eur/kW x rok)	(ct/kWh)
vysoké napätie	24,38	5,46	127,74	1,33
transformátor	38,67	6,90	192,66	0,74
mesačný výkonový cenový systém	cena za výkon eur/kW x mesiac		cena za energiu ct/kWh	
vysoké napätie	21,29		1,33	
transformátor	32,11		0,74	

Podľa vyhlášky StromNEV môžu koncoví spotrebitelia požiadať o individuálny poplatok za využívanie sústavy, a to v súlade s § 19 ods. 2. Rovnako § 118 ods. 6 veta 9 energetického zákona stanovuje okrem iného oslobodenie od poplatkov za prístup do sústavy pre zariadenia, ktoré produkujú vodík prostredníctvom elektrolyzy. Znížený príjem v dôsledku zníženého poplatku za využívanie sústavy sa prenáša ako príplatok k poplatkom v súlade s § 19 StromNEV³².

Tabuľka 5 Príplatok k poplatkom za využívanie sústavy v súlade s § 19 StromNEV³²

rok 2025	CELKOM	Kat. A'	Kat. B'	Kat. C'	§ 21 ods. 1 – 5 EnFG – akumulácia elektriny, nabíjacie miesta, zásobníky plynu
Príspevok z prognózy a prenesených nákladov (v eurách)	4 004 083 513,68	3 930 603 236,32	55 607 072,38	17 873 204,98	0,00
§ 19 StromNEV príspevok 2025 (ct/kWh), zaokrúhlený		1,558	0,050	0,0250	0,00

Tabuľka 6 Kategórie konečnej spotreby pre určenie príplatku³²

Koncový odberateľ	Kategória koncového odberu
A'	do 1 000 000 kWh na odberné miesto
B'	nad 1 000 000 kWh a nie skupina C'
C'	nad 1 000 000 kWh a energeticky náročné podniky

Koncoví odberatelia, ktorí sú súčasťou výrobného priemyslu, železničnej dopravy alebo železničnej infraštruktúry, ktorých náklady na elektrinu presiahli 4 % z tržieb v predchádzajúcom účtovnom roku, s konečnou spotrebou viac ako 1 000 000 kWh a podniky náročné na elektrickú energiu platia maximálne 0,025 ct/kWh.

Dlhodobé zmluvy o dodávkach energie - LTSA - (Long-Term Energy Supply Agreements). ENP môžu uzatvárať s dodávateľmi energie dlhodobé zmluvy o dodávkach energie, ktoré môžu mať pevne stanovenú cenu počas trvania zmluvy alebo môžu obsahovať mechanizmy na úpravu ceny podľa trhových podmienok.

³¹ Všetci štyria prevádzkovatelia majú od roku 2017 povinnosť stanoviť jednotné sieťové poplatky.

³² [datenbasis zum aufschlag für besondere netznutzung 2025.pdf.pdf](#)

Tieto zmluvy môžu mať niekoľko foriem a niekoľko cieľov:

Price Hedging Agreements - Dohoda o zabezpečení ceny, ktorá umožňuje ENP zabezpečiť cenu energie na určité obdobie, čo poskytuje istotu, pokiaľ ide o náklady na energiu a umožňuje im lepšie plánovať svoje rozpočty.

Energy Management Service Agreements - Zmluva o službách energetického manažmentu, umožňuje podnikom uzavrieť zmluvu s dodávateľmi energie, ktorí súčasne poskytujú služby energetického manažmentu. Tieto služby môžu zahŕňať monitorovanie spotreby energie, odporúčanie zlepšenia energetickej účinnosti a realizáciu opatrení na zníženie spotreby energie.

On-Site Energy Production Agreements - Zmluva o výrobe energie na mieste, umožňuje uzavrieť zmluvu s dodávateľom energie na výrobu energie v mieste spotreby. To môže zahŕňať inštaláciu solárnych panelov, veterných turbín alebo iných zariadení na výrobu energie.

Celkovo možno konštatovať, že Nemecko ponúka komplexný balík podpory pre ENP vrátane daňových zliav, kompenzácií CO₂, fixácie cien a úľav na poplatky za využívanie sústavy. Do konca dekády (2030) bude fungovať trvalý systém kompenzácií CO₂, pre rok 2026 a ďalej sa pripravuje rozšírenie pomoci pre viac podnikov. Program je plne v súlade s novým európskym rámcom CISAF, v rámci ktorého členské štáty majú možnosť poskytovať štátnu pomoc na podporu zelenej transformácie priemyslu.

Odpočty daní a refundácie³³

- Nemecký zákon o dani z energie (Energiesteuerengesetz) poskytuje mechanizmy úľavy pre energeticky náročné podniky, ktoré zavádzajú opatrenia na zvýšenie energetickej účinnosti. Spoločnosti, ktoré zavedú certifikované systémy energetického manažmentu, môžu získať náhradu až do výšky 90 % z daní z energie.
- Okrem toho je vlastná a spotrebovaná elektrina z obnoviteľných zdrojov oslobodená od príplatku EEG (poplatok zo zákona o obnoviteľných zdrojoch energie), čo vytvára významné nákladové výhody pre podniky, ktoré vyrábajú vlastnú zelenú elektrinu.

Rozšírenie podpory pre viac firiem - „Industrieelektrizitätspreis-Förderung“³⁴- opatrenie je v štádiu aktívnej prípravy a očakáva sa jeho implementácia ešte v roku 2025.

- Cieľom opatrenia je kompenzovať až 50 % nákladov na elektrinu, po dobu troch rokov, s celkovým rozpočtom cca 4 miliardy eur.

„Carbon contracts for difference (CCfD)“ – do roku 2030

- CCfD je zmluva medzi štátom a podnikom, ktorá garantuje minimálnu cenu CO₂ potrebnú na financovanie klimaticky neutrálnych technológií, najmä v oceliárstve, cementárstve, chemickom priemysle, atď.

³³ <https://shopmariefeandjakesnow.com/2025/04/05/green-energy-incentives-in-germany-for-businesses/?utm>

³⁴ <https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/german-minister-wants-more-firms-eligible-electricity-relief-ft-says-2025-07-06/?utm>

- Cieľom opatrenia je znížiť investičné riziko pre priemysel pri prechode na klimaticky neutrálne technológie, udržať konkurencieschopnosť nemeckého priemyslu a podporiť rýchlu dekarbonizáciu. Európska komisia schválila nemecký systém CCfD v súlade s pravidlami štátnej pomoci podľa rámca Climate, Energy and Environmental Aid Guidelines (máj 2023).

Vplyv centralizácie európskych trhov v Nemecku na dotačné schémy

Centralizácia európskych trhov s energiami do Nemecka má významný vplyv na dotačné schémy, najmä v kontexte energetickej transformácie a stability dodávok. Tento vplyv sa prejavuje v niekoľkých kľúčových oblastiach, vrátane harmonizácie pravidiel a potenciálneho narušenia konkurencie. Nemecko, ako najväčšia ekonomika EÚ a významný hráč v energetickom sektore, často udáva tón v legislatívnych a regulačných iniciatívach, ktoré následne ovplyvňujú dotačné mechanizmy v celej EÚ.

Jedným z hlavných dôsledkov je snaha o harmonizáciu dotačných schém a trhových pravidiel v rámci EÚ. S centralizáciou trhov do Nemecka sa zvyšuje tlak na ostatné členské štáty, aby prispôbili svoje dotačné politiky nemeckým štandardom, najmä v oblasti podpory obnoviteľných zdrojov energie a mechanizmov kapacity. To môže viesť k efektívnejšiemu využívaniu zdrojov a zníženiu fragmentácie trhu, ale zároveň môže obmedziť flexibilitu jednotlivých štátov pri navrhovaní vlastných, špecifických dotačných programov, ktoré by lepšie zodpovedali ich národným podmienkam a prioritám. Napríklad, ak Nemecko masívne investuje do veternej energie a nastaví pre ňu štedré dotačné schémy, môže to nepriamo ovplyvniť investície a dotačné priority v iných krajinách, ktoré by sa mohli zamerať na iné typy OZE, ako je solárna energia alebo biomasa.

Ďalším aspektom je vplyv na ceny energií a konkurencieschopnosť. Centralizácia trhov môže viesť k väčšej transparentnosti a efektívnosti, ale zároveň môže posilniť pozíciu dominantných hráčov, vrátane nemeckých energetických spoločností. Dotačné schémy v Nemecku, ako napríklad podpora pre OZE prostredníctvom zákona o obnoviteľných zdrojoch energie, môžu ovplyvniť veľkoobchodné ceny elektriny v celej Európe, čo má následne dopad na výšku a štruktúru dotačných potrieb v iných krajinách. Týmito schémami sa deformujú ceny v okolitých krajinách a už teraz je možné povedať, že negatívne vplývajú na ich výšku.

2.3. Rakúsko

Rakúska vláda poskytuje finančnú podporu prostredníctvom rôznych grantových programov na investície do energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie. Tieto programy môžu pomôcť energeticky náročnému priemyslu financovať modernizáciu zariadení a technológií.

Podniky môžu využiť daňové úľavy alebo stimuly na investície do energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie vo forme daňových úľav alebo zvýšených sadzieb odpisov pre oprávnené investície. Rakúske vládne agentúry a neziskové organizácie poskytujú

technickú podporu a poradenstvo pre ENP³⁵, ako sú energetické audity, technické štúdie a pomoc pri plánovaní a realizácii opatrení na zvýšenie energetickej účinnosti.

V Rakúsku sa medzi ENP a dodávateľmi energie môžu uzatvárať rôzne typy zmlúv o nákupe a predaji energie - Corporate Power Purchase Agreement (cPPA). Zmluvy sa môžu uzatvárať na dlhé obdobie, čo obom zmluvným stranám poskytuje dlhodobú istotu, cenovú stabilitu a môžu byť výhodné na zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti a plánovania.

Medzi bežné typy cPPA, ktoré používajú v Rakúsku, patria:

- **cPPA s fixnou cenou:** Pri tomto type zmluvy je cena energie stanovená na určité obdobie, ENP platí dodávateľovi energie pevnú cenu za dodanú energiu bez ohľadu na vývoj trhu.
- **cPPA s variabilnou cenou:** Ceny energie sa stanovujú na základe trhových podmienok alebo indexov. Cena sa môže meniť v súlade s trhovými cenami, čo môže poskytnúť flexibilitu a možnosť využiť priaznivé trhové ceny.
- **cPPA so štruktúrovanou cenou:** Tento typ zmluvy kombinuje prvky fixnej a variabilnej ceny. Štruktúrovaná cena môže zahŕňať pevnú cenu za určitý podiel spotreby energie a variabilnú cenu za prebytok alebo dodatočnú spotrebu.
- **cPPA pre obnoviteľné zdroje energie:** Rakúsko je známe využívaním obnoviteľných zdrojov energie, a preto môže byť atraktívnym trhom pre dlhodobé zmluvy zamerané na tieto zdroje. Tento typ zmlúv sa zameriava na dodávku energie z obnoviteľných zdrojov, ako sú solárna, veterná alebo vodná energia.

Energiekostenzuschussgesetz (UEZG) – dotácie na náklady energií

Rakúska vláda prijala v júli 2022 zákon **Energy Cost Subsidy Act (UEZG)**, ktorý kryla časť navýšených nákladov na energie od februára do decembra 2022. Časť pomoci bola označená ako „Energy costs subsidy I“ a po rozšírení platila aj pre rok 2023 ako „Energy costs subsidy“. Pôvodný rozpočet bol 450 miliónov eur, avšak kvôli prudkému rastu cien bol zvýšený až na cca 1,3 miliardy eur.

Rakúsko má už k dnešnému dňu schválenú vládnu priemyselnú politiku, ktorá zahŕňa podporu energeticky náročného priemyslu a kompenzačné schémy. Zatiaľ nie sú známe konkrétne výsledky z jej implementácie.

2.4. Česká republika

Česká republika dlhodobo realizuje aktívnu priemyselnú politiku zameranú na udržanie konkurencieschopnosti výrobného sektora, podporu investícií, transformáciu energeticky náročného priemyslu a adaptáciu na klimatické a technologické zmeny. Priemysel patrí medzi

³⁵ https://industria-consulting.de/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw6PGxBhCVARIsAlumnWYnG9fV55h3ArBcFT716ytkQJI9CS2Dtx8QK6liRkQ3r5VtlPcRn0aAr1vEALw_wcB
https://de.expensereduction.com/energie-2/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw6PGxBhCVARIsAlumnWZwT5Q4weUQVtSVddsaw5nfhBJU0oirLnvZHVU_XwOuDXPeQ898yYEaAIE_EALw_wcB

klúčové piliere českej ekonomiky, pričom významnú časť tvorí energeticky náročná výroba. Štát preto využíva kombináciu finančných, regulačných a daňových nástrojov, ktoré majú stabilizovať náklady podnikov a podporiť modernizáciu výrobných procesov. Koordináciu podpory zabezpečuje najmä Ministerstvo priemyslu a obchodu ČR v spolupráci s ďalšími rezortmi a agentúrami. Jedným zo základných nástrojov podpory priemyslu je systém investičných stimulov a dotačných programov zameraných na modernizáciu výroby, inovácie a zvyšovanie energetickej efektívnosti. Významnú úlohu zohrávajú najmä programy financované z fondov EÚ a národných zdrojov, ktoré podporujú zavádzanie nových výrobných technológií, automatizáciu a digitalizáciu výroby, výskum a vývoj, modernizáciu energetického hospodárstva, znižovanie emisií a energetickej náročnosti.

Na stabilizáciu energeticky náročného priemyslu sa využívajú opatrenia, ktoré boli presadené v rámci konsolidačného balíka.

V ČR existuje kombinácia systémových, regulačných a dotačných opatrení, ktorých cieľom je zmierniť dopad regulovanej zložky ceny elektriny na energeticky náročný priemysel. Tieto opatrenia reagujú najmä na rast cien energií, náklady vyplývajúce zo systému EU ETS a potrebu udržať konkurencieschopnosť priemyselných podnikov v rámci EÚ. Opatrenia sú realizované najmä prostredníctvom vlády ČR, Ministerstva priemyslu a obchodu ČR a Energetického regulačného úradu (ERU).

Pokračujúce, alebo nové formy podpory:

Kompenzácie nepriamych nákladov systému EU ETS

Najvýznamnejším stabilným mechanizmom podpory sú kompenzácie nepriamych nákladov vyplývajúcich zo systému emisných povoleniek EU ETS. Rast cien emisných povoleniek sa premieta do ceny, a preto ČR poskytuje oprávneným energeticky náročným odvetviám finančné kompenzácie z národného rozpočtu, ktoré majú za cieľ zmierniť tento nepriamy dopad na cenu elektriny. Kompenzácie sú určené pre vybrané odvetvia podľa pravidiel EÚ a poskytujú sa každoročne na základe skutočnej spotreby elektriny. Ide o jeden z najdôležitejších nástrojov znižovania celkových nákladov na elektrinu pre veľké priemyselné podniky v ČR.

Zrušenie poplatku za prevádzku POZE

Od 1. 1. 2026 vláda ČR zrušila časť regulovanej ceny elektriny, ktorou je poplatok na podporované zdroje energie (POZE)³⁶. Financovanie prevádzkovej podpory POZE prechádza na štát a je súčasťou štátneho rozpočtu. Vláda ČR sa rozhodla pre tento krok v rámci boja proti inflácii a na podporu konkurencieschopnosti českého priemyslu (štát za poplatky dá viac než 1,7 miliardy eur). Opatrenie predstavuje kľúčovú pozitívnu zmenu, ktorá nahrádza predchádzajúce zložité schémy cielej pomoci pre určité úrovne napätia, pretože pomoc sa stala univerzálnou. Pre ENP je toto opatrenie významnejšie než boli doterajšie úľavy a predstavuje:

³⁶ <https://mpo.gov.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/vlada-rozhodla-o-snizeni-regulovane-slozky-ceny-elektriny--od-ledna-ulevi-domacnostem-i-firmam--290928/>

- výrazné zníženie celkových nákladov na elektrinu, podnik napríklad pri spotrebe 100 GWh ročne, ušetrí v porovnaní s rokom 2024, kedy bola platba na podporu POZE iba znížená, približne 2 milióny eur,
- stabilnejšie a predvídateľnejšie cenové prostredie bez potreby administratívne náročných kompenzačných schém,
- univerzálnu podporu bez ohľadu na napätovú úroveň či typ odberu,
- zlepšenie konkurencieschopnosti výrobných prevádzok v Českej republike voči zahraničiu,
- pozitívny dopad na plánovanie investícií a rozvoja výroby v nasledujúcich rokoch,
- zjednodušenie fakturácie a transparentnejšiu štruktúru regulovanej ceny elektriny,
- zníženie rizika kolísania nákladov spojených s POZE v budúcnosti, keďže financovanie je priamo viazané na štátny rozpočet.

Tarifné zvýhodnenie veľkých odberateľov

Významným faktorom ovplyvňujúcim regulované náklady za elektrinu je aj spôsob pripojenia do elektrizačnej sústavy. Veľké priemyselné podniky pripojené na vysoké alebo veľmi vysoké napätie majú spravidla nižšie jednotkové tarify za distribúciu a prenos elektriny. Najväčšie podniky môžu byť pripojené priamo do prenosovej sústavy, čím sa znižujú distribučné poplatky. Štruktúra tarifného systému v ČR tak prirodzene zvýhodňuje stabilných veľkých odberateľov s vysokým využitím kapacity sústavy, čo má významný vplyv na celkové regulované náklady. Regulované ceny a tarifné štruktúry stanovuje ERÚ v cenových rozhodnutiach³⁷ pre prenos a distribúciu elektriny.

Modernizačný fond a dekarbonizácia priemyslu

Modernizačný fond je kľúčovým nástrojom na podporu českého priemyslu pri prechode na nízkouhlíkovú ekonomiku a patrí medzi hlavné mechanizmy podpory konkurencieschopnosti podnikov v prostredí rastúcich cien energií a emisných povoleniek. Fond je financovaný z výnosov z emisných povoleniek EU ETS a je určený na modernizáciu energetiky a priemyslu. Celková odhadovaná alokácia pre ČR na obdobie 2021 – 2030 je približne 21 miliárd eur, pričom táto suma priamo závisí od cien emisných povoleniek na trhu. Administrátorom podpory je Štátny fond životného prostredia ČR v spolupráci s Ministerstvom životného prostredia ČR.

Priemysel je jedným z hlavných prijímateľov tejto podpory prostredníctvom niekoľkých špecifických programov:

ENERG ETS³⁸ (Dekarbonizácia priemyslu): program je zameraný na modernizáciu a znižovanie emisií v priemyselných podnikoch zapojených do systému EU ETS (oceliarne, cementárne, chemický priemysel, papierne) a v ďalších etapách fondu sa predpokladá výrazné posilnenie tohto programu pre ENP. Kľúčové typy podporovaných projektov zahŕňajú modernizáciu (rekonštrukcia alebo výmena) zdrojov energie vrátane súvisiacich systémov distribúcie energie vedúcich k zvýšeniu efektívnosti, a tým k zníženiu spotreby primárnej energie z neobnoviteľných zdrojov, alebo zmeny v konfigurácii výrobných alebo spracovateľských zariadení zamerané na zníženie spotreby primárnej energie

³⁷ <https://eru.gov.cz/cenove-vymery?stav=All&kategorie=1&stitky=All>

³⁸ <https://sfzp.gov.cz/dokumenty/detail/?id=2345>

z neobnoviteľných zdrojov a zníženie emisií CO₂ vo výrobnom alebo spracovateľskom procese. Prostredníctvom fondu sa financuje prechod z uhlia na zemný plyn, biomasu alebo elektrinu (napr. elektrické oblúkové pece), investície do elektrolyzér, využitia vodíka vo výrobe, inovatívne technológie: CCS/CCU (zachytávanie a ukladanie uhlíka), zníženie energetickej náročnosti budov, inštalácia nepalivových OZE s vlastnou spotrebou vyrobenej elektriny minimálne vo výške 80 %. Očakáva sa zníženie počtu potrebných emisných povoleniek, ktoré musia firmy nakupovať a udržanie konkurencieschopnosti českého ťažkého priemyslu na európskom trhu, kde cena CO₂ neustále rastie.

Podpora má formu investičnej dotácie, pričom typická intenzita podpory sa pohybuje približne v rozsahu 30 – 60 % oprávnených investičných nákladov v závislosti od typu projektu a verejnoprávnych limitov. Program je určený pre veľké priemyselné projekty v hodnote desiatok až stoviek miliónov eur, ktoré majú významný dopad na znižovanie emisií a spotreby energie.

Okrem programu ENERGETICS sú pre ENP relevantné aj ďalšie schémy Modernizačného fondu ako sú RES+, GREENGAS:

- program RES+ na podporu vlastných obnoviteľných zdrojov energie a akumulácie,
- programy zamerané na energetickú efektívnosť a modernizáciu energetického hospodárstva,
- schémy podpory nízkouhlíkových palív a dekarbonizácie tepla v priemysle.

Modernizačný fond predstavuje pre ENP zásadný zdroj spolufinancovania investícií do dekarbonizácie výroby v ČR. Umožňuje realizovať technologické projekty, ktoré by bez verejnej podpory boli ekonomicky ťažko realizovateľné vzhľadom na vysoké kapitálové náklady a rastúce ceny emisných povoleniek.

Pre ENP fond znamená najmä:

- možnosť získať významnú investičnú podporu na modernizáciu výrobných technológií,
- zníženie emisií CO₂, a tým aj nákladov na emisné povolenky EU ETS,
- zníženie energetickej náročnosti výroby a dlhodobých nákladov na energiu,
- podporu elektrifikácie a využívania nízkouhlíkových zdrojov energie,
- zvýšenie konkurencieschopnosti výrobných prevádzok v Českej republike,
- zlepšenie návratnosti investícií do dekarbonizačných projektov,
- stabilnejšie regulačné a investičné prostredie pre transformáciu priemyslu.

Modernizačný fond je jedným z hlavných nástrojov, ktorými vláda ČR podporuje transformáciu energetickeho priemyslu a jeho konkurencieschopnosť v rámci klimateckej politiky EÚ. V kombinácii s opatreniami na zníženie regulovaných nákladov na elektrinu (vrátane prevzatia financovania podpory obnoviteľných zdrojov štátom) a podporu investícií do energetickej transformácie vytvára pre priemysel v ČR priaznivejšie nákladové a investičné prostredie než v minulých rokoch.

Pre ENP tak Modernizačný fond predstavuje kľúčový nástroj na financovanie technologickej transformácie a dekarbonizácie výroby v nasledujúcej dekáde a je významnejší než väčšina predchádzajúcich schém individuálnej podpory, keďže umožňuje systematické financovanie

veľkých investičných projektov s dlhodobým dopadom na nákladovú bázu podniku, emisie a jeho celkovú konkurencieschopnosť v rámci európskeho trhu.

Podpora priemyslu v ČR je nastavená tak, aby reflektovala špecifické potreby energeticky náročného priemyslu. Kombinácia investičných stimulov, dotačných programov, kompenzácií energetických nákladov a podpory dekarbonizácie vytvára relatívne stabilné prostredie pre fungovanie veľkých priemyselných podnikov. Pre ENP znamená tento systém podpory najmä:

- zlepšenie podmienok pre investície do modernizácie výroby,
- zníženie nákladov na energie a emisie,
- podporu technologickej transformácie,
- zvýšenie konkurencieschopnosti v rámci EÚ,
- stabilnejšie regulačné a investičné prostredie.

Celkovo možno konštatovať, že Česká republika uplatňuje komplexný prístup k podpore priemyslu, ktorý kombinuje krátkodobé opatrenia na stabilizáciu nákladov s dlhodobými investičnými programami zameranými na modernizáciu a dekarbonizáciu výrobných odvetví. Tento prístup je obzvlášť významný pre energeticky náročný priemysel, ktorý patrí medzi kľúčové sektory českej ekonomiky a zároveň čelí najväčším výzvam spojeným s energetickou transformáciou a klimatickou politikou EÚ.

2.5. Maďarsko

Maďarsko v súčasnosti poskytuje pre podniky viaceré štátne a verejné formy podpory zamerané na energetiku, energetickú efektívnosť či dekarbonizáciu. Hoci mnohé nie sú výhradne určené len pre ENP, výrazne zlepšujú energetickú situáciu a konkurencieschopnosť firemného sektora:

1. Grantový energetický program „Jedlik Ányos Energy Program“

V roku 2025 Maďarsko spustilo rozsiahly štátny grantový program pre podniky, ktorého celková hodnota presahuje 1,1 miliardu eur³⁹. Program je navrhnutý ako cielený nástroj verejnej podpory na zníženie nákladov na energie, zvýšenie energetickej efektívnosti a posilnenie environmentálnej udržateľnosti. Ide o jeden z najväčších štátnych energetických programov v strednej Európe, ktorý reaguje na potrebu transformácie energetiky, znižovania prevádzkových nákladov a zlepšenia klimatických ukazovateľov hospodárstva. Primárne sa zameriava na investície do technológií a systémov, ktoré zlepšujú využitie energie, znižujú závislosť od fosílnych palív a podporujú výrobu energie z obnoviteľných a flexibilných zdrojov. Okrem samotného zníženia energetickej záťaže prináša podnikom možnosť zavádzať inovátné riešenia a dlhodobo zlepšovať svoju prevádzkovú efektívnosť.

Medzi podporované opatrenia a oblasti investícií patria napríklad:

Systémy skladovania energie – podpora pre inštaláciu batériových úložísk, teplovodných akumulátorov či hybridných systémov, ktoré umožňujú efektívne riadenie spotreby elektriny, vyrovnanie výkyvov v dodávkach a optimalizáciu nákladov pri nákupe energie v rôznych

³⁹ <https://hungarytoday.hu/program-announced-to-reduce-the-energy-costs-of-businesses>

časových pásmach. Tieto systémy pomáhajú firmám znižovať špičkové platby za elektrinu a zvyšovať energetickú autonómiu⁴⁰.

Výroba bioplynu a biometánu – granty sú poskytované aj na výstavbu a modernizáciu zariadení na výrobu bioplynu a biometánu vrátane technológií na využitie organických odpadov a poľnohospodárskych zvyškov. Tieto projekty podporujú prechod k obnoviteľným zdrojom palív, ktoré môžu byť využité pre priemyselné procesy, tepláreň alebo pre pohon motorových vozidiel⁴¹.

Geotermálna energia – program umožňuje financovanie projektov, ktoré využívajú teplo zo zemskej kôry pre priemyselné procesy, vykurovanie budov či kombinovanú výrobu tepla a elektriny. Geotermálna energia predstavuje stabilný a ekologický zdroj s nízkymi prevádzkovými nákladmi, čím prispieva aj k zníženiu emisií CO₂.

Modernizácia vykurovacích systémov – podpora sa vzťahuje na výmenu starých, neefektívnych kotlov a vykurovacích systémov za nové, energeticky efektívne a ekologicky priaznivejšie riešenia. To zahŕňa napríklad prechod na kondenzačné kotly, tepelné čerpadlá, hybridné systémy či integráciu s obnoviteľnými zdrojmi.

Okrem uvedených oblastí sa program zameriava aj na:

Energetické monitorovacie a riadiace systémy, ktoré pomáhajú podnikom optimalizovať spotrebu v reálnom čase.

Úsporné technológie a procesy v priemyselných prevádzkach, ktoré znižujú celkovú energetickú náročnosť výroby.

Vzdelávanie a technická asistenciu, ktorá pomáha firmám správne implementovať nové energetické systémy a maximalizovať úspory.

Cieľom programu je teda nielen bezprostredné zníženie prevádzkových nákladov podnikov, ale aj dlhodobé posilnenie environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti, podpora modernizácie výrobných procesov a urýchlenie prechodu na udržateľné energetické technológie, ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť maďarského priemyslu v európskom kontexte.

2. Výzva pre energiu a skladovanie pre podniky

V rámci rozsiahleho štátneho energetického grantového programu bola v Maďarsku vyhlásená samostatná výzva zameraná na podporu energie a skladovania energie pre podniky, ktorej celkový rozpočet predstavuje cca. 130 mil. eur. Táto výzva predstavuje jeden z kľúčových nástrojov štátu na podporu znižovania energetických nákladov podnikov, zvyšovania flexibility energetických systémov a posilnenia energetickej bezpečnosti firemného sektora⁴².

Hlavným cieľom výzvy je podpora inštalácie zariadení na skladovanie energie, predovšetkým batériových úložísk a zároveň rozvoj vlastnej výroby elektriny z OZE. Opatrenie reaguje na rastúcu volatilitu cien elektriny, potrebu vyrovnávania špičiek v spotrebe a zvyšujúci

⁴⁰ Public consultation on the new energy storage tender - <https://kks-energy.hu/jedlik-anyos-energetikai-program/>

⁴¹ Dentons - Nové grantové príležitosti pre projekty bioplynu a biometánu v Maďarsku

⁴² <https://www.ess-news.com/2025/11/25/hungary-launches-grants-for-businesses-to-install-energy-storage-without-onsite-renewables>

sa podiel OZE v energetickom mixe, ktoré kladú vyššie nároky na flexibilitu a riadenie spotreby.

Podpora je určená pre široké spektrum podnikov, od malých a stredných podnikov až po veľké priemyselné spoločnosti. Grantové prostriedky môžu byť použité najmä na:

- nákup a inštaláciu batériových systémov skladovania elektriny,
- integráciu skladovania energie s vlastnou výrobou elektriny z OZE, najmä z fotovoltických zdrojov,
- súvisiace technológie riadenia, monitoringu a optimalizácie spotreby energie,
- technickú infraštruktúru nevyhnutnú na bezpečné a efektívne fungovanie energetických systémov.

Intenzita štátnej podpory je diferencovaná podľa veľkosti podniku, čím sa zohľadňuje rozdielna investičná kapacita jednotlivých kategórií žiadateľov. Veľké podniky môžu získať grant vo výške až 30 % oprávnených investičných nákladov, stredné podniky až 40 % a malé a mikro podniky až 50 % oprávnených nákladov. Tento progresívny model podpory má za cieľ zvýhodniť menšie podniky, pre ktoré sú energetické investície často finančne náročnejšie a zároveň zachovať motiváciu aj pre veľkých priemyselných odberateľov⁴³. Výzva je plánovaná na realizáciu v roku 2026, podľa odhadov maďarských orgánov by mala výzva podporiť približne 2 500 až 2 600 projektov, čo z nej robí jednu z najrozsiahljších grantových schém v oblasti podnikovej energetiky v krajine.

Z pohľadu hospodárskej politiky má táto výzva viacero strategických prínosov. Na strane podnikov umožňuje znižovanie prevádzkových nákladov na energiu, zvyšovanie odolnosti voči výkyvom cien elektriny a lepšie plánovanie výroby. Zároveň podporuje rozvoj decentralizovanej energetiky, znižuje záťaž prenosovej a distribučnej sústavy a prispieva k plneniu národných a európskych cieľov v oblasti dekarbonizácie a energetickej transformácie.

Výzva na podporu energie a skladovania energie pre podniky tak predstavuje kľúčový pilier maďarskej energetickej politiky vo vzťahu k priemyslu, ktorý kombinuje ekonomické, environmentálne a systémové ciele a vytvára podmienky pre dlhodobu udržateľný rozvoj podnikateľského sektora.

3. Bezúročne pôžičky a iné formy (návrhy v rámci Ányos Jedlik program)

Program pomenovaný po maďarskom vedcovi Ányosovi Jedlikovi predstavuje rámec podpory energetickej modernizácie a dekarbonizácie hospodárstva v Maďarsku. Okrem klasických grantových schém obsahuje aj návrhy a implementované nástroje zvýhodneného financovania, najmä formou bezúročných alebo nízkoúročných úverov, ktoré sú určené predovšetkým pre malé a stredné podniky mimo regiónu Budapešti.

Základnou myšlienkou týchto nástrojov je umožniť firmám realizovať energetické investície bez potreby vysokých vstupných kapitálových zdrojov. Bezúročné úvery sú podmienené splnením merateľného cieľa energetickej úspory, spravidla minimálne 30 % zníženia spotreby

⁴³ <https://ibsh.hu/en/jedlik-anyos-energetikai-program>

energie po realizácii projektu v porovnaní s východiskovým stavom. Úspora sa preukazuje energetickým auditom a následným vyhodnotením po uvedení investície do prevádzky⁴⁴.

Podporované sú najmä projekty zamerané na modernizáciu energetickej infraštruktúry podnikov, napríklad výmena zastaraných výrobných zariadení s vysokou energetickou náročnosťou, zavedenie inteligentných systémov riadenia spotreby energie, modernizácia vykurovania a chladenia, inštalácia fotovoltických systémov pre vlastnú spotrebu, systémy skladovania energie či elektrifikácia technologických procesov. Financovanie môže zahŕňať aj podporné stavebné úpravy, projektovú dokumentáciu a energetický manažment.

Dôležitým prvkom je regionálna dimenzia podpory, keďže vyššia intenzita alebo výhodnejšie podmienky sú určené pre podniky pôsobiace mimo hlavného mesta, s cieľom podporiť vyrovnanie regionálnych rozdielov a posilniť konkurencieschopnosť vidieckych oblastí. Tieto nástroje sú často kombinované s grantovou zložkou alebo so zárukami štátu, čím sa znižuje riziko pre finančné inštitúcie a zároveň sa zvyšuje dostupnosť kapitálu pre podniky.

Program je súčasťou širšieho rámca maďarskej energetickej a klimatickej politiky koordinovanej Ministerstvom energetiky a súvisí s implementáciou cieľov národného energetického a klimatického plánu. Finančné zdroje môžu pochádzať zo štátneho rozpočtu, európskych fondov, ako aj z nástrojov obnovy a odolnosti EÚ.

Cieľom týchto nástrojov nie je len krátkodobé zníženie nákladov podnikov, ale aj dlhodobé znižovanie energetickej náročnosti maďarského hospodárstva, posilnenie energetickej bezpečnosti a znižovanie emisií skleníkových plynov.

4. Podpora cez Európsku investičnú banku⁴⁵

Hoci nejde o klasický grantový program poskytovaný štátom alebo formou nenávratného finančného príspevku, významnú úlohu pri podpore energeticke efektívnych a zelených investícií zohráva Európska investičná banka (EIB), ktorej cieľom je podporovať udržateľný hospodársky rozvoj, klimatické opatrenia a modernizáciu infraštruktúry v členských štátoch EÚ.

V rámci podpory zelených investícií podpísala EIB úverovú dohodu s Maďarskou rozvojovou bankou (MFB) v objeme 100 miliónov eur. Tento finančný rámec je určený na podporu projektov zameraných na:

- zvyšovanie energetickej efektívnosti budov a výrobných prevádzok,
- modernizáciu technológií s cieľom znížiť energetickú náročnosť,
- investície do obnoviteľných zdrojov energie (napr. solárne systémy, geotermálna energia, biomasa),
- dekarbonizáciu priemyslu a znižovanie emisií skleníkových plynov,

⁴⁴https://www.pwc.com/hu/en/pressroom/2025/uj_megujulo_energiatermelest_es_tarolast_tamogato_palyazat.ht ml
<https://www.bdo.hu/en-gb/insights/newsletter/new-grant-opportunity-for-the-installation-of-energy-storage-and-production-systems>

⁴⁵ <https://kks-energy.hu/jedlik-anyos-energetikai-program/>
<https://kks-energy.hu/jedlik-anyos-energetikai-program/>
<https://www.eib.org/en/projects/regions/european-union/hungary>

- podporu udržateľných podnikateľských modelov.

Financovanie je poskytované formou zvýhodnených úverov prostredníctvom MFB podnikom, najmä malým a stredným podnikom, ale aj väčším spoločnostiam realizujúcim energetické projekty. Výhodou tohto modelu je priaznivejšia úroková sadzba oproti komerčným úverom, dlhšia splatnosť financovania, možnosť kombinácie s inými podpornými nástrojmi (napr. národné schémy, daňové úľavy) a vyššia dostupnosť kapitálu pre investície s dlhšou návratnosťou.

Na rozdiel od grantov, kde ide o nenávratný príspevok, EIB financovanie funguje na princípe návratného kapitálu. To však umožňuje opakované využívanie finančných zdrojov a vytvára dlhodobu udržateľný systém podpory.

Tento finančný nástroj je v súlade s klimatickou politikou EÚ, najmä s cieľmi znižovania emisií a podpory zelenej transformácie hospodárstva. EIB je dlhodobu považovaná za „klimatickú banku EÚ“, pričom značná časť jej portfólia smeruje do projektov podporujúcich klimatickú neutralitu.

Pre podniky predstavuje tento typ financovania stabilný a relatívne dostupný zdroj kapitálu na realizáciu investícií, ktoré by bez externého financovania mohli byť ekonomicky náročné alebo časovo odložené.

Tento súbor mechanizmov znamená, že štátna a verejná podpora pre energetické investície a ENP v Maďarsku je v rokoch 2025 – 2026 pomerne rozsiahla, najmä pre projekty zamerané na energetickú efektívnosť, skladovanie energie a čisté technológie.

2.6. Poľsko

Podpora priemyslu v Poľsku predstavuje komplexný mix vládnych stimulov, daňových úľav, štátnych grantov a využívania európskych fondov s cieľom posilniť domácu výrobu, prilákať investície a podporiť technologické modernizácie. V súčasnosti v Poľsku funguje systém podpory energeticky náročného priemyslu, ktorý kombinuje dlhodobé kompenzačné mechanizmy s dočasnými štátnymi programami, zameranými na zvládnutie extrémnych výkyvov cien energie a zabezpečenie konkurencieschopnosti domáceho priemyslu.

Mechanizmus kompenzácie nepriamych nákladov emisných povoleniek (Indirect Cost Compensation Mechanism)

Hlavným pilierom tohto systému je kompenzačný mechanizmus, ktorý umožňuje firmám s vysokou spotrebou elektriny a plynu získať späť časť nákladov spojených s rastúcimi cenami energie, ako aj s emisnými povolenkami CO₂, ktoré sa stali významnou súčasťou prevádzkových nákladov ENP⁴⁶. Tento mechanizmus je zakotvený v poľskom zákone od roku 2019 a je považovaný za štátnu pomoc v súlade s európskymi pravidlami, pričom jeho primárnym cieľom je chrániť konkurencieschopnosť poľského priemyslu, zabrániť presunu

⁴⁶<https://www.ure.gov.pl/en/communication/news/485,More-than-PLN-29-billion-in-compensation-for-energy-intensive-industries.html>

výroby do krajín s nižšími environmentálnymi štandardmi a minimalizovať riziko tzv. „carbon leakage”, teda úniku výroby do krajín s nižšími emisnými reguláciami.

V roku 2024 bolo v rámci tohto mechanizmu vyplatených takmer 649 miliónov eur pre 97 ENP, pričom od začiatku fungovania systému presiahla celková suma kompenzácií 2,06 miliardy eur. Pomoc pokryla náklady súvisiace najmä s energiou spotrebovanou v oceliarstve, chemickom priemysle, cementárstve či sklárstve, kde energia tvorí podstatnú časť prevádzkových nákladov. Výška kompenzácie sa určuje na základe ceny emisných povoleniek, pričom systém je navrhnutý tak, aby zmiernil dopad vysokých nákladov na energiu a zároveň umožnil firmám zachovať stabilitu prevádzky a plánovať strategické investície.

Okrem toho mechanizmus poskytuje priemyslu určitú predvídateľnosť nákladov a znižuje riziko prudkých výkyvov, ktoré môžu negatívne ovplyvniť ich výrobný plán, cash flow alebo rozhodovanie o modernizácii technológií. Vďaka tomu môžu firmy pokračovať v modernizácii výrobnej infraštruktúry, investovať do energeticky efektívnejších riešení a pripravovať sa na prechod na nízkouhlíkové technológie, ktoré sú stále viac vyžadované európskymi reguláciami.

Mechanizmus pokračuje aj v nasledujúcich rokoch a poskytuje nielen bezprostrednú finančnú podporu, ale aj dlhodobú strategickú stabilitu, čím prispieva k udržaniu pracovných miest, zachovaniu výroby v Poľsku a podporuje konkurencieschopnosť energeticky náročného priemyslu na európskej úrovni, zároveň minimalizuje dopad zvyšujúcich sa cien energie na investičné rozhodnutia a udržateľnosť podnikov.

Dočasné mechanizmy na pomoc priemyslu v prostredí rastúcich cien energií

Okrem trvalého kompenzačného mechanizmu CO₂ zaviedla poľská vláda v reakcii na prudký nárast cien plynu a elektriny **dočasné štátne programy** (na roky 2023-2025), ktoré refundovali časti prevádzkových nákladov. Tieto programy boli v súlade s európskym dočasným krízovým rámcom („Temporary Crisis and Transition Framework“)⁴⁷ a sú schválené Európskou komisiou, čo umožňovalo Poľsku poskytovať firmám pomoc v období výnimočne vysokých cien energií bez porušenia pravidiel štátnej pomoci EÚ⁴⁸. Ich hlavným cieľom bolo umožniť priemyslu preklenúť obdobie energetickej krízy, udržať prevádzku, zamestnanosť a schopnosť konkurencie na európskom trhu, pričom poskytovali čiastočnú kompenzáciu nákladov na elektrinu a plyn, ktoré predstavujú podstatnú časť celkových prevádzkových nákladov energeticky náročných odvetví, ako sú chemický priemysel, oceliarstvo, sklo či cementárstvo.

Výška podpory mohla pokryť až 50 % oprávnených nákladov, a v prípade výrazného poklesu ziskov dokonca aj vyššiu časť, pričom štát stanovil jasné kritériá, aby pomoc cielila predovšetkým na priemysel s vysokou spotrebou energie a na tie podniky, ktoré boli najviac ohrozené prudkými výkyvmi cien. Na základe definovaných pravidiel musel podnik spĺňať minimálny podiel nákladov na elektrinu a plyn vo vzťahu k hodnote predaja, čo zabezpečilo, že pomoc bola skutočne zameraná na ENP a nedošlo k neprimeranému financovaniu menších alebo menej náročných subjektov.

⁴⁷ https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/temporary-crisis-and-transition-framework_en

⁴⁸ competition-policy.ec.europa.eu

Tieto programy tiež umožňovali firmám zachovať prevádzkovú likviditu a stabilitu cash flow, čo bolo kľúčové najmä v období, keď vysoké ceny energií a oslabený dopyt po výrobkoch znižovali ich ziskovosť a ohrozovali ďalšie investície. Pomoc navyše poskytla firmám určitú predvídateľnosť nákladov, vďaka čomu mohli lepšie plánovať výrobu, plánovať kontrakty a rozhodovať o investíciách do modernizácie a efektívnejších technológií.

Napriek tomu, že ide o dočasné opatrenia, ich význam je výrazný, pretože poskytovali kritickú podporu pri prekonávaní krátkodobých energetických šokov, zároveň chránili pracovné miesta a umožnili ENP zostať konkurencieschopnými na európskom trhu aj v období nestabilných cien elektriny a plynu. Celý mechanizmus tak predstavuje kombináciu krátkodobej finančnej pomoci a podpory dlhodobej udržateľnosti priemyslu, pričom zabezpečuje, že firmy môžu lepšie reagovať na volatilitu trhu, plánovať svoje investície a pripraviť sa na prechod k nízkouhlíkovým a energeticky efektívnejším technológiám⁴⁹.

Zavedenie cenového stropu

Poľská vláda pripravuje nové opatrenia, ktoré by mali stabilizovať podmienky pre energeticky náročný priemysel v strednodobom horizonte. Diskutuje sa o zavedení cenového stropu pre elektrinu pre energeticky náročné odvetvia na úrovni približne 250 PLN/MWh, čo je asi 58 eur/MWh⁵⁰, ktorý by umožnil firmám lepšie plánovať náklady na prevádzku a investície a zmiernil výkyvy cien, ktoré v posledných rokoch negatívne ovplyvňujú ich konkurencieschopnosť a schopnosť dlhodobo plánovať výrobu. Navrhované opatrenie by malo platiť približne päť rokov, pričom odhadované náklady štátu sú okolo 333 miliónov eur ročne, čím by sa vytvorilo predvídateľnejšie nákladové prostredie nielen pre veľké ENP, ale aj menšie a stredné podniky, ktoré sú citlivé na náhle skoky cien energií.

Kľúčové charakteristiky navrhovaného opatrenia:

- **predvídateľnosť nákladov** – cenový strop umožní firmám lepšie plánovať výrobu a investície v strednodobom horizonte,
- **dlhšie časové obdobie** – uvažovaná platnosť približne päť rokov je výrazne dlhšia než doterajšie krízové programy, ktoré mali prevažne ročný alebo dvojročný charakter,
- **systemový charakter** – namiesto jednorazových refundácií by šlo o stabilnejší nástroj zameraný na stabilizáciu cien pre strategické odvetvia,
- **cielenie na ENP** – opatrenie zamerané na sektory s vysokým podielom nákladov na energiu,
- **doplnok k existujúcim mechanizmom** – „cenový strop“ by dopĺňal už fungujúci systém kompenzácií CO₂ a investičnej podpory do dekarbonizácie, čím by vznikol komplexnejší balík podpory priemyslu.

V súčasnosti ide o návrhy a diskusie o legislatívnych zmenách; opatrenie zatiaľ nebolo prijaté ako platná legislatíva.

Podpora investícií do nízkouhlíkových a udržateľných technológií

⁴⁹ <https://www.nik.gov.pl/en/news/state-aid-for-energy-intensive-industries-not-always-effective.html>

⁵⁰ <https://www.pap.pl/en/news/poland-likely-offer-aid-sectors-high-energy-use>

Popri diskusiách o zavedení cenového stropu poľská vláda plánuje aj opatrenia zamerané na podporu investícií do nízkouhlíkových a udržateľných technológií, vrátane využitia obnoviteľných zdrojov energie a modernizácie priemyselných procesov. Tieto opatrenia majú umožniť znížiť energetickú náročnosť a emisie CO₂, čím sa kombinujú finančné stabilizačné opatrenia s dlhodobou transformáciou priemyslu smerom k ekologickejšiemu a udržateľnejšiemu modelu. Štát týmto spôsobom nielen reaguje na súčasné výkyvy cien elektriny, ale pripravuje aj priemysel na budúce klimatické a regulačné výzvy EÚ, ktoré budú klásť väčší dôraz na energetickú efektívnosť a prechod na nízkouhlíkové technológie.

Celý systém teda predstavuje kombináciu trvalej kompenzácie, dočasnej pomoci počas energetickej krízy a pripravovaných nových opatrení, pričom jeho cieľom je zabezpečiť konkurencieschopnosť poľských energeticky náročných podnikov a podporiť ich adaptáciu na environmentálne požiadavky EÚ, zároveň minimalizovať riziko presunu výroby do krajín s nižšími environmentálnymi štandardmi a stabilizovať prevádzkové náklady pri výkyvoch cien energie.

Tarifné zvýhodnenie veľkých odberateľov

Energeticky náročné odvetvia využívajú znížené systémové a sieťové poplatky za elektrinu, ktoré znižujú ich celkové náklady na energiu a dopĺňajú kompenzačné mechanizmy CO₂ a investičnú podporu, nejde o jednotnú regulovanú cenu, ale o zníženie vybraných zložiek koncovej ceny elektriny.

Podporné tarifné nástroje a úľavy zahŕňajú:

- **oslobodenie od spotrebnej dane z elektriny** - podniky môžu byť oslobodené alebo čiastočne oslobodené od spotrebnej dane z elektriny, pri splnení daných podmienok (napr. vysoký podiel nákladov na elektrinu v produkcii)⁵¹;
- **úľava na systémových poplatkoch** zahrnutých v tarife, ktoré ovplyvňujú koncovú cenu elektriny - (i) poplatok na podporu OZE (RES fee), (ii) kogeneračný poplatok, ktorý slúži na podporu VUKVET a (iii) kapacitný poplatok⁵²;
- **legislatívne návrhy na rozšírenie preferenčného „industrial customer“ statusu**, ktorý by umožnil ešte výhodnejšie tarifné podmienky⁵³.

Podpora energeticky náročného priemyslu v Poľsku je postavená na kombinácii trvalých, dočasných a pripravovaných opatrení, ktoré dohromady zabezpečujú konkurencieschopnosť a stabilitu ENP. Celý systém podpory spája krátkodobú stabilizáciu nákladov, dlhodobú transformáciu priemyslu a ochranu konkurencieschopnosti. Opatrenia zároveň minimalizujú riziko presunu výroby do krajín s nižšími environmentálnymi štandardmi a pripravujú priemysel na budúce klimatické a regulačné výzvy EÚ.

⁵¹ <https://www.podatki.gov.pl/en/excise/excise-duty-exemptions/>

⁵² https://www.ure.gov.pl/en/communication/news/501%2CThe-President-of-the-Energy-Regulatory-Office-URE-has-approved-the-tariffs-for-t.html?utm_source=chatgpt.com

⁵³ https://www.roedl.pl/en/good-to-know/good-to-know/renewable-energy-sources/opportunity-for-cheaper-electricity-for-energy-intensivesectors?utm_source=chatgpt.com

2.7. Taliansko

Opatrenia týkajúce sa energetickej bezpečnosti, podpory obnoviteľných zdrojov energie a podpory energetickeho náročného priemyslu a obnovy v oblastiach postihnutých povodňami v Taliansku boli schválené 10. decembra 2023, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 181 z 9. decembra 2023 o naliehavých opatreniach pre energetickú bezpečnosť krajiny, podpore využívania OZE, podpore priemyslu a vo veci obnovy na územiach postihnutých mimoriadnymi povodňami, ktoré sa vyskytli 1. mája 2023 alebo neskôr⁵⁴.

Cieľom zákona je podporovať vlastnú výrobu z obnoviteľných zdrojov energie v energeticke náročných odvetviach, obsahuje opatrenia na uprednostnenie projektov fotovoltaických alebo veterných elektrární a na posilnenie dodávok zemného plynu za prijateľné ceny, pričom zároveň znižuje emisie. Tiež umožňuje preskúvanie ložísk zemného plynu, výstavbu na brehu umiestnených terminálov skvapalneného zemného plynu a poskytovanie koncesíí pre geotermálnu energetiku s cieľom zlepšiť energetickú autonómiu a dosiahnuť ciele dekarbonizácie. Súčasťou zákona je zníženie dane z pridanej hodnoty pre dodávky plynu na úroveň 5 % oproti súčasným sadzbám 10 % a 22 %. Samostatné daňové bonusy pomohli firmám, ktorých výdavky za dodávky elektriny a plynu v prvom štvrtroku 2023 vzrástli o viac ako 30 % v porovnaní s rovnakým obdobím v roku 2019.

Schémy na podporu energeticke náročných priemyselných odvetví a zelenej transformácie krajiny:

- **„Energy Release 2.0“⁵⁵** – vládna schéma podpory schválená EK, ktorá ponúka elektrinu za fixnú cenu 65 eur/MWh (oproti priemeru 113 eur/MWh day-ahead market v júli 2025) pre ENP – napr. oceľ, keramika, sklo po dobu troch rokov. Podmienkou je reinvestovanie získaných úspor do obnoviteľnej výroby prostredníctvom GSE (talianska štátna energetická agentúra) alebo vlastnej kapacity⁵⁶.
- **Pripravovaný plynárenský program** – talianska vláda diskutuje o schválení podobného programu ako je Energy Release 2.0 pre elektrinu so zámerom podporiť energeticke náročný priemysel⁵⁷.
- **Transition 5.0** – daňový kredit - vládny podporný plán na roky 2024–2025, ktorý má podporiť investície podnikov do digitalizácie a zelených technológií a zároveň znížiť spotrebu energie. Financovaný je z európskeho Plánu obnovy (PNRR), štát vracia časť nákladov na investíciu formou daňového kreditu (zľavy z daní), t. j. firma si môže znížiť daň z príjmu o určitú časť svojich investičných nákladov na zlepšenie energetickej efektívnosti a transformácie digitalizácie⁵⁸.

⁵⁴ [Documentazione Economica e Finanziaria - Dettaglio Atto Normativo \(finanze.it\)](https://www.finanze.it/documentazione-economica-e-finanziaria-dettaglio-atto-normativo)

⁵⁵ <https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/eu-approves-italian-energy-scheme-support-power-intensive-industries-2025-06-27/>

⁵⁶ [Italy amends its Energy Release 2.0 mechanism for energy-intensive companies | Enerdata](https://www.enerdata.com/italy-amends-its-energy-release-2.0-mechanism-for-energy-intensive-companies)

⁵⁷ [Italy to discuss gas measure for energy-intensive firms by month's end | Reuters](https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/italy-to-discuss-gas-measure-for-energy-intensive-firms-by-months-end)

⁵⁸ [The National Plan “Transition 5.0” | Trevisobellunosystem](https://www.trevisobellunosystem.com/the-national-plan-transition-5.0)

Tabuľka 7 Výška daňového kreditu

Úspora energie	Výška daňového kreditu
aspoň 3 % celkovej spotreby	35 % investície
aspoň 6 % celkovej spotreby	40 % investície
aspoň 10 % celkovej spotreby	45 % investície

Fond Sostenibilità Transizione Industriale - talianska vláda vytvorila fond vo výške 400 miliónov eur, ktorý slúži na podporu projektov prechodu na ekologickú a úspornejšiu energetickú výrobu. Polovica tejto sumy je špeciálne vyhradená pre energeticky náročné podniky⁵⁹.

2.8. Španielsko

Španielsko sa stalo lídrom v uzatváraní dlhodobých zmlúv o nákupe elektrickej energie z OZE za účelom podpory dekarbonizácie hospodárstva a podpory priemyslu, ktorý trpí výkyvmi cien energií.

Španielsko navrhuje, aby EIB, ktorá je domovskou bankou Európskej únie a najväčšou verejnou finančnou inštitúciou na svete, poskytovala finančnú podporu zmlúvam o nákupe obnoviteľnej energie formou záruk. Rovnako vyzýva, aby vyvinula nástroj, ktorý by súkromným bankám umožnil financovať miestne obnoviteľné riešenia. Svoje prominentné postavenie na finančnom trhu by podľa Madridu mala EIB využiť tak, že poskytne záruky na strednodobé a dlhodobé dodávateľské zmluvy aj pre energeticky náročných odberateľov.

Španielsko už má zavedenú formu finančnej pomoci energeticky náročným odvetviam, v roku 2020 vláda pripravila dva zákony pre ENP, aby im pomohla zmierniť bremeno vysokých nákladov na elektrinu. Zároveň tak mala formou dlhodobých zmlúv podporiť rozvoj obnoviteľných zdrojov. Podpora od EIB by preto dopĺňala aktuálne mechanizmy krytia dlhodobých zmlúv, ktoré prostredníctvom poistení a záruk ponúka Španielsky záručný rezervný fond pre ENP (Fergei).

Španielsko sa pri podpore sústreďuje primárne aj na kompenzácie nepriamych nákladov CO₂, ktoré sú trvalo dostupné v rámci schváleného štátneho plánu až do roku 2030/2031. Firmy stále môžu žiadať o kompenzáciu za nepriamu cenu CO₂ (zníženú časť faktúry). Krátkodobé krízové opatrenia (zľava na poplatky za využívanie sústavy, cenový strop plynu) už skončili. V roku 2025 zatiaľ nie je známy nový program na zmiernenie vysokých cien energií priamo pre priemysel. Aktívne sú len granty viazané na obnoviteľné investície z roku 2024.⁶⁰

- **Kompenzácia nepriamych nákladov EU ETS** - španielska vláda od roku 2019 prispieva významne na kompenzáciu dodatočných nákladov spôsobených emisiami CO₂, ktoré zvyšujú cenu elektriny. V roku 2024 bolo vyčlenených 600 miliónov eur, čím sa podporil sektor energeticky náročných podnikov. Európska komisia schválila predĺženie a rozšírenie

⁵⁹ <https://www.southenergy.it/en/news/industrial-transition-support-fund>

⁶⁰ <https://www.eureporter.co/politics/european-commission/2023/11/22/commission-approves-amendments-to-spanish-state-aid-scheme-including-e5-61-billion-budget-increase-to-compensate-energy-intensive-companies-for-indirect-emission-costs/>

tejto schémy podpory s celkovým rozpočtom 8,51 mld. eur na roky 2022–2030, pričom posledné vyplatenia sa očakávajú do roku 2031⁶¹.

- **Granty na obnoviteľné zdroje a kogeneráciu (2024)** - v októbri 2024 vláda vyhlásila výzvu s výškou 25 mil. eur zameranú na podniky zo sektorov výroby cementu, papiera, ocele a chemického priemyslu. Kompenzované boli náklady spojené s financovaním obnoviteľných zdrojov a vysokovýkonných kogeneračných systémov (Royal Decree 1106/2020)⁶².
- **Opatrenia na stabilizáciu cien elektriny (Iberská výnimka)**⁶³ - špeciálny mechanizmus známy ako „Iberská výnimka“ (Spain & Portugal) zaviedol cenový strop pre plyn, aby sa znížila cena elektriny. V praxi sa cena plynovej výroby elektriny obmedzila na 40-70 eur/MWh. Tieto zákonné opatrenia skončili po roku 2023 a 2024.

3. Analýza návrhov podpory v SR

Úrad v súvislosti s problematikou riešenia podpory priemyslu s dôrazom na ENP oslovil externé odborné prostredie - Inštitút hospodárskych analýz MH SR, Klub 500, OFZ, a.s., RÚZ a Zbor poradcov predsedu vlády SR. V rámci odbornej predbežnej konzultácie ich úrad vyzval na zaslanie návrhov a podnetov k riešeniu možných spôsobov podpory ENP v prostredí SR, vyplývajúcich z ich praktických skúseností. Svoje návrhy predložili všetky oslovené subjekty, ktoré úrad použije pri tvorbe novej regulačnej politiky na nadchádzajúce regulačné obdobie. Okrem iného sa vyjadrili, že ich cieľom je prispieť k otvorenej diskusii a k hľadaniu riešení, ktoré dokážu skombinovať podporu ENP, ochranu podnikateľského prostredia, zachovanie zamestnanosti a zároveň podporiť plnenie záväzkov SR v oblasti energetickej transformácie. Ročná spotreba ENP, ktoré si uplatňovali koeficient zvýhodnenia odberového diagramu v slovenskom hospodárstve v roku 2022, predstavovala 1,8 TWh (v prípade, ak sa splnia investičné zámery U.S. Steel, ročná spotreba vzrastie o cca. 2 TWh).

V zmysle Schémy štátnej pomoci na zvýšenie konkurencieschopnosti energeticky náročných podnikov je cieľom napomôcť energeticky náročným podnikom zasiahnutým vysokými cenami energií a dodatočnou reguláciou EÚ byť konkurencieschopnými na trhoch EÚ, za účelom udržania zamestnanosti, podporiť finančnú kondíciu, likviditu a peňažný tok podnikov a zamestnancov. Príjemcom pomoci môže byť ENP pôsobiaci v určených odvetviach⁶⁴. Kompenzácia môže byť poskytnutá príjemcovi len v prípade, že preukáže, že jeho HPH v oprávnenom NACE kóde je vyššia ako 50 %, mal spotrebu elektriny v predchádzajúcom roku vyššiu ako 1 GWh, v predchádzajúcom roku riadne uhradil TPS a nemal podľa zákona o regulácii určenú iTPS.

⁶¹<https://cincodias.elpais.com/companias/2024-12-13/industria-duplica-las-compensaciones-por-co2-a-las-grandes-empresas-hasta-600-millones.html>

⁶² <https://strategicenergy.eu/se-otorgan-25-millones-e-en-ayudas-a-industrias-electrointensivas-para-fomentar-las-renovables/>

⁶³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3550

⁶⁴ <https://www.economy.gov.sk/uploads/files/pppbmsrY.pdf>

Predložené návrhy na podporu ENP v prostredí SR pre zabezpečenie cenovo dostupnej elektriny, ale predovšetkým pre udržanie a posilnenie konkurencieschopnosti energeticky náročných odvetví v rámci EÚ a na globálnom trhu, sa týkajú nasledovných oblastí:

3.1. Stabilizácia cien elektriny

Uzatváranie zmlúv o dodávke elektriny s výrobcami, ktorí sú vo vlastníctve štátu

Podstatou tohto opatrenia je, aby štát prostredníctvom svojho podielu v spoločnostiach vyrábajúcich elektrinu, ako sú Vodohospodárska výstavba, š. p., MH teplárenský holding, a. s., a SE, a.s. (34 % akcií vo vlastníctve štátu) zabezpečil dodávku určitého objemu elektriny za nákladovo orientovanú cenu s primeraným ziskom. Tento objem by bol transparentne pridelovaný pre ENP pod dohľadom úradu. Takýto mechanizmus by priniesol stabilnú a predvídateľnú časť spotreby za spravodlivejšie ceny, znížil by závislosť od trhových výkyvov a posilnil konkurencieschopnosť slovenského priemyslu. Keď bude notifikovaná a schválená schéma pomoci podľa CEEAG alebo TCTF, opatrenie by predstavovalo štátnu pomoc, pričom bude aj v súlade s právom EÚ. Podobné schémy už boli schválené aj v iných krajinách EÚ (napr. Nemecko, Francúzsko, Česko).

Takýmto mechanizmom by sa pre ENP garantovala možnosť odoberať časť spotreby za stabilnú cenu, čím sa zvýši predvídateľnosť a spoľahlivosť dodávok pre výrobcov aj odberateľov, prispeje sa k stabilite elektroenergetickej sústavy a obmedzí riziko cenových šokov ohrozujúcich existenciu kľúčových priemyselných odvetví. Vyčlenenie časti výroby z vodných elektrární a KGJ pre potreby ENP by vytvorilo možnosť využiť elektrinu z OZE a VÚKVET. Akékoľvek opatrenia smerujúce k využitiu výrobcov s účasťou štátu by sa uskutočňovali výlučne v súlade s princípmi trhového prostredia, prípadne ako notifikované schémy štátnej pomoci podľa pravidiel EÚ (CEEAG, TCTF). Išlo by o cieleň mechanizmus štátnej pomoci podľa rámcov CEEAG alebo TCTF, v ktorom by štát prostredníctvom svojich podnikov s výrobou elektriny (napr. Vodohospodárska výstavba, š. p., MH Teplárenský holding, a. s., a pod.) poskytol určitý objem elektriny za stabilizovanú cenu energeticky náročným podnikom (ENP). Takéto opatrenie by bolo možné vykonať len ako notifikovaný mechanizmus v súlade s CEEAG/TCTF, nie ako priame nariadenie regulovanej ceny.

Využitie jadrových zdrojov na podporu konkurencieschopnosti ENP po EMO 4

Po spustení EMO 4 zaniká záväzok štátu použiť dividendy zo SE, a. s., na jeho výstavbu, čím sa vytvára priestor na efektívnejšie využitie týchto prostriedkov v prospech energetickej politiky štátu. Odporúčame zvážiť nahradenie dividendového mechanizmu dodávkami elektriny pre ENP za regulovaných podmienok. Navrhujeme posúdiť najmä tieto tri scenáre:

Scenár A – dodávka za nákladovú cenu do výšky dividend SE, a. s., t. z., že SE, a. s., by dodávali ENP elektrinu za cenu nákladov, a to do objemu zodpovedajúceho výške dividend vyplatených v predchádzajúcom roku. Tento scenár zabezpečuje plnú neutralitu voči štátnemu rozpočtu a zároveň poskytuje ENP stabilnú a predvídateľnú cenu elektriny.

Scenár B – kombinovaný model s doplatkom ENP, SE, a. s., by dodávali ENP elektrinu za cenu nákladov do objemu zodpovedajúceho dividendám z predchádzajúceho roka (di-1), pričom

ENP by uhrádzali rozdiel medzi nákladovou a trhovou cenou. Tento model zachováva motivačné prvky trhového prostredia a zároveň zmiernuje cenové riziká pre ENP.

Scenár C – dodávka vyrobenej elektriny za nákladovú cenu vrátane primeraného zisku do výšky 34 % vlastníckeho podielu v SE, a. s., pre ENP, ale aj pre ostatných vopred určených priemyselných odberateľov.

Všetky tri scenáre predstavujú systémové riešenia, ktoré umožňujú transformovať dividendový výnos štátu na priamu podporu cien elektriny pre ENP. Všetky scenáre a hlavne stanovenie cien vrátane primeraného zisku by boli regulované úradom, pričom musí byť zaručená úhrada oprávnených nákladov.

Uzatváranie PPA zmlúv (Power Purchase Agreement).

Jednou z možností, ako si môžu ENP zabezpečiť dlhodobú dodávku elektriny za vopred stabilnú a predikovateľnú cenu, je využitie PPA zmlúv. PPA zmluvy sú strategicky odporúčaný mechanizmus podľa EK, ACER aj národných regulátorov. PPA zmluvy na čisto solárny zdroj nemusia dokonale pokrývať potrebu odberateľa, ale dobre navrhnuté PPA portfólio (mix solár + vietor + nočný odber) môže priniesť stabilnú a nižšiu cenu ako trh. PPA zmluvy sú zložité, ale sú bežne využívaným nástrojom.

Takýto prístup môže byť významným prínosom aj z hľadiska plnenia ESG⁶⁵ oznamovaných povinností. Existujú dva druhy PPA zmlúv:

- ✓ **Off-site PPA** je dlhodobá zmluva, ktorej predmetom je dodávka elektriny z OZE za stabilnú a predvídateľnú cenu uzatvorená priamo medzi výrobcou a odberateľom elektriny, pri ktorej sa elektrina vyrába na inom mieste, než je miesto jej spotreby, dodávka elektriny sa realizuje prostredníctvom sústavy.
- ✓ **On-site PPA** odlišnosť oproti off-site PPA zmluve je, že výroba elektriny prebieha priamo v odbernom mieste a jej dodávka sa tak realizuje bez využitia sústavy.

V praxi bude väčšina PPA zmlúv uzatváraná vo forme **virtuálnych PPA (vPPA)**, keďže nové obnoviteľné zdroje vhodné na fyzickú dodávku elektriny sa nachádzajú najmä mimo územia SR. Takéto zmluvy síce zlepšujú cenovú stabilitu a uhlíkový profil ENP, avšak zároveň spôsobujú odliv finančných prostriedkov do zahraničia bez priameho prínosu pre domácu výrobnú základňu. Z tohto dôvodu je potrebné kvantifikovať čistý ekonomický prínos vPPA, a to porovnaním úspor a pridanej hodnoty pre ENP s negatívnymi makroekonomickými dopadmi na SR. Súčasne je vhodné uprednostniť alebo zvýhodniť fyzické PPA s výrobcami, ktorí prevádzkujú zdroje na území SR, sú v súlade s energetickou taxonómiou EÚ a zabezpečujú stabilnú a regulovateľnú výrobu elektriny. Ide najmä o jadrové zdroje, bioplynové stanice a existujúce vodné elektrárne predstavujúce dostupný a nízkouhlíkový výrobný potenciál na území SR, ktorý môže prispieť k zníženiu cenovej volatility, posilneniu energetickej bezpečnosti a udržaniu kapitálu v domácej ekonomike.

⁶⁵ Environmental, Social, Governance - hodnotenie udržateľnosti, etiky a spoločenskej zodpovednosti firiem.

Poskytnutie štátnych záruk pri dodávke elektriny pre ENP

Pri zmluvách o dodávke elektriny pre ENP štát poskytne záruky, napríklad prostredníctvom Eximbanky. V súčasnosti musia ENP pri zmluvách na dodávku elektriny garantovať svoje platby prostredníctvom drahých bankových záruk, ktorých cena pritom rastie spolu s rastom cien elektriny, čo ešte viac zvyšuje finančné zaťaženie podnikov. Ak by štát poskytoval bankové záruky namiesto komerčných subjektov (banky), ENP by sa zbavili tejto dodatočnej finančnej záťaže a voľné prostriedky by mohli využiť priamo na svoju činnosť, posilnenie cash-flow a investície do výroby či inovácií. Takýto krok by im umožnil uzatvárať stabilnejšie a lacnejšie kontrakty na elektrinu a zároveň by podporil ich dlhodobú konkurencieschopnosť. Mechanizmus štátnych záruk prakticky nemá dopad na štátny rozpočet, úvery Eximbanky nie sú jeho súčasťou a teda na štátny rozpočet majú nulový dopad. Zároveň by takýto mechanizmus vytvoril istotu pre dodávateľov aj odberateľov (ENP) a uľahčil realizáciu dlhodobých kontraktov elektriny za menšie náklady pre ENP, čo len podporí energeticky náročný priemysel.

„DECOUPLING“ cien elektriny od cien plynu

V súčasnosti cena elektriny na trhoch úzko súvisí s cenou zemného plynu, tento mechanizmus spôsobuje, že aj krajiny s nízkym podielom plynu v energetickom mixe (napr. SR) platia ceny, ktoré nezodpovedajú reálnym výrobným nákladom na elektrinu, čo deformuje trh a zvyšuje náklady ENP. Navrhuje sa zaviesť systém „decoupling“, a to buď vo forme úplného odpútania ceny elektriny od ceny plynu, alebo znížením váhy ceny plynu pri tvorbe ceny elektriny. Váha plynu by sa prispôbila podielu jeho využitia v národnom energetickom mixe: v krajinách s marginálnym podielom plynu (ako je SR) by jeho vplyv na cenu bol výrazne nižší, zatiaľ čo v krajinách s vysokým podielom plynu by mechanizmus ostal zachovaný. Ako inšpiráciu možno využiť Španielsko (Iberská výnimka), ktoré úspešne reagovalo na neprimerané prenášanie cenových šokov z plynu do celkovej ceny elektriny. Implementácia podobného prístupu v SR by stabilizovala trh, zlepšila cenové signály a lepšie odrážala reálnu štruktúru nákladov na výrobu elektriny. Pre ENP by to v konečnom dôsledku znamenalo menšiu expozíciu voči výkyvom cien plynu a zníženie volatility cien elektriny, čo by priamo podporilo konkurencieschopnosť ENP. Na limitovanom trhu ako je SR by systém „decoupling“ nebol priamo realizovateľný, no ak sa v rámci EÚ dohodne určitý spôsob odčlenenia cien elektriny a plynu, je potrebné systém využiť. Je to technicky a politicky náročné, ale proces pokračuje, diskutuje sa o ďalších možnostiach a niektoré členské štáty či EK hovoria o „partial decoupling“ alebo dočasných nástrojoch.

Zavedenie poplatku za nestabilnú dodávku do sústavy

Niektorí výrobcovia elektriny spôsobujú v elektrizačnej sústave nerovnováhu tým, že nie sú schopní riadiť svoju výrobu a dlhodobo ju plánovať, čím zaťažujú sústavu a zvyšujú potrebu podporných služieb, a teda zvyšujú náklady na reguláciu sústavy, čo v konečnom dôsledku predražuje aj cenu elektriny.

Ako vhodný motivačný nástroj na podporu stability sústavy sa pre výrobcov, ktorí svojou nestabilnou výrobou elektriny destabilizujú sústavu, navrhuje zaviesť osobitný poplatok. Finančné prostriedky z tohto poplatku by sa transparentne alokovali a využívali na podporu ENP. Tento mechanizmus by nielen podporil ENP, ale zároveň by mal pozitívny vplyv

aj na stabilitu elektrizačnej sústavy. Výrobcovia elektriny by totiž získali motiváciu hľadať technické riešenia, ktoré spravia ich dodávky elektriny predvídateľnejšími. Poplatok je možné vnímať ako technické opatrenia, pričom riešenie by mohlo byť v „sezónnej“ výške poplatkov. Prípadne využiť už existujúcu platbu sa prístup, rozdeliť ju na pásma podľa stability dodávky elektriny, kedy by ukazovateľom bola preukázaná schopnosť regulovať výkon v oboch smeroch, čo by motivovalo vlastníkov OZE k inštalácii zariadení, ktoré by z nepredikovateľných zdrojov urobili riadené.

Prehodnotenie a diverzifikácia poplatkov za TPS a TSS

Prehodnotenie a diverzifikácia poplatkov za TPS a TSS z dôvodu zmiernenia skokových rozdielov medzi jednotlivými skupinami odberateľov a vytvorenie plynulejšieho prechodu, ktorý by podporil investície do energetickej efektívnosti bez obavy z prechodu do vyššej nákladovej skupiny. V súčasnosti definované rozdelenie odberateľov do štyroch skupín koncových odberateľov na základe koncovej spotreby elektriny za rok t-1 vytvára skokový rozdiel pri prechode z jednej skupiny do druhej (skupina 2 - koncová spotreba elektriny 1 GWh -100 GWh, skupina 3 - koncová spotreba elektriny nad 100 GWh). Cieľom je vytvorenie odborného dialógu o nastavení nových parametrov TPS a TSS tak, aby sa dosiahla rovnováha medzi cieľmi energetickej politiky a zachovaním konkurencieschopnosti slovenského priemyslu.

Zrovnoprávnenie pripojení na RDS a prenosovú sústavu, čím by niektoré ENP pripojené cez RDS neboli diskriminované oproti ENP, ktoré sú priamo pripojené na prenosovú sústavu.

Diferenciácia poplatku za rezervovanú kapacitu pre ENP

Poplatok za rezervovanú kapacitu (RK) predstavuje pre energeticky náročný priemysel veľkú finančnú záťaž. Fixné platby, ktoré ENP musia uhrádzať bez ohľadu na reálne využitie kapacity, zhoršujú ich konkurencieschopnosť a schopnosť udržať výrobu v SR. Diferenciácia, alebo kompenzácia poplatku za RK už dnes nepredstavuje výnimočné opatrenie, ale štandardný nástroj na podporu konkurencieschopnosti v európskom kontexte. Mnohé členské štáty EÚ zohľadňujú špecifickú priemyselnej spotreby a zavádzajú pre priemysel úľavy a výnimky. Úprava poplatku za RK by mala byť chápaná ako regulačná optimalizácia, nie ako narušenie výnosovej stability distribučných spoločností. Úrad má v rámci regulačného rámca možnosť zohľadniť zmeny taríf pri stanovení celkového uznaného výnosu prevádzkovateľa sústavy, bez potreby prenosu bremena na ostatných účastníkov trhu.

Zmeny v platbe efektívnej sadzby za úhradu historického dlhu do národného jadrového fondu („NJF“)

ENP patria medzi najväčších platcov tohto odvodu, a to aj napriek tomu, že už teraz znášajú vysoké náklady na elektrinu, emisné povolenky a ďalšie regulované tarify.

Odvod do NJF v takejto podobe neexistuje v mnohých členských štátoch EÚ. Odvod do NJF, ktorí platia koncoví odberatelia v SR, je v podstate špecifickou formou dane, ktorá slúži na krytie nákladov spojených s vyradovaním jadrových elektrární A1 a V1 v Jaslovských Bohuniciach a tieto prostriedky by mali byť použité na vyradovanie týchto zariadení

z prevádzky. Proces má byť ukončený v roku 2027. Okrem toho bolo už od začiatku diskutabilné stanovenie jeho hodnoty.

3.2. Zvýhodnenie investícií

Zvýhodnenie investícií do energetickej efektívnosti

- ✓ Podpora modernizácie technologických zariadení prostredníctvom dotačných schém pre podniky preukázateľne investujúce do znižovania spotreby energií.
- ✓ Podpora výroby a využívania vlastných zdrojov energie.
- ✓ Zavedenie mechanizmov na zjednodušenie a zrýchlenie povolovacích procesov, odbúranie byrokracie, vyjadrovania k výstavbe vlastných zdrojov a sprístupňovania údajov o výrobe a spotrebe v dátovom centre OKTE, a. s. Daňové a regulačné zvýhodnenie investícií do vlastných zdrojov alebo posilnenia sústavy, napr. skrátená doba odpisovania, kratšia návratnosť, vyššia výnosnosť.
- ✓ Zváženie čiastočného presunutia bremena podpory OZE a VÚKVET z odberateľov elektriny na štátny rozpočet za vopred stanovených transparentných podmienok pre vybrané podniky, ktorých investície smerujú k zníženiu spotreby elektriny.

Zavedenie štátnej pomoci cez rámec „DOHODY O ČISTOM PRIEMYSLE“ („CLEAN DEAL“)

Rámec pre opatrenia štátnej pomoci na podporu Dohody o čistom priemysle (tzv. CISAF „Clean Industrial Deal State Aid Framework“), stanovuje spôsob, akým môžu členské štáty EÚ navrhovať opatrenia štátnej pomoci na podporu svojich cieľov. Jednou z možností je poskytnúť dočasnú cenovú úľavu pre ENP znížením veľkoobchodnej ceny elektriny za určitý podiel spotreby elektriny bez ohľadu na zdroj dodávky elektriny (vlastná výroba, zmluvy na dodávku elektriny alebo dodávky do sústavy) na maximálne 50 % ročnej spotreby elektriny týchto príjemcov (cena ale nesmie klesnúť pod 50 eur/MWh). Navrhuje sa využiť túto príležitosť na zavedenie takejto pomoci pre ENP. Zdroje financovania tohto opatrenia:

- ✓ **Presun nevyužitých eurofondov** – alokovanie nevyčerpaných prostriedkov z eurofondov na dofinancovanie tejto štátnej pomoci so súhlasom EK.
- ✓ **Poplatok za export vyrobenej elektriny mimo SR** - spoplatnenie každej vyvezenej MWh by okrem generovania príjmov využiteľných na kompenzácie pre ENP malo viacnásobný efekt: zvýšilo by atraktivitu predaja elektriny na domácom trhu, a tým podporilo vyššiu ponuku a potenciálne nižšie ceny pre slovenských odberateľov, zároveň by posilnilo národnoštátny záujem zabezpečením cenovo dostupnej energie pre strategické odvetvia hospodárstva. Napriek tomu, že takýto poplatok bol už v minulosti zo strany Európskeho súdneho dvora posúdený ako nezlučiteľný s pravidlami vnútorného trhu, jednou z možností je zavedenie ponukovej povinnosti umiestnenia elektriny na lokálnom trhu.
- ✓ **Využitie príjmov z predaja EU ETS** - príjmy z predaja by sa okrem uhlíkovej kompenzácie mohli účelovo viazať na financovanie Clean Deal.

- ✓ **Využitie nadvýnosov výrobcov elektriny** - vzhľadom na mimoriadne zisky, ktoré niektorí výrobcovia elektriny dosahujú (bez ohľadu na výrobný zdroj, či už vodný, slnečný, jadrový) v dôsledku vysokých trhových cien energií, zaviesť mechanizmus spravodlivého prerozdelenia týchto výnosov. Tento prístup by mal byť cielený najmä na spoločnosti, kde má štát majetkovú účasť, no nemá možnosť efektívne ovplyvňovať ich cenovú politiku. V minulosti bol zisk z nadvýnosov už zdaňovaný a uplatňoval sa len na určité odvetvia.
- ✓ **Zisky, resp. časť ziskov štátnych výrobcov elektriny a štátnych subjektov pôsobiacich v energetike** by sa účelovo viazali na financovanie Clean Deal.

Ďalej boli v rámci konzultácie predložené nasledovné návrhy opatrení:

- ✓ zavedenie nástrojov, ktoré budú pokrývať aj prevádzkové náklady, súvisiace so znižovaním emisií a maximálne využívanie kompenzácií nepriamych nákladov na emisie zo zdrojov Envirofнду;
- ✓ zavedenie väčšej transparentnosti a stability do obchodovania s EU ETS a efektívnejšie využívanie príjmov;
- ✓ stabilizácia regulačného prostredia na transparentných princípoch pre udržateľné zníženie cien energií;
- ✓ zabezpečenie, aby slovenské podniky mali prístup k rovnocenným kompenzačným mechanizmom, aké sú dostupné podnikom v iných členských štátoch EÚ.

3.3. Aktuálna podpora zo strany úradu

Úrad v zmysle platnej legislatívy v súčasnosti poskytuje individuálnu tarifu za prevádzkovanie systému (iTPS) pre podniky, ktoré majú vysokú elektroenergetickú náročnosť výroby a individuálnu sadzbu tarify za systémové služby (iTSS) poskytuje podnikom dlhodobododržujúcim odberový diagram. Zavedené opatrenia zo strany úradu sú zavedené s úmyslom znižovania nákladov za služby súvisiace s dodávkou elektriny pre vybrané skupiny odberateľov, ktorých charakter odberu elektriny nezaťažuje bilanciu sústavy.

3.3.1. Individuálna sadzba tarify za prevádzkovanie systému

Súčasný stav:

V § 12 ods.7 zákona o regulácii sú zadefinované podmienky pre určenie iTPS, a to:

- a) spotreba elektriny je najmenej 1 GWh,
- b) kód podniku podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností (Zoznam NACE kódov oprávnených priemyselných odvetví podľa vyhlášky č. 154/2024 Z. z.; kód NACE 2013: Výroba ostatných základných anorganických chemikálií, kód NACE 2015: Výroba priemyselných hnojív a dusíkatých zlúčenín, kód NACE 2016: Výroba plastov v primárnej forme, kód NACE 2410: Výroba surového železa, ocele a ferozliatin, kód NACE 2420: Výroba rúr, rúrok, dutých profilov a súvisiaceho príslušenstva z ocele a kód NACE 2442: Výroba hliníka),
- c) elektroenergetická náročnosť podniku je najmenej vo výške stanovenej úradom podľa cenovej vyhlášky č. 154/2024 Z. z., pričom táto hodnota sa každoročne aktualizuje.

Vyhláškou č. 154/2024 Z. z. je taktiež stanovená minimálna koncová spotreba elektriny zodpovedajúca niektorému z kódov činnosti podniku alebo ich kombinácii zo zoznamu NACE kódov oprávnených priemyselných odvetví vo výške 80 % jeho koncovej spotreby elektriny.

Pri výpočte iTPS sa uplatňuje koeficient vo výške 0,95, čo predstavuje zníženú tarifu vo výške 5 % z TPS za každú odobratú MWh elektriny.

Pre určenie iTPS majú oprávnení žiadatelia povinnosť predložiť úradu Správu preukazujúcu splnenie podmienok pre iTPS vrátane znaleckého posudku. V roku 2025 a v predchádzajúcich rokoch sa medzi oprávnené podniky, ktoré požiadali o iTPS, a ktorým takúto sadzbu úrad určil, zaradili spoločnosti Slovalco, a.s., a OFZ, a.s., do roku 2022 bola iTPS určená aj spoločnosti Fortischem, a.s.

Odporúčanie:

Úprava podmienok pre určenie iTPS, pri ktorej je potrebné veľmi citlivo posúdiť úpravu jednotlivých podmienok tak, aby v konečnom dôsledku nespôsobili významný nárast tarify.

Navrhované opatrenia na rozšírenie počtu oprávnených priemyselných podnikov, ktoré budú mať nárok na iTPS:

- a) Zníženie minimálnej koncovej spotreby elektriny zodpovedajúcej niektorému z kódov činnosti podniku alebo ich kombinácii zo zoznamu NACE kódov oprávnených priemyselných podnikov z hodnoty 80 % napr. na 70 % jeho koncovej spotreby elektriny.
- b) Zníženie minimálnej ročnej spotreby elektriny pod 1 GWh, napr. 0,8 GWh.

3.3.2. Individuálna sadzba tarify za systémové služby

Súčasný stav:

V § 12 ods. 6 zákona o regulácii sú zadefinované podmienky pre určenie iTSS pre koncového odberateľa elektriny, ktorý spĺňa nasledovné podmienky:

- a) musí byť priamo pripojený do prenosovej sústavy,
- b) doba ročného využitia maxima v kalendárnom roku je vyššia ako 6 800 hodín,
- c) pomerná odchýlka subjektu zúčtovania je menšia ako 0,025.

iTSS sa určí pre koncového odberateľa elektriny, ktorý znaleckým posudkom preukáže splnenie podmienok zvýhodnenia odberového diagramu. V roku 2025 nebola úradom priznaná iTSS, v roku 2024 bola priznaná spoločnosti Duslo, a.s., v predchádzajúcich rokoch mali priznané iTSS aj spoločnosti Fortischem, a.s., Slovalco, a.s., a OFZ, a.s.

Odporúčanie:

Úprava podmienok pre určenie iTSS.

Rozšíriť počet oprávnených priemyselných podnikov, ktoré budú mať nárok na iTSS, je možné zmenou doby ročného využitia maxima v kalendárnom roku, ktorá podľa súčasného stavu musí byť vyššia ako 6 800 hod., napr. dobu ročného využitia maxima v kalendárnom roku, ktorá je vyššia ako 5 500 hod.

Pri individuálnych tarifách je potrebné posudzovať rozširovanie NACE kódov na základe objektívnych nediskriminačných a transparentných kritérií, aby sa pomoc poskytla rovnako všetkým konkurentom v rovnakom odvetví, ak sa nachádzajú v podobnej skutkovej situácii. Rozšírenie individuálnej sadzby je opodstatnené, ak sú stanovené jasné, objektívne a transparentné kritériá, čím sa zabezpečí rovnaký prístup pre všetkých oprávnených odberateľov a minimalizuje riziko významného nárastu tarify.

3.4. Aktuálna podpora zo strany štátu

3.4.1. Daňové úľavy

Súčasný stav:

Zdaňovanie energie je nástroj, ktorý môžu vlády využiť nielen na zvýšenie príjmov, zníženie nákladov podnikov, ale aj na podporu cieľov v oblasti klímy. V zmysle § 7 ods. 1 písm. e) a f) zákona o spotrebnej dani je od spotrebnej dane oslobodená elektrina vyrobená z OZE a v zariadení KVET⁶⁶, ak je dodaná priamo konečnému spotrebiteľovi elektriny alebo spotrebovaná osobou, ktorá ju vyrobila. ENP majú už v súčasnosti možnosť využiť úľavu na spotrebnej dani z elektriny, a to optimálnym nastavením portfólia zmlúv o dodávke elektriny, napr. uzatvorením zmlúv o dodávke elektriny vyrobenej z OZE, nákupom záruk pôvodu o výrobe elektriny z OZE, zabezpečením dodávky elektriny vyrobenej z KVET.

Odporúčanie:

Ďalšou možnosťou na zníženie nákladov na obstaranie elektriny pre ENP zo strany štátu je zvážiť zavedenie úľav na spotrebnej dani z elektriny aj mimo vyrobenej z OZE a KVET, dani z príjmov, prípadne DPH.

4. Technické riešenia zamerané na znižovanie nákladov na energie

Platforma strategických technológií pre Európu (STEP)

Cieľom platformy „Strategické technológie pre Európu“ je podporiť digitálne a zelené technológie a biotechnológie a umožniť priemyslu EÚ dosiahnuť digitálnu a zelenú transformáciu. Energeticky náročné priemyselné odvetvie môže byť jednou z oblastí, ktorá súvisí s touto iniciatívou.

Energeticky náročné priemyselné odvetvie môže byť napojené na program STEP nasledovne:

- **Inovácie v energeticky náročných odvetviach:** STEP môže podporovať inovácie a výskum v energeticky náročných priemyselných odvetviach. To môže zahŕňať vývoj efektívnejších technológií, optimalizáciu procesov a znižovanie spotreby energie.
- **Financovanie projektov:** STEP poskytuje finančnú podporu projektom, ktoré prispievajú k jeho cieľom. Energeticky náročné priemyselné odvetvia môžu získať

⁶⁶ 609/2007 Z.z. - Zákon o spotrebnej dani z elektriny... - SLOV-LEX

financovanie na výskum a implementáciu nových technológií, ktoré znižujú ich energetickú náročnosť.

- **Zníženie závislosti na dovoze:** Podpora kritických technológií v rámci programu STEP môže pomôcť znížiť závislosť EÚ na dovoze energie a surovín. To môže mať pozitívny vplyv na energeticky náročné odvetvia, ktoré často závisia na dovoze.

Reakcia na dopyt v energeticky náročnom priemysle

Reakcia na dopyt v energeticky náročnom priemysle môže tiež zohrávať dôležitú úlohu pri úspore nákladov. Nové technológie môžu priemyslu pomôcť zmierniť jeho požiadavky na elektrinu v súlade s dodávkami zo sústavy. Náklady na systém v nasledujúcich desaťročiach budú závisieť od nájdenia životaschopnej možnosti uskladnenia značných objemov elektrickej energie v dňoch a mesiacoch, keď ponuka prevyšuje dopyt a uvoľnenia tejto ponuky v zimných mesiacoch, keď je dopyt vysoký. Nastavenie národnej regulácie by malo uľahčiť správnu reakciu na dopyt a umožniť priemyselným subjektom, aby sa stali aktívnymi zákazníkmi.

Využívanie odpadového tepla

Odpadové teplo je teplo, ktoré vzniká v procese, ktorého primárnym cieľom nie je výroba energie. Cieľom je zachytiť a následne prepraviť toto teplo pre jeho ďalšie využitie. S postupným znižovaním využívania fosílnych palív a znižovaním emisií CO₂ je zhodnocovanie a využívanie odpadového tepla z určitých výrobných procesov základným cieľom racionálnejšieho využívania energie v súlade s cieľmi energetickej transformácie.

Z energetických auditov vyplýva, že ak to vedeniu spoločnosti dávalo ekonomický zmysel, tak odpadové teplo zachraňovali, ale len v rámci ekonomickej rentability.

4.1. Príklady technických riešení na zvýšenie energetickej efektívnosti a zníženie prevádzkových nákladov

Optimalizácia spotreby

Jednou z reálnych a už aj využívaných možností je optimalizácia spotreby s využitím potenciálu vlastných výrobných zariadení. Podstatou tejto myšlienky je, že podnik svojimi technológiami vyrába alebo spotrebováva elektrinu vtedy, keď to vyhovuje prenosovej sústave. Znamená to, že v prípade vysokých cien a nedostatku elektriny v sústave zníži výkon svojich technologických zariadení a naopak výkon zvýši vtedy, keď je v sústave prebytok elektriny. Je to istým spôsobom druh podpornej služby.

Technológia EcoStock

Spoločnosť Eco-Tech Ceram vynáša a vymodelovala izolovanú tepelnú nádobu s názvom EcoStock, ktorá slúži na rekuperáciu odpadového tepla.

Tento systém vyrobený z keramických tehál, do ktorých sa vháňa vzduch alebo horúce výpary, zachytáva odpadové teplo, ukladá ho a následne uvoľňuje. Spätné využitie odpadového tepla umožní zlepšiť energetickú účinnosť a environmentálnu efektívnosť systému, ktorý už teplo

vyrába. Proces spustenia umožní zachovať odpadové teplo a potom ho vrátiť ako bezuhlíkovú energiu, len keď je to potrebné. Ide o prvý nainštalovaný prototyp v ENP vo Francúzsku.

Globálna spoločnosť ArcelorMittal a jej francúzska dcérska spoločnosť v Dunkerque testuje prvú „skladovacia jednotku“ navrhnutú spoločnosťou Eco-Tech Ceram. Zariadenie v areáli Hauts-de-France má za cieľ vysušiť hutnícky aglomeračný kal produkovaný závozom. Prevádzkovanie prototypu preukázalo nákladovú efektívnosť riešenia rekuperácie odpadového tepla na sušenie kalu, čo umožnilo podniku nepoužívať fosílna palivá na sušenie svojho kalu a neplatiť dodatočné náklady na prepravu mokrého kalu. Závod teplo využil aj na výrobu pary, teplej vody a elektrickej energie.

Uvedené technické riešenia prispievajú k väčšej energetickej efektívnosti, navyše existujú programy prostredníctvom ktorých by mohli byť podporené ENP zo strany EÚ, ako sú napríklad Plán obnovy, ktorého súčasťou je aj Zelená ekonomika a dekarbonizácia priemyslu.

4.2. Partnerstvo medzi ENP a výrobcami elektriny vo vlastníctve štátu

Schéma „Partnerstva medzi ENP a výrobcami elektriny vo vlastníctve štátu“ sa navrhuje s cieľom zabezpečiť pre ENP dodávky elektriny za ceny odrážajúce preukázateľné jednotkové náklady na výrobu vrátane primeranej marže. Cieľom je pokryť jednotkové náklady výrobcovi, zaručiť zisk, ale nepreplácať ho v časoch nízkej trhovej ceny. Uvedená schéma podpory čiastočne vychádza zo schémy podpory ENP vo Francúzsku prostredníctvom mechanizmu CAPN (zmluva o pridelovaní jadrovej výroby). Tento mechanizmus umožňuje ENP profitovať z produkcie elektrickej energie z jadrových elektrární a iných elektrární, ktorých vlastníkom, alebo spoluvlastníkom je štát.

Ceny elektriny na veľkoobchodných trhoch boli počas posledných rokov extrémne volatilné, čo predstavuje značné riziko pre koncových spotrebiteľov, predovšetkým ENP. Uzatvorenie dlhodobých zmlúv o dodávke elektriny umožňuje využívať ENP objem elektriny, ktorý nie je vystavený výkyvom trhovými cenami a ponúka stabilnejšiu cenu z dlhodobého hľadiska. Nakoľko ide o dlhodobé kontrakty, tzv. PPA (Power Purchase Agreement), predpokladá sa, že takéto ceny nebudú alebo budú len minimálne ovplyvnené volatilitou veľkoobchodných trhov. Na druhej strane výrobcovi elektriny takéto zmluvy zabezpečia predvídateľnosť príjmov, možnosť optimalizácie výroby, posilnenie dlhodobých partnerstiev s veľkými odberateľmi, čím zmluva poskytne pre výrobcu istotu, že časť produkcie je zabezpečená mimo výkyvov na trhu. Výrobca môže ponúknuť odberateľom stabilné a relatívne predvídateľné ceny.

Partnerstvo je možné realizovať cez dlhodobé kontrakty s jasnými pravidlami a notifikáciou EK. Riešením by bolo nastavenie „okruhu financovania“, t. j. ENP uzatvorí dlhodobý kontrakt na odber elektriny za výhodnejšiu cenu, čím sa výrobcovi elektriny zabezpečí nevolatilná úroveň odberu elektriny, ENP získa výhodnejšiu cenu a zároveň výrobca elektriny použije primeranú časť z príjmu na investície do zdrojov v jeho vlastníctve.

Základný princíp:

EÚ nezakazuje reguláciu veľkoobchodných cien elektriny, zakazuje len trvalé deformácie trhu. EÚ sama zaviedla dočasné zásahy do veľkoobchodných cien- napr. EK schválila „Iberskú výnimku“ (Španielsko + Portugalsko), ktorá obmedzovala veľkoobchodné ceny plynu používaného na výrobu elektriny — teda priame zasahovanie do veľkoobchodnej ceny elektriny - v súlade s právom EÚ, pretože:

- boli časovo obmedzené,
- schválené EK,
- a odôvodnené ochranou verejného záujmu.

Regulácia veľkoobchodných cien nie je v rozpore s pravidlami jednotného európskeho trhu s elektrinou, pokiaľ má dočasný a odôvodnený charakter, je prijatá v záujme stability trhu alebo ochrany odberateľov a rešpektuje zásady nediskriminácie a proporcionality. Samotná EÚ v posledných rokoch zaviedla viacero mechanizmov, ktoré veľkoobchodné ceny priamo obmedzovali, čo potvrdzuje, že takéto opatrenia sú zlučiteľné s právom EÚ, ak sú primerané a časovo ohraničené.

Napriek tomu sa navrhuje slovné spojenie „regulované ceny“ vypustiť, nakoľko pri takomto partnerstve budú dohodnuté ceny, ktoré budú motivačné pre obe zmluvné strany.

Časť produkcie by bola alokovaná formou dlhodobých kontraktov pre vybraných priemyselných odberateľov, kontrakty by boli uzatvorené na 5 až 10 rokov a mali by stabilné ceny, ktoré by mohli byť naviazané napr. na výrobné náklady plus primeraný zisk, inflačný index alebo mix fixnej a trhovej ceny. Zmluvy budú uzatvorené na základe uskutočnenej aukcie, súčasťou zmluvných podmienok bude možnosť odkupu elektriny štátom garantovanou spoločnosťou v prípade, ak odberateľ neodoberie celý zmluvný objem. Súčasťou mechanizmu by mala byť povinnosť investovať počas trvania zmluvy určité percento z ročných nákladov na dodávku elektriny do zvyšovania efektívnosti vlastnej spotreby. ENP by výšku investície oznamoval buď vykonaním nezávislého energetického auditu každé 3-4 roky, znaleckým posudkom, alebo predložením ročnej správy o investíciách a ich dopadoch, napr. úradu. Zároveň by mohol byť implementovaný aj „Motivačno – sankčný mechanizmus“, v rámci ktorého v prípade, ak by ENP investoval do úspor nad rámec minima (napr. 2 % namiesto povinného 1 %), môže získať bonus k cene elektriny, ako je napr. nižší daňový odvod alebo prístup k zvýšenému objemu pridelenej elektriny za zvýhodnenú cenu v rámci limitovaných kapacít dlhodobých kontraktov a naopak, ak záväzok nesplní, dostane prirážku k cene, alebo zníženie prideleného objemu. Úrad by mal dohliadať na spravodlivosť mechanizmu, aby nedochádzalo k zneužívaniu kontraktov a výsledkom je „self-enforcing“ mechanizmus, kde podnik nemá motiváciu zneužívať podporu iba na svoje cash-flow.

Hlavní partneri:

SE, a.s., a Vodohospodárska výstavba, š.p., tieto spoločnosti patria na slovenskom trhu medzi najväčších výrobcov elektriny z jadrových a vodných zdrojov, a sú čiastočne (34 % akcií SE, a.s., je vo vlastníctve štátu) alebo úplne vo vlastníctve štátu.

ENP – napr. hutnícky, chemický priemysel,

Štát – ako garant odkupu prebytočnej elektriny neodobranej zo strany ENP, finančných záruk a má vytvoriť podmienky uskutočnenia celého procesu.

OKTE, a. s., SEPS, a. s. – zúčtovanie a vyrovnanie odchýlok.

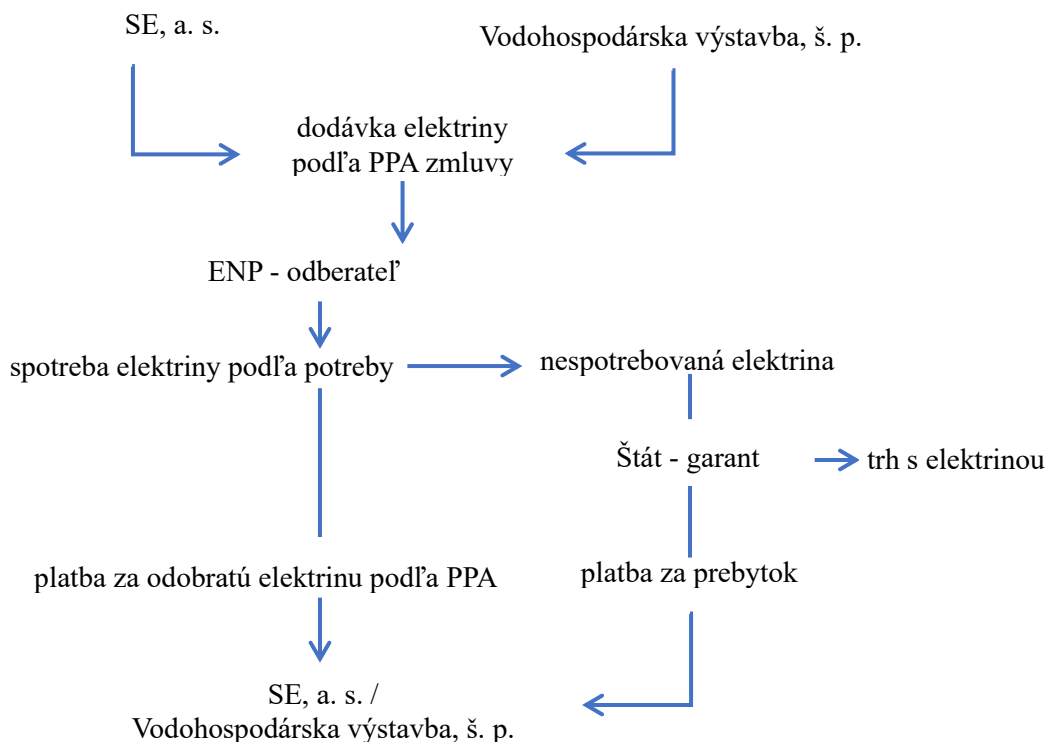
Tok energie a financií

Predpokladaný scenár - ENP spotrebuje celý objem zazmluvneného množstva elektriny:

- SE, a.s., a Vodohospodárska výstavba, š.p.**, dodávajú elektrinu do sústavy podľa dlhodobého kontraktu,
- ENP** ju odoberá podľa dohodnutého profilu,
- ENP** platí dohodnutú cenu (nižšiu ako trhovú – dlhodobý kontrakt), ktorá pokrýva všetky náklady na jej výrobu a primeraný zisk.

Scenár prebytku - ENP nespotrebuje celý objem zazmluvneného množstva elektriny:

- Štát** cez dohodnutý mechanizmus odkúpi tento prebytok cez spoločnosť, ktorá je pod správou MH SR, ako je napr. SPP, a. s., MH teplárenský holding, a. s., MH Invest, s. r. o., za vopred stanovenú cenu.
- Štát** túto elektrinu použije na zníženie nákladov pre verejné inštitúcie (nemocnice, školy, úradné budovy), alebo ju predá na trhu (ak je ak trhovú cenu vyššia).

Obrázok 5 Diagram toku elektriny od výrobcu k odberateľovi

Obrázok 5 popisuje tok energií a financií medzi výrobcami SE, a.s., Vodohospodárska výstavba, š.p. a odberateľom – ENP, popisuje spôsob vysporiadania sa s nespotrebovanou elektrinou zo strany ENP, ktorú odkupuje štát ako garant schémy „Partnerstvo medzi ENP a výrobcami elektriny vo vlastníctve štátu“.

Výhody:

- **Výrobca** – stabilný dlhodobý odber → istota cash-flow, menej závislosti na volatilitě trhu,
- **ENP** – predvídateľná cena energie, zníženie rizika cenových šokov,
- **Štát** – zabezpečenie lacnej elektriny pre verejné inštitúcie v prípade, ak ENP neodoberie zazmluvnené množstvo elektriny, využitie domácej výroby, podpora priemyslu.

Riziká:

- Ak štát odkúpi veľa prebytkov v čase nízkych trhových cien, môže predávať so stratou.
- Potrebná presná evidencia a vyrovnávanie odchýlok cez OKTE, a. s..

Prehľad záruk v rámci navrhovaného modelu

a) Záruky pre štát:

- Nenarušenie hospodárskej súťaže – schéma podpory bude v súlade s pravidlami EÚ o štátnej pomoci, čiže bude podliehať schvaľovaniu.
- Energetická bezpečnosť - odberateľ bude mať povinnosť zmluvu dodržať z dôvodu zabezpečenia stabilného odbytu domácej výroby.

b) Záruky pre výrobcu:

- Dlhodobý záväzok odberu – napr. 5 -10 rokov pre zabezpečenie návratnosti investícií do výroby.
- Platobná disciplína odberateľa – bankové garancie, záložné účty alebo zábezpeky, aby výrobca neostal s nesplatenými záväzkami, bankové garancie alebo finančné zábezpeky bude musieť odberateľ predložiť aj ako podmienku účasti na aukcii.
- Indexácia cien – súčasťou bude mechanizmus úpravy ceny podľa inflácie, nákladov alebo trhových podmienok, tak, aby mal výrobca zabezpečený primeraný výnos.
- Platba vopred – cieľom je použitie vopred získaných finančných prostriedkov na investície do výroby; platbu je možné rozdeliť na časť, ktorú bude odberateľ platiť na začiatku účinnosti zmluvy, alebo na začiatku každého roka a na mesačné platby podľa spotreby.

c) Záruky pre ENP:

- Stabilita cien – pevná a indexovaná cena, ktorá chráni podnik pred extrémnymi výkyvmi trhu.
- Predvídateľnosť nákladov – jasný mechanizmus cenovej indexácie dohodnutý v zmluve tak, aby podnik vedel plánovať výrobu a investície.
- Možnosť odstúpenia v prípade vyššej moci – ak by štát alebo EÚ zaviedli nové obmedzenia, podnik by mal definované podmienky odstúpenia.

d) Inštitucionálne záruky:

- Nezávislý regulátor – úrad bude dohliadať nad celým procesom, aby kontrakty neboli zneužitú (napr. neférové ceny pre vybraných odberateľov).
- Transparentnosť – podmienky musia byť verejne známe, aby nevznikli privilegované dohody.

5. Možnosti riešenia problematiky vysokých nákladov za energie prostredím SR

5.1. Navrhované opatrenia v kompetencii úradu

5.1.1. Zavedenie poplatku za dodávku elektriny do sústavy, ktorú nie je možné kontinuálne riadiť

Možným riešením je, že existujúca regulovaná platba za prístup výrobného zariadenia do elektrizačnej sústavy by sa mohla podľa vzoru TPS a TSS rozdeliť do pásiem tak, aby s rastúcou nepredikovateľnosťou výroby zdroja rástla výška platby za prístup do sústavy. Podporovali by sa tým okrem iného aj investície do riadenia zdrojov.

Opatrenie navrhuje úpravu poplatku, ktorý by penalizoval dodávku elektriny do sústavy z nepredikovateľných a neriadených zdrojov spôsobujúcich nerovnováhu v sústave, zvyšujú potrebu podporných služieb, čím negatívne ovplyvňujú náklady na reguláciu sústavy. Medzi takéto zdroje patria napr. určité typy OZE bez riadenia – fotovoltika, veterné elektrárne. Finančné prostriedky získané zavedením tohto opatrenia by sa transparentne alokovali a využívali na podporu ENP, napr. formou zníženia platby za rezervovanú kapacitu.

Cieľom je motivovať výrobcov elektriny OZE k lepšej predikovateľnosti a riadeniu výroby elektriny a k spolupráci s ENP poskytujúcich flexibilitu odberu elektriny, čo by následne viedlo k zníženiu nákladov ENP na odber elektriny, napr. vo forme zníženia nákladov za RK, sekundárnym cieľom je optimalizácia systémových nákladov sústavy.

5.1.2. Prehodnotenie a diverzifikácia poplatkov za TPS a TSS

Zmiernenie skokových rozdielov medzi jednotlivými skupinami odberateľov a vytvorenie plynulejšieho prechodu medzi tarifnými pásmami predstavuje jeden z kľúčových predpokladov na podporu investícií do energetickej efektívnosti. Súčasná nastavenie poplatkov za TPS a TSS, vrátane mechanizmov ich individuálneho zvýhodnenia (iTSS a iTSS), vytvára výrazné prahové efekty, ktoré môžu viesť k situáciám, v ktorých podniky čelia neúmernému nárastu regulovaných nákladov pri relatívne malých zmenách v profile spotreby alebo využitia kapacity.

Takéto nastavenie zvyšuje regulačnú neistotu a môže pôsobiť demotivačne na podniky, ktoré zvažujú investície do znižovania spotreby elektriny alebo optimalizácie výrobných procesov. Existuje totiž riziko, že znížením spotreby alebo zmenou prevádzkového režimu sa podnik presunie do vyššej nákladovej skupiny, čím sa časť očakávaných úspor eliminuje.

(Poznámka: Rozdiel taríf pre tretiu a štvrtú skupinu odberateľov je pri TSS 0,33 Eur/MWh a pri TPS 0,26 eur/MWh. Pre najväčšieho potenciálneho odberateľa Slovalco by rozdiel nákladov bol u TSS cca 132 000 eur, u TPS cca 109 000 eur ročne.)

Cieľom prehodnotenia a diverzifikácie poplatkov za TPS a TSS pre ENP je zaviesť spravodlivejší, ekonomicky racionálnejší a systémovo motivujúci spôsob rozdelenia nákladov energetickej sústavy, ktorý zohľadňuje skutočný vplyv jednotlivých odberateľov na systém a zároveň chráni konkurencieschopnosť slovenského priemyslu.

Opatrenie „Prehodnotenie a diverzifikácia poplatkov za TPS a TSS“ v širšom ponímaní zahŕňa aj zmeny poskytovania iTPS a iTSS. Skúsenosti z minulých trhových kríz ukázali, že súčasný model nezohľadňuje dostatočne trhovú volatilitu ani mimoriadne okolnosti (napr. výkyvy cien, prerušenie dodávok surovín, geopolitické udalosti). ENP boli v takýchto prípadoch nútené znížiť alebo zastaviť výrobu, čím stratili nárok na zvýhodnenú iTSS práve v čase, keď ju najviac potrebovali. Preto by úvaha mala smerovať tak, aby sa pri iTSS zrušila podmienka splnenia doby ročného využitia maxima a nahradila sa ukazovateľom energetickej náročnosti podniku, ktorý lepšie odráža reálne fungovanie ENP a je nezávislý od výkyvov trhu s elektrinou. Mechanizmus by mohol stanoviť polročnú periódu na meranie využitia maxima, čím by sa zabezpečilo flexibilnejšie a spravodlivejšie posudzovanie nároku ENP na iTSS.

Tento mechanizmus má procyklický charakter – v čase hospodárskej stability zvýhodňuje podniky s vysokým využitím kapacity, zatiaľ čo v období krízy, kedy boli podniky nútené obmedziť alebo dočasne zastaviť výrobu z dôvodu neudržateľných cien energií, podporu odníma. Výsledkom je zvýšenie finančného tlaku na ENP, zhoršenie ich konkurencieschopnosti a riziko trvalej straty výrobných kapacít.

5.1.3. Zavedenie tolerancie odchýlky pri posudzovaní nároku na iTSS

Súčasná podmienka minimálnej doby ročného využitia maxima pri posudzovaní nároku na iTSS je založená na striktnom technickom kritériu, ktoré nezohľadňuje volatilitu trhu s elektrinou ani mimoriadne prevádzkové okolnosti. V dôsledku toho dochádza k strate nároku na iTSS aj pri relatívne malých alebo dočasných odchýlkach od referenčných parametrov, čo má výrazné negatívne finančné dopady na energeticky náročné podniky. Zavedením tolerančného pásma odchýlky (tzv. *tolerovanej odchýlky*) pri posudzovaní splnenia podmienok pre iTSS u podnikov, by dočasné alebo trhom vynútené odchýlky v prevádzke automaticky nevedli k strate nároku na zvýhodnenie, pokiaľ zostanú vo vopred definovanom tolerančnom pásme.

Opatrenie upravuje spôsob posudzovania splnenia technických podmienok pre uplatnenie iTSS u ENP zavedením tolerančného pásma odchýlky pri hodnotení minimálnej doby ročného využitia maxima v roku $t-2$, ktorá je vo vyhláske č. 154/2024 Z. z. ustanovená vo výške 6 800 hodín (dobou ročného využitia maxima sa rozumie podiel celkového ročného odobratého množstva elektriny z prenosovej sústavy a rezervovanej kapacity).

Namiesto binárneho kritéria „splnil/nespľnil“ by sa uplatnil kontinuálny model, ktorý by zohľadňoval rozsah a príčinu odchýlky. Nastavenie tolerovanej odchýlky by malo byť predmetom odbornej diskusie so SEPS, a. s., a OKTE, a. s.

Možné formy tolerancie odchýlky

- ✓ Kvantitatívna tolerancia odchýlky
Stanovenie tolerančného pásma (napr. $\pm 10\text{--}20\%$) od referenčného využitia maxima, ENP si zachová nárok na iTSS, ak pokles využitia nastane v tomto pásme a strata nároku by nastala až pri dlhodobom a významnom odklone od referenčnej úrovne.

- ✓ Časová tolerancia odchýlky
Umožnenie krátkodobého nespĺnenia kritéria (napr. počas niekoľkých mesiacov v roku) je vhodné najmä pri sezónnej výrobe alebo pri krátkodobých cenových šokoch.

Z regulačného a ekonomického hľadiska zavedenie tolerovanej odchýlky eliminuje prahové efekty vyplývajúce zo striktných binárnych kritérií, zvyšuje predvídateľnosť regulačného prostredia pre ENP, zabraňuje procyklickému odnímaniu podpory v období krízy, lepšie odráža reálne prevádzkové a trhové podmienky, zachováva trhovú disciplínu, keďže nejde o bezpodmienečné zvýhodnenie.

5.1.4. Úprava výšky platby za odchýlku

Navrhuje sa diferencované nastavenie platieb za odchýlku na základe energetickej náročnosti podnikov, napríklad podľa podielu nákladov na elektrinu na HPH alebo na celkových výrobných nákladoch, s cieľom zabezpečiť, aby platby za odchýlku primerane reflektovali reálnu mieru závislosti podniku od elektriny a zároveň neohrozovali konkurencieschopnosť počas krátkodobých trhových výkyvov.

V tomto rámci by ENP, ktoré zároveň nemajú nárok na nepriame kompenzácie prostredníctvom TPS a TSS (napr. hutníctvo alebo všeobecne priemysel), uhrádzali nižšiu sadzbu za jednotku odchýlky, čím by sa znížilo riziko neprimeraných výrobných obmedzení, zatiaľ čo podniky s nižšou energetickou závislosťou by naďalej uhrádzali štandardnú sadzbu, zachovala by sa trhovú neutralita. Platby za odchýlku by mohli byť nastavené lineárne, progresívne alebo prostredníctvom fixačného koeficientu, v závislosti od úrovne energetickej náročnosti podniku, minimálnej výšky spotreby (napr. nad 200 GWh) pri udržaní zamestnanosti na rovnakej úrovni ako v čase zaradenia ENP do podpory.

Zároveň je potrebné zohľadniť, že mechanizmus výpočtu odchýlky bol k 1. 9. 2025 upravený znížením koeficientu k z hodnoty 1,5 na 1,1, čo už viedlo k plošnému zníženiu nákladov na odchýlku pre všetky subjekty zúčtovania. Ďalšie ciele znížovanie nákladov na odchýlku však nepatrí primárne do kompetencie zúčtovateľa odchýlky, ale skôr do oblasti štátnej politiky, najmä prostredníctvom podpory investícií do technológií umožňujúcich aktívne riadenie odchýlky bilančnej skupiny, ako je to aj v prípade spolupráce spoločnosti Železiarne Podbrezová, a.s., so spoločnosťou Fuergy.

Súčasne je nevyhnutné rešpektovať požiadavku finančnej neutrality zúčtovateľa odchýlky vyplývajúcu z nariadenia (EÚ) 2017/2195, ktorá výrazne obmedzuje možnosti selektívneho zvýhodňovania vybraných subjektov zúčtovania. V prípade zavedenia diferencovaných sadzieb by preto bolo potrebné kompenzovať znížené platby vybraných podnikov zvýšením koeficientu k pre ostatné subjekty, čo by si vyžadovalo presné odhady výnosov a nákladov a predstavovalo by významnú regulačnú a implementačnú záťaž.

5.1.5. Diferenciácia poplatku za rezervovanú kapacitu

Zníženie platieb za RK je možné dosiahnuť nasledovne:

- ✓ podnik si zarezuje taký výkon, ktorý celoročne využije, výkon a dodávku elektriny nad tento celoročne rezervovaný výkon si zabezpečí z batériových úložisk, alebo vlastných zdrojov, prípadne kombináciou oboch opatrení,
- ✓ podniku sa na tarifu za RK, ktorá predstavuje požiadavku maximálneho výkonu v priebehu roka poskytne zľava, pričom výpadok platieb bude kompenzovaný zvýšením tarify za RK pre ostatných užívateľov sústavy alebo zo štátneho rozpočtu,
- ✓ na platbu za RK, ktorá predstavuje požiadavku max. výkonu podniku v priebehu roka, sa uplatní tarifa podľa rozhodnutia URSO, pričom bude zo štátneho rozpočtu kompenzovaná časť platby za RK, ktorá prevyšuje celoročne potrebný rezervovaný výkon.

5.1.6. Poskytovanie nefrekvenčných podporných služieb

Vytvorenie priestoru pre širšie využívanie technologických zariadení na poskytovanie nefrekvenčných podporných služieb. Podniky môžu upraviť výrobné procesy tak, aby mohli ponúknuť svoje technologické zariadenia na poskytovanie týchto služieb pre prevádzkovateľa prenosovej sústavy SEPS, a. s., za odplatu. V čase, keď môže byť technologické zariadenie odstavené, ponúkne svoj výkon pre iných odberateľov a naopak v čase, keď je prebytok elektriny v sústave, tak začne odoberať elektrickú energiu. Podrobnosti je možné ustanoviť v prevádzkovom poriadku prevádzkovateľa prenosovej sústavy. Taktiež je možné časť týchto služieb poskytovať aj prevádzkovateľovi distribučnej sústavy za odplatu. Ceny a podmienky poskytovania schvaľuje úrad.

5.1.7. Rozšírenie podpory o veľkých spotrebiteľov plynu

Podpora ENP, ktoré sú veľkými spotrebiteľmi zemného plynu. Tieto podniky vzhľadom na charakter odberu plynu čelia vysokým nákladom na distribúciu a prepravu plynu, čo negatívne ovplyvňuje ich konkurencieschopnosť.

Návrh:

- ✓ Zníženie alebo zastropovanie sieťových poplatkov pre vybraných odberateľov plynu s odberom plynu na technologické účely za rezervovanú kapacitu, distribučných a prepravných poplatkov za plyn – s využitím porovnávacej metódy, ktorá by zohľadňovala špecifiká sietí a úroveň distribučných a prepravných poplatkov pre vybraných odberateľov plynu v okolitých štátoch EÚ.
- ✓ Zavedenie individuálnych distribučných sadzieb pre ENP, analogicky ako je to dnes možné v elektroenergetike, čím by sa zohľadnila špecifická spotrebná charakteristika týchto podnikov pri odbere plynu.
- ✓ Zvýhodnenie stabilných odberových profilov formou poskytnutia zľavy pri fakturácii ceny za prístup do distribučnej siete a distribúciu plynu, veľkí spotrebiteľia plynu často vykazujú stabilnú spotrebu počas celého roka, čo umožňuje optimalizáciu vyvažovania distribučnej siete a znižovanie systémových nákladov prevádzkovateľa distribučnej siete.

Pre implementáciu navrhovaných opatrení je nevyhnutná odborná diskusia so zainteresovanými účastníkmi trhu s plynom.

Pre všetky navrhované opatrenia je nevyhnutná legislatívna úprava príslušných právnych predpisov vydaných úradom. Zároveň by bolo vhodné, aby vyššie spomenuté opatrenia boli podmienené udržaním zamestnanosti, prípadne na ročnej báze by ENP museli predkladať znalecky overený zoznam ich investícií do zvyšovania energetickej efektívnosti.

5.2. Opatrenia mimo kompetencie úradu

Úrad momentálne nemá zákonnú kompetenciu kompenzácie ceny elektriny pre ENP a nemôže vykonávať bez zákonného splnomocnenia arbitráž medzi jednotlivými podnikmi v reťazci cien elektriny. Toto je plne v kompetencii vlády SR.

5.2.1. Uzatváranie zmlúv o dodávke elektriny s výrobcami, ktorí sú vo vlastníctve štátu v zmysle francúzskeho mechanizmu CAPN (pridelenie časti výrobných zdrojov vo vlastníctve štátu)

Cieľom je zabezpečiť stabilnú dostupnosť elektriny, podporiť cenovú predvídateľnosť a umožniť strategické plánovanie výrobcov a odberateľov.

Jednou z možností je vyčlenenie časti výrobných zdrojov elektriny na CAPN zmluvy, zavedenie právneho rámca umožňujúceho uzatváranie kontraktov s definovanou kapacitou, cenou a trvaním. Dlhodobé zmluvy (PPA) môžu mať fixnú, indexovanú alebo hybridnú cenu a trvanie 3–10 rokov. Odberatelia budú vyberaní na základe kritérií stanovených príslušnou legislatívou, transparentne prostredníctvom aukcie alebo priamych mechanizmov pre strategické skupiny.

5.2.2. Poskytnutie štátnych záruk pri dodávke elektriny pre podniky

Zavedenie mechanizmu štátnych záruk tým, že sa poskytne pre ENP garancia dostupnosti a ceny elektriny cez dlhodobé zmluvy s výrobcami vo vlastníctve štátu (napr. SE, a.s., až 34 % produkcie elektriny umiestnia na slovenskom trhu) alebo komerčnými dodávateľmi, pričom právny rámec a podmienky záruk budú stanovené legislatívne.

ENP definované podľa minimálnej ročnej spotreby energie, energetickej náročnosti, charakteru odberu elektriny, sektora vystaveného medzinárodnej konkurencii uzatvára zmluvu o dodávke elektriny priamo s výrobcou elektriny alebo dodávateľom elektriny. Zmluva stanovuje objem, cenu a podmienky dodávky elektriny.

Na základe splnenia podmienok zmluvy a kvalifikácie oprávnenosti ENP štát poskytne záruku, ktorá nahrádza komerčné bankové záruky, čím sa ENP uvoľňuje cash-flow a znižujú sa finančné náklady. MH SR monitoruje efektívnosť mechanizmu a aktualizuje parametre schémy podľa potreby.

5.2.3. „Decoupling“ cien elektriny od cien plynu

Cena elektriny na veľkoobchodných trhoch je úzko naviazaná na cenu zemného plynu, čo vedie k tomu, že aj krajiny s nízkym podielom plynu v energetickom mixe, ako je SR, čelia cenám elektriny nezohľadňujúcim reálne výrobné náklady. Riešením je zavedenie mechanizmu „decoupling“, či už formou úplného odpútania ceny elektriny od ceny plynu alebo znížením

váhy plynu pri tvorbe ceny elektriny podľa jeho podielu v národnom energetickom mixe. Hoci na malom a otvorenom trhu, akým je SR, nie je „decoupling“ možné zaviesť samostatne, ale v prípade dohody na úrovni EÚ je potrebné tento mechanizmus využiť, keďže by znížil volatilitu cien elektriny a posilnil konkurencieschopnosť ENP a priemyslu ako takého v EÚ.

„Decoupling“ cien elektriny od cien plynu možno dosiahnuť zavedením samostatných kontraktov na dodávku elektriny (napr. PPA) s fixnými alebo indexovanými cenami nezávislými od plynu, podporou OZE a úpravou regulačných mechanizmov trhu s elektrinou tak, aby sa cena elektriny neviazala automaticky na cenu plynu.

SR môže iniciovať alebo podporiť v rámci EÚ legislatívne zmeny a trhové mechanizmy, ktoré umožnia samostatné stanovenie cien elektriny nezávisle od plynu, napr. cez reformu trhových pravidiel, podporu dlhodobých kontraktov (PPA) pre zdroje vo vlastníctve štátu a koordinované zavádzanie cenových stropov či odpojenie spotových trhov od plynových indexov.

5.2.4. Zmeny v odvode do Národného jadrového fondu

Zrušenie, alebo zmena Efektívnej sadzby odvodu do NJF stanovenej Nariadením vlády SR č. 21/2019 Z. z., ktorá je v súčasnosti vo výške 3,27 eur/MWh. Aj keď v súčasnom období podľa citovaného právneho predpisu už existujú pre niektoré subjekty úľavy, výška poplatku v blízkej budúcnosti stratí opodstatnenie, nakoľko je určený na likvidáciu jadrových blokov A1 a V1 Jaslovské Bohunice. Proces vyradovania V1 Jaslovské Bohunice má byť ukončený v roku 2027 a A1 Jaslovské Bohunice v roku 2033. Odvod do NJF predstavuje špecifickú formu dane, ktorá v mnohých členských štátoch EÚ neexistuje, a preto znevýhodňuje slovenských odberateľov voči zahraničnej konkurencii. Takýto krok si vyžaduje koordináciu s MF SR a Úradom jadrového dozoru SR.

Prispievatelia do NJF sú prevažne držiteľia povolenia na prevádzku jadrového zariadenia, ktorí odvádzajú finančné prostriedky za účelom ich neskoršieho použitia na vyradenie tohto jadrového zariadenia z prevádzky, nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi z tohto vyradovania, prípadne nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom, ak ide o reaktorové jadrové zariadenie. Ďalším zdrojom prostriedkov v NJF je odvod platený prostredníctvom efektívnej sadzby koncovými odberateľmi elektriny a je určený na úhradu nákladov spojených s vyradovaním jadrových blokov A1 a V1 (Jaslovské Bohunice), ktoré počas svojej prevádzky nestihli naakumulovať dostatok finančných prostriedkov na svoju záverečnú vyradovaciu časť.

5.2.5. Zvýhodnenie investícií do energetickej efektívnosti

Zvýhodnenie investícií do energetickej efektívnosti možno dosiahnuť aj daňovými úľavami, štátnymi dotáciami alebo nízkoúročnými úvermi pre podniky, zavedením grantov a programov financovaných z eurofondov a zjednodušením administratívy pre projekty modernizácie výrobných procesov. Podpora výroby a využívania vlastných zdrojov energie, prechod na alternatívne palivá a pod. Veľmi účinným nástrojom na podporu investícií je modernizačný fond a aj zdroje z Plánu obnovy a odolnosti.

Podpora realizácie investícií do energetickej efektívnosti, modernizácie technologických zariadení a vlastných zdrojov energie, s cieľom znížiť ich energetickú náročnosť, zvýšiť

konkurencieschopnosť a zmierniť negatívne dopady vysokých cien energie, pri súčasnom zachovaní súladu s pravidlami štátnej pomoci EÚ.

5.2.6. Maximálne využitie nepriamych kompenzácií CO₂

Smernica 2003/87/ES – „Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. októbra 2003, ktorou sa zavádza systém obchodovania s emisnými povolenkami skleníkových plynov v rámci EÚ“ umožňuje členským štátom využiť časť výnosov z obchodovania s emisnými kvótami na kompenzáciu nepriamych nákladov uhlíka. Hoci sa často uvádza hranica 25 %, nejde o pevný limit, členský štát môže použiť aj vyšší podiel, ak to riadne zdôvodní. SR však dlhodobo alokuje na tento účel len zlomok dostupných zdrojov, čo výrazne obmedzuje podporu pre elektroenergeticky náročný priemysel. Takéto riešenie je rozpočtovo neutrálne, ide o efektívnejšie využitie existujúcich zdrojov a zároveň poskytne stabilnú podporu pre podniky ohrozené únikom uhlíka.

5.2.7. Odstránenie byrokratizácie v zelenom audite pozastavením, alebo zrušením vykonávania smernice 2022/2464 CSRD

Podniky by boli oslobodené od nutnosti vykonávať audit pokrytia svojej spotreby „zelenou“ elektrinou, nevzťahovali by sa na zvýšené bankové úroky pri neplnení ukazovateľov a neboli by obmedzené pri uzatváraní zmlúv so subdodávateľmi.

Veľké podniky majú aj v súčasnosti problém dokladovať odobratú elektrinu ako zelenú a nákup certifikátov pôvodu predstavujú viac náklady, ktoré sa musia premietnuť do cien produktov. Rovnako, ako platenie audítorov a administratívnych síl na vykazovanie ukazovateľov ESG.

5.2.8. Energetické využitie odpadov

Perspektívny, ale zatiaľ v podmienkach SR málo využívaný, smer je energetické využitie odpadov. Máme za to, že SR má v tejto oblasti nevyužitý potenciál, pričom vo svete existuje množstvo technológií, ktoré vedú z odpadu vyrobiť syntetický plyn, ktorý je možné vtlačať do siete, elektrinu, teplo a aj chlad. Sú to moderné technológie, napr. na princípe pyrolýzy, alebo plazmy, kde sa využíva synergický efekt znižovania zaťaženia skládok komunálneho alebo iného odpadu jeho spracovaním za súčasnej výroby plynu, alebo elektriny, tepla a chladu. Riešenia spracovania a energetického využitia odpadu sú aj v súlade so zámermi EÚ.

Záver

Predkladaná analýza sumarizuje možné spôsoby podpory nielen ENP, ale aj všeobecne priemyselných odberateľov a zo zámerov realizácie môžu profitovať aj malé a stredné podniky. Analýza zároveň v úvode poukazuje na príklade niektorých členských štátov EÚ, že SR je zatiaľ v tejto oblasti málo aktívna a sme jedni z posledných, ktorí sa zamýšľajú a plánujú prijať konkrétne opatrenia. Na uskutočnenie potrebných opatrení sa musia spojiť sily a ich realizácia si bude vyžadovať intenzívnu spoluprácu vlády SR s viacerými rezortmi, a to minimálne s MH SR, MŽP SR, MF SR a ÚRSO. Pre prehľadnosť je v analýze uvedený výpočet opatrení, ktoré sú detailnejšie posudzované. Samozrejme, výpočet opatrení nie je konečný, ale je aktuálne realizovateľný.

- 1) Zavedenie poplatku pre výrobcov elektriny za dodávku elektriny do sústavy, ktorú nie je možné kontinuálne riadiť.
- 2) Prehodnotenie a diverzifikácia poplatkov za TPS a TSS.
- 3) Zavedenie tolerancie odchýlky pri posudzovaní nároku na iTSS.
- 4) Úprava výšky platby za odchýlku.
- 5) Diferenciácia poplatku za rezervovanú kapacitu.
- 6) Poskytovanie nefrekvenčných podporných služieb.
- 7) Rozšírenie podpory o veľkých spotrebiteľov plynu.
- 8) Uzatváranie zmlúv o dodávke elektriny s výrobcami elektriny, ktorí sú vo vlastníctve štátu v zmysle francúzskeho mechanizmu CAPN (pridelenie časti výrobných zdrojov vo vlastníctve štátu).
- 9) Poskytnutie štátnych záruk pri dodávke elektriny.
- 10) „Decoupling“ cien elektriny od cien plynu.
- 11) Zmeny v odvode do Národného jadrového fondu.
- 12) Zvýhodnenie investícií do energetickej efektívnosti.
- 13) Maximálne využitie nepriamych kompenzácií CO₂.
- 14) Odstránenie byrokratizácie v zelenom audite pozastavením, alebo zrušením vykonávania smernice 2022/2464 CSRD.
- 15) Energetické využitie odpadov.

V Bratislave 26. 1. 2026

Schválil: Jozef Holjenčík
predseda